

fókuszban a veszteségeink

Mind áldásul adta

Az egyedül maradt Krisztus

Szivárvány alatt

élő víz

Nem élhetünk Krisztus nélkül

Megajándékozottság

A sötét oldal titkai

híd

evangélikus missziói magazin

2022. I. szám
misszio.lutheran.hu

Tartalom

Fókuszban: veszteségeink

- 3 Bevezető / Szeverényi János
4 Mozaik / Szeverényi Jánosné
5 „Mind áldásul adta” / Jásdi Beáta
6 Kicsapás / Gyarmati Gábor
7 Veszteségmentő vásárlások / Győri János Sámuel
8 Gondolatok egy örök baráthoz / Menyes Gyula
9 A halál veszteség, az örök élet reménység / Dr. Koch Béla
10 Megkérdeztük
11 Az egyedül maradt Krisztus / Harmati Béla László
12 Amire szegezed tekinteted, ráteszi pecsétjét lelkedre
Stibrányiné Harmati Dóra
15 Sorsod sötétlő árnya közt szent arca rejtezik / Weltler Gábor
16 Lehet-e bármilyen vesztesége egy fiatalnak? / Csadó Balázs
17 Magzatvesztés utáni gyógyulás / Bergs Zsuzsanna
18 A szenvedés iskolájában / Hulej Enikő
20 A fényben tündöklő arcok / Büky Anna
21 Nyereség és veszteség egyenlege / Szakács Tamás
22 A lelkigondozó válaszol / Sefcsik Zoltán
23 Mi az igazi veszteség? / Csermely Péter
24 Elkerülhető-e a veszteség? / Göllner Pál
25 Ó, bárcsak ezer nyelvem volna / Göllner Pál
26 Szívárvány alatt / Bálintné Varsányi Vilma
27 Könyvajánló
28 Öt módszer a Bibliából veszteségeink feldolgozására
Marossy Attila
29 Imádkozzunk!
30 Rejtvény / Szeverényi Jánosné
Keresztrejtvény / Meleg Dávid

Élő víz

- 31 VERS – Egy mondat a kegyelemről / Lackfi János
32 20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Édesapám, Laborczy Zoltán
Laborczy Géza
34 BESZÉLGETÉS – Nem élhetünk Krisztus nélkül / Hulej Enikő
36 TEOLÓGIA – Mi a legnagyobb baj a bővülködésteleológiával?
Szabados Ádám
37 TÁJOLÓ – Az elégedettség mint a lelki békesség fontos
eszköze / Dr. Koch Béla
38 INTERJÚ – Megajándékozottság / Erdészné Kárpáti Judit
40 „Vajon érted-é, amit olvasol?” / Dr. Zsugyel János
41 BELMISSZIÓ – Misszió és megújulás
42 HITVÉDELEM – A sötét oldal titkai / Dr. Szalai András
44 INTERJÚ – Tudós teológusként is „Isten kicsinye”
Szeverényi János
46 LÁBAM ELŐTT MÉCSÉS A TE IGÉD / Szeverényi János
48 IMA – II. János Pál pápa imája
49 ÍROK NEKTEK, GYERMEKEK / Nagy Gábor
50 KÜLMISSZIÓ – Ábel, a lelkész, földműves és fordító
Bálintné Kis Beáta
51 KITEKINTÉS / Ribár János
54 BELMISSZIÓ – Kedvcsináló ötletbörze a missziói pályázathoz
Szeverényi Jánosné
55 TÁJOLÓ – Bonhoeffer: hová lett az eretnkség fogalma?
Szabados Ádám
56 CIGÁNYMISSZIÓ – Isten és a hit szerepe az életben
Orsós György
57 HIRDETÉS, DERŰ
58 HÍREK, BESZÉLŐ KÉPEK
59 VILLÁMINTERJÚ / Dr. Cserháti Péter
60 Gondolatok az év igéjéhez / Szeverényi János

Kedves Olvasó!

Magazinunkat banki átutalással fizetheti elő. Csekket kérésre küldünk azoknak, akik csak ilyen módon tudják megoldani a befizetést. Az előfizetés az aktuális év négy számára érvényes, visszamenőlegesen is.

Előfizetési díj egy évre, négy lapszámra: 2400 Ft, Támogatói előfizetés: 5000 Ft

Adományát is átutalással továbbíthatja a számlaszámunkra. Hozzájárulása révén még többekhez juthat el a magazin és egyéb kiadványaink; például olyan határon túli és magyarországi testvéreinkhez, akik egyébként nem tehetik meg, hogy megvásárolják ezeket. Minden *Evangelikus Életet* olvasó testvérünk előfizetés nélkül megkapja a magazint, de támogatást tőlük is köszönettel fogadunk. A *Híd* magazin nem az *Evangelikus Élet* melléklete, hanem önálló sajtótermék, megrendelése a hetilaptól függetlenül történhet a kiadónál.

Az Evangelikus Missziói Központ működését az evangélikus egyház támogatja, de költségvetésünket fele arányban adományok fedezik.

Legyen Ön is a missziói munka rendszeres támogatója!

Az Evangelikus Missziói Központ számlaszáma: 11716008-20157087

Csekk igénylése, a legfrissebb és a korábbi lapszámok megrendelése a kiadónál lehetséges:
Telefon: 06 1 400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu, Cím: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Impresszum

híd

Evangelikus missziói magazin
2022. I. szám
Megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787-5749

Kiadó és szerkesztőség:

Evangelikus Missziói Központ –
Magyar Evangelikus Rádiomisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
misszio.lutheran.hu
számlaszám: 11716008-20157087

Felelős szerkesztő:

Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenyi.janos.hu

Munkatársak:

Bakay Péter, Balog Eszter,
Erdészné Kárpáti Judit,
Farkas Charlotte, Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Köháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné,
ifj. Zászkaliczky Pál

Tördelés:

Mészáros Péter

Nyomdai kivitelezés:

Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az *Evangelikus Élet* hetilapban elhelyezett
példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

Már a megszületés is traumával és veszteséggel jár. Elhagyjuk a meleg anyai védettséget, elvágják a tápláló köldökzsinórt. Bömböléssel köszönünk a feszült izgalomban várakozó, imádkozó környezetnek. Könny, vér, öröm, nevetés különleges együttesét éljük meg.

Ez a kettősség egész életünket végigkíséri. Az exitus, a kilépés is sok esetben együtt jár a szenvedéssel, félelemmel, sirással, de a megnyugvással, hálával, reménységgel is. Az elválás az itt maradtaknak néha feldolgozhatatlan fájdalmat okoz.

Az egészséges lelkületű ember nem keresi a szenvedést. Örül az életnek, hálás minden jóért. Ugyanakkor számol azzal, hogy az úton sok mindent elveszít, elhagy.

Néha olyan gondolatokhoz, emlékekhez, tárgyakhoz, emberekhez, szokásokhoz ragaszkodunk, amelyeket el kellene engedni. Ismerjük azt az anekdotát, amelyben egy asszony már sokadszorra gyónja meg ugyanazt a bűnt. A pap szóvá teszi, hogy talán le kellene már zárni ezt a témát, hiszen meggyónta, feloldozást is kapott. Erre az asszony azt feleli: „De olyan jó ezekre emlékezni!” Hát, igen... Tanuljunk az Úrtól. Ha ő „minden vétkünket a tenger mélyére dobja” (Mik 7,19), nekünk is el kell ezeket engedni, valóban megbánni, abbahagyni, és tiszta lapot kezdeni. Tilos halászni!

Bizonyos hiányok elhordozása nagyon nehéz. Elveszithetjük egészségünket, állásunkat, jóhírünket, vagyonunkat és talán néha még a hitünket, reményünket is.

Nem véletlenül került be a bibliai kánonba Jób élete, tragédiája. Ő még nem ismerte Krisztust, a fájdalmak férfiát, betegség ismerőjét (Ézs 53,3), aki a kertben vért verejtékezett (Lk 22,44), rettegett és gyöttrődött (Mk 14,33), aki „testi élete idején könnyörgésekkel és esedezésekkel, hangos kiáltással és könnyek között járult az elé, akinek hatalma van arra, hogy kiszabadítsa őt a halálból” (Zsid 5,7). Ezek az ígék nekem is kapaszkodót jelentettek életem nehéz időszakaiban.

Ha mindent és mindenkit el is veszítünk, az Úr a mi örökségünk, és miénk a menny örökre.

„Üröm és méreg
nyomorúságomra
és hontalanságomra gondolnom;
mindig erre gondol,
és elcsügged a lelkem.
De ha újra meggondolom,
reménykedni kezdek:
Szeret az Úr, azért nincs még végünk,
mert nem fogyott el irgalma:
minden reggel megújul.
Nagy a te hűséged!
Az Úr az én osztályrészem
– mondom magamban –,
ezért benne bízom.”
(JSir 3,19–24)

SZEVERÉNYI JÁNOS

Fotó: SzJ

Mozaiik

Ami igazán fontos

A halál közelsége olyan, lélektanilag érzékeny időszakot teremt a gyászolók életében, ami lehetőséget ad az értékrend és a fontossági sorrendek újragondolására. Ha az életünk ennyire törekeny és ideiglenes, érdemes komolyan megfontolnunk, mivel szeretnénk eltölteni. Elégedettek lennénk az elmúlt napunkkal, hetünkkel, évünkkel, ha ma el kellene mennünk? Olyan üzenetet adunk át az életünkkel, amit szeretnénk? Ma még nem késő ezt végiggondolni, és már most úgy élni, hogy hűek legyünk a saját értékeinkhez.

A karantén következményei

A karantén sokaknak nagyon kellemetlen élmény. A hosszabb karanténban töltött idő, a szeretett személyektől való távollét, a fertőzéstől való félelem és az azzal kapcsolatos bizonytalanság, a frusztráció, az unalom, az elégtelen készletek és információ, az anyagi veszteségek és a stigma – mind distresszt válthatnak ki.

Az emberek poszttraumás stresszhez hasonló tüneteket észlelhetnek magukon vagy környezetükben, jelentős szorongást és haragot élhetnek át, tehát a karanténnak széleskörű, jelentős és hosszan tartó negatív pszichés hatásai lehetnek. A hatóságoknak körültekintően kell mérlegelni, hogy a kötelező tömeges karantén (kijárási tilalomnak) nagyobb legyen a hozama, mint az ára, vagyis amennyire lehetséges, a pozitív hatásai érvényesüljenek azzal a pszichés teherrel szemben, amit az elzártság, a magány vagy az egyedüllét jelent.

Mi a különbség a veszteség és a gyász között?

A veszteség kifejezést akkor használhatjuk, ha olyan dolgok elvesztéséről beszélünk, amelyek visszatérhetnek az életünkbe – mint például a járvány előtti életritmusunk, a rutinaink. Ezzel szemben a gyász valami permanensebb, tartósabb dolgot jelent, például egy szeretettünk halálát. Ekkor a pszichológiai munka is más, mert amellett, hogy el kell fogadnunk, hogy az a személy elment, az is nagy feladatot jelent, hogy elfogadjuk, hogy már nem fog visszajönni.

Életünk első veszteségei

Életünk első nagy vesztesége a születésünk, mert elveszítjük azt a kényelmes, meleg, biztonságos közeget, ahol voltunk. Még egy békés születés is hoz magával lemondást, veszteséget, csak ennek még nem vagyunk tudában.

Az anyaméhén kívül töltött életünk első időszakában oly mértékben függünk édesanyánktól, hogy nélküle nem maradnánk életben. Ez a szoros kapcsolat és ez a függés okozza az első veszteségélményeinket. Amikor először megtapasztaljuk, hogy nem akkor érkezik a táplálék, amikor éhessé válunk. Amikor elveszítjük a hangját, illatát, testmelegét, mert fizikailag eltávolodott tőlünk. Vannak gyermekek, akik nagyon korán élnek meg komoly veszteséget az anya halála vagy egy elhanyagoló anya miatt.

Egy átlagos kisgyermek életében gondoskodó, szerető szülők mellett is életkori sajátosságként nyolc hónapos kor körül megjelenik a szeparációs félelem. Gyermekként az egyedül töltött idő végtelennek tűnik. Ha az anya vagy a gondozó kilép a látótérből, a gyermek elhagyva érzi magát, és ez fájdalmas számára. Ez veszteség. Ha kora gyermekkorban, az első hat évben gyakran vagyunk magunkra hagyva, sokszor vagyunk megfosztva anyánk gondoskodásától, sok sérülést kapunk lelki értelemben. Felőttként is magunkkal hordozzuk ezeket a sérüléseket. Ezt onnan tudjuk, hogy az utóbbi évtizedekben a tudomány egyre pontosabban meg tudja határozni az anya-gyermek kapcsolat hatásait.

Összeállította: Szeverényi Jánosné

Forrás: Internet

„Mind áldásul adta”

Kezdként úgy éreztem, alig történt velem valami, amiről ími érdemes. Ma már látom – csak ki kellett várni.

Fiatal éveiben az ember folyton folyvást fölfelé halad. Eleinte gyorsabban, majd kissé lelassulva, de mindig csak föl. Gyerekből bakfissá serdül, gimnazistából egyetemi hallgatóvá válik. A szerelmes lányból asszony, majd, ha Isten is úgy akarja, anya lesz. Testi-szellemi fejlődést, építkezést, megannyi örömet, élményt adó újdonságot, érzést élhetünk át.

A hétköznapiak sodrásában, ami néha kimerítő, eszünkbe sem jut, hogy minden egyes új életszakaszunkkal egy másiktól, egy korábbitól búcsút kell vennünk. **A hiányok makacsul gyűlekeznek, évről évre egyre többet gyűjtünk össze belőlük.** Alig múltam tizenhárom, amikor búcsúznom kellett a háztól, ahová újszülöttként hazavitték. A budai, családi házas környéktől, ahol a hatvanas években olyan kevés autó járt, hogy nyugodt lélekkel játszhattunk „adj, király, katonát” az úttesen. Ahol a családok hasonlóak voltak, ismerték egymást, és húsvétkor a fiúk egymásnak adták a kilincset a locsoláskor. Amikor a szüleim elváltak, egy Rákóczi úti, udvari lakás egyik szobájába

költöztünk az édesanyámmal. A veszteség oldalán nemcsak a budai milió, a Bocskai úti istentiszteletek, hanem a barátaink, a velünk egy házban lakó, kedves nagynéném, unokatestvéreim, a két bátyám, s persze édesapám szerepelt. Megszűntek ugyan az ijesztő, hangos veszekedések, de – újabb veszteség – édesanyám súlyos, hosszú évekig tartó depresszióba esett. Ma is csodálkozom túl korán felnőtt magamon, hogyan voltam képes tartani benne a lelket, beszélgetéssel, meggyőzéssel, az élet szépségének bizonygatásával. Ideig-óráig sikerült csak. Mami többször, hetekig feküdt kórházban. A betegség azonban, húsz év után szinte eltűnt. Hatalmas ajándék a veszteség után.

Ritkán beszélünk róla, mert ma az öregedés nem divat – az évek múlásával kénytelenek vagyunk elfogadni a körünkben adódó változásokat. Nem megy már a futás, a korcsolya jobban csúszik, a jég is sikosabb, mint rég, még a biciklizés is – amit állítólag lehetetlen elfelejteni – bizonytalanabbá vált. Az első szemüvegnél majd’ hanyatt esünk, amikor a szemész mosolyogva közli,

ez csak öregszeműség, és olvasószemüveget ír föl. Később a tévészéshez, aztán szinte mindenhez pápaszem kell, a gyalogláshoz meg lúdtalpbetét. Nehéz megszokni, hogy csak az idősebb urak sze-

mében vesz észre némi érdeklődést az ember (lány), és nem kéri a bérletet a villamoson. Simán elhiszik, hogy annyi vagy. Amennyi. **Veszteség? Igen. De mekkora nyereség, hogy élünk!**

Életem nagy ajándéka, többször megirtam már, hogy soha nem éreztem nyűgnek a munkámat. Újságíróként, szerkesztőként egészen biztosan sokkal több örömet kaptam, mint amennyi szomorúságot kellett átélnem. De nem titok, igazságtalanságban, elárulásban, megalázásban is volt részem. Bár nagyon fájhatnak, az igazi veszteségek nem ezek.

Aki elég sokat él, előbb-utóbb kénytelen megismerni a legnagyobb fájdalmat is. El kell búcsúznunk azoktól, akik a legközelebb állnak hozzánk. Apától, anyától, testvértől. Nagyon nehéz, mert a hiányukat nem lehet megszokni, legfőljből csak elviselni. Akkor sem könnyű, ha lelkünk minden erejével hinni akarjuk, hogy egyszer, valamikor, ha az Örökkévaló úgy akarja és megengedi, átélhetjük egymást ismét.

JÁSDI BEÁTA

újságíró

„Mit Isten tesz, mind jó nekem, / Ő életemnek fénye.
Ő ad hitet, hogy éneke / Nagy tetteit dicsérje.
Baj vagy öröm – megköszönöm.
Hisz végül meglátatja, / Hogy mind áldásul adta.”

Evangélikus énekeskönyv, 348. ének

Kicsapás

„Na ne röhögtesse! Maga? Komolyan gondolja, hogy tovább akar tanulni? Ezzel az eredménnyel, s a maga családi hátterével?” – válaszolta gúnyosan és lenézően az igazgató úr, amikor a meghallgatáson a további ter-

veimre terelődött a szó. Igaz, nem társalogni hívtak az irodába. Több mint sok tárgyból álltam bukásra, s az igazgató úr csak úgy mellékesen érdeklődött, miképp képzelem hátrálévő gimnáziumi évemet. A verdikt valószínűleg már régen megszületett.

„Szeretnék pótvizsgázni, aztán folytatni” – válaszoltam bátoritanul, de a kamaszok nyegle és modortalan stílusában. Bár – valljuk be – ennek a tervnek nem volt igazából nagy realitása. Öt tárgyból megbukni nem csak már-már groteszk, de vagy bizonyossággal a teljes alkalmatlanságnak, vagy ékes tanúsága annak, hogy az illetőnek – fogalmazzunk finoman – nincs igazából komoly belső motivációja. Semmilyen mértékben nem szeretnék magyarázkodni, mentegetőzni, netán értelmezni a helyzetet, de a következő évtizedek eredményei azt sejtetik, hogy esetünkben alighanem az utóbbiról lehetett szó. Ám tény, a tanulás elszabotálására aligha lehet elfogadható indok az „úgysem engedek továbbtanulni, akkor meg minek?” hamiskás érvelése.

A történet itt tragikus fordulatot vett. Nem húzom tovább: kicsaptak a gimnáziumból. Az iskola regulája nem tette lehetővé, hogy maradjak. Nem kínált alternatívát, nem próbált megmenteni, segíteni. Keményen ítélkezett egy olykor pökhendi, nemtörődöm, de alapvetően jó szándékú, éppen az útját kereső kamasz felett.

Tragikusan éltem meg az eseményt. Elvesztettem mindent. Véget ért a kellemes, laza, vidám, felhőtlen élet. Egyszeriben eltűntek a korábbi cimborák, kilökött magából a közösség, hiszen ki akarna – a budai úriú- és úrilányképző gimnázium tanulóinak közül – egy tróger segédmunkás ismerőse lenni? De megváltozott a társadalmi státusz is – ne feledjük, akkor egy érettségi még végzettségnek számított, bizonyos szintű életvitelt és megélhetést jelentett. Én azonban már nem voltam diák, hanem egy tanulatlan, szakmatlan senki. Miközben kevés kivétellel elhagytak a régi „barátok” is, kivetett a korábbi értelmiségi társaság. Komoly kérdésekkel, problémákkal kellett szembesülnöm: hol és miként lehet elhelyezkedni tudás, de még inkább végzettség nélkül? Mihez kezdjek magammal? Merre tovább? A megélhetést kínáló lehetőségek kapuja pedig bizony igencsak keskeny résnyire nyílt.

Mihez kezdjek magammal? Merre tovább?

Nehéz idők jöttek, amit még nehezebbé tett, hogy a tinédzserlélek nehezen tudott megbirkózni az új helyzettel. Hajnali kelés, munkába járás, ismerkedés a munka világával, az emberekkel, a fegyelemmel, a belső intrikákkal, szembesülni törtetéssel, áru-lással s persze a mindezeket támogató rezsim ezer aljasságával. Miközben hol ilyen, hol olyan, egyszer nehéz, máskor könnyebb fizikai munkát kellett végezni, legtöbbször nem igazán pallérozott modorú, érzékeny lelkű, toleráns vezetőik irányításával.

Ám, csakúgy, mint a jó, a rossz is véget ért egyszer. Ha lassan is, de kezdett kitisztulni a kép. Sikertől új társaságot, új barátokat találni, a régi linkségek helyét átvette a sport. A munkahelyek –

így a fizetések is – egyre jobbak lettek, míg meg nem leltem azt, amiről mindenki álmodik. Kedves, szerető, befogadó, segítő, fantasztikus műveltségű emberek közé csöppentem. Elementáris erővel hatott a felismerés, hogy a nappali gimnázium falain túl is van élet! Nem csak az, hogy létezik értelmes, hasznos, érdekes munka, hanem hogy tanulnia is lehet annak, aki akar. S igenis vannak segítőkész, kedves, tanult, jó emberek. És hogy a tanulás nem csak szükséges, de tanulni jó, sőt örömforrás is lehet. Így hát később – igaz, már felnőttként – de végül csak megérkeztek azok a diplomák, amelyek megszerzéséről valamikor még álmodni is nevetséges túlzásnak tűnt volna részemről.

A kishitúségre, a csüggedésre pedig a hit ajándékával válaszolt az Úr.

Visszatekintve persze már minden másként látszik. Az elhibázott döntések következménye, az akkor elviselhetetlennek érzett teher eltörpül a későbbi nehézségek, a szeretteim elvesztése miatt érzett veszteség vagy az egzisztenciális kihívások, netán az olykor kilátástalannak tűnő helyzetek és a csüggedés megéléséhez képest. Ám az is nyilvánvaló, hogy **az Úr végig ott volt velem, soha nem hagyott el, noha akkor ezt én nem így éreztem.** Azt hittem, elveszett minden, itt a világvége, pedig nem, csak egyszerre nagyon sok mindent kellett megtanulnom, s én – rossz diákként – nem akartam elvégezni tisztességgel a házi feladatokat. Így végül nem is történt más, mint hogy szerető Mesterem ezt a különös pedagógiai megoldást választotta. Áldott legyen érte a neve mindenkor!

**GYARMATI
GÁBOR**

újságíró

Veszteségmentő vásárlások

Világunk egyik legnagyobb vesztesei a nemzeti nyelvek. A germán eredetű angol térhódítását nemcsak a szórakoztatóipar, a média, a filmvilág segíti elő, hanem a számítástechnika is. Örülhet az az ország, amelyben még kapható a saját ábécéjének megfelelő billentyűzet a laptopjához. Majdnem azt írtam, hogy keyboard. Az internet világában, amelyben a kódolás miatt nagyon fontosak a betűk, a karakterek, az angollal szemben minden más nyelv betűhalmazait veszíti el. Az internetes címekben nem szerepelhetnek például a magyar hosszú és ékezetes betűk.

Veszítjük szavainkat is. Jó, már nem kell visszahozni a Károli-Biblia idejéből a valákat és a lönöket, de miért hagyjuk veszni szép szavainkat, mint a szövétnek, az eszterág? Egy zsákutcsás gondolat, hogy az ifjúság nem érti. Hát persze, hogy nem érti, ha nem használjuk! Csoda, hogy az irodalombarátok még tartják a frontot, és nem modernítik *Arany Jánost* vagy *Petőfi Sándort*.

A természetvédőktől kellene a nyelvöröknek is tanulniuk. Ők igyekeznek védeni az ősi fajokat. Busás bírságot kap az, aki csak egy példányt is elpusztít belőlük.

Így vagyok a naptárral is. Valami félelmetes hatás érhetne nyelvünket, hogy a hét második napja a hétfő, vagyis a hét eleje kifejezést kapta – és ez nem a tíznapos hetet bevezető sztálini korból való!

Etimológusok szerint ősi magyar szó. Persze az említett szakma egyik ártalma, hogy szerinte alig van eredeti magyar szó, mert minden ilyen és amolyan eredetű. Nem vitás, sok min-

dennel így van, de az egyik tekintélynek számító forrás azt fejtegeti, hogy a szláv nyelvekből ered a *szerda* szavunk, és mellékesen említi a latin *centrum* szó jelenlétét is abban. Nem inkább latin eredetet és szláv közvetítést kellett volna mondani?

Az utóbbi tehát a középre utal. Ha azonban a hétfő az első nap, akkor a szerda nem a középső, az biztos. Szerda akkor van középen, ha az első nap vasárnap, és a szombat a hetedik.

Ha a bibliai teremtésüzenet arról szól, hogy Isten hétnapos periódusban teremt, akkor a héber *sabbat* és a sőbii szavak, melyek pihenést és hetediket is jelentenek, megerősítik a napok elnevezéseit és számát. Sőt, nem valószínű, hogy ezek a magyar nyelvbe is átjöttek: *sabbat* = szombat, valamint szabad (vagyis a munkától szabad pihenőnap) szavak formájában.

Sokat fejtegettem már a vasárnap szavunk hamisságát is. Hogyan lett **vásárnap** az Úr Jézus föltámadásának ünnepe? – zsörtölődtem sokat. Irigykedve idéztem az orosz *voszkreszenyje*, azaz föltámadás kifejezést a vásárnap helyett.

De most, a százéves *Iréne* néni születésnapjához köszöntőjén Szentendrére megváltozott a véleményem. Ezt mondta a szellemileg teljesen friss ünnepelt beszéde végén: „...ingyen és bérmentve megkaphatjátok az Úr Jézus kegyelmét, csak kérni kell!” Mosolyogtam. Jól hangzott a százéves ajakról: „ingyen és bérmentve.” Annyira hatott rám, hogy másnap a budakalászi plántáló istentiszteleten az „áron is megvegyétek az alkalmakat” – páli igéről prédikáltam.

Rájöttem, jó szó a vásárnap! Kétszeresen is. Egyrészt, mert az emberré lett Isten vérével vásárolt ki bennünket a kárhozatból. Másrészt ez arra sarkallja Krisztus követőit, hogy áron is megvegyék az alkalmakat, a lehetőségeket az ige hallgatásra és annak megélésére.

Az „ingyen és bérmentve” kapott kegyelem igenis vásárlásra késztet.

Aki nem így tesz, az igazán vesztes marad!

GYŐRI JÁNOS SÁMUEL

lelkész

Kedves Barátom!

Gondolatok egy örök baráthoz

A barátokra sokszor úgy tekintünk, mint akiket egy ideig útitársként kapunk, aztán továbbmennek az életünkből. Amikor én elmondom, hogy a barátommal – több mint ötven évvel ezelőtt – óvodás korunkban ismertük meg egymást, sokan csodálkozva néznek rám. Ráadásul az általános iskolában olyan közösséggé formálódtunk, akik még ma is szervezünk osztálytalálkozót, figyelemmel kísérik egymás életét. Most leültem, hogy leírjam gondolataimat barátomnak a múltból és a jelenről...

Nagyon örülök, hogy oda tudtál jönni a telefonhoz, és a napokban beszélgethettünk. Jó volt felidézni sok közös emléket. Emlékszel, már az óvodában vártuk a mindennapi találkozást, hogy tudjunk játszani? Aztán az általános iskola padjait koptattuk. Igazából itt alapozódott meg egy életre a barátságunk. Osztálytársainkkal együtt éltük át a kamaszkort, és az akkori közösség még most is hatással van ránk. Pedig már negyvenkét éve elváltak útjaink. A középiskola elválasztott minket is, de a barátságunk megmaradt. Közben te egy nemzetközi cég elismert tekintélye lettél...

Emlékszel a húsvéti locsolkodásra? Még anyukád egykori tanító nénijénél, Margó néninél is voltunk. És az osztálytársaink vártak minket, akkor még senki nem akart elzárkózni a locsolkodók elől. És bizony az is előfordult, hogy egy lánynak csaptuk a szelet. De ez sem volt probléma, csak nevettünk rajta.

Emlékszel a nyári kerékpártúrákra? Amikor körbecikliztük az országot?

Vagy amikor egy nap alatt letekertünk kétszáz kilométert, hogy a szegedi szabadtérin megnézzük a Csiksomlyói passiót? Vagy amikor a világútlevelünket dédelgetve kitekertünk Bécsbe? És a sok Börzsöny-túra? Talán emlékszel, hogy Királyrétről a Nagy-Hideg-hegy felé menet – egy erős kaptatón megpihenve – megjelöltünk egy pontot barátságunk emlékére? Ma is meg tudom mutatni a térképen. **Később gyermekeink is velünk jöttek, de mi lemaradtunk. Egyrészt a korkülönbség miatt, másrészt, hogy nyugodtan beszélgethessünk.**

Aztán tíz évvel ezelőtt feleséged felhívott, hogy nagy baj van. Rosszul vagy, nem találod a szavakat. Agydaganatot diagnosztizáltak. Amikor először meglátogattalak a kórházban, aludtál. Édesanyád ült melletted. Egy életre belém égett ez a kép. Aztán átélhettük, hogy az imádság meghallgattatott. Lehetségessé vált az összejtcsere. A kórház külső állványzatáról majdnem lefújt a böjti viharos szél,

amikor a steril szobában voltál, és egy gyerekjáték walkie-talkie-n keresztül beszélgettünk. Egyszer vidámnak láttalak a vastag üveg mögött, másszor meg végtelenül gyengének és kiszolgáltatottnak.

Amikor kijöttél onnan, úgy tűnt, hogy meggyógyultál. Reméltem, hogy ott folytatjuk, ahol abbahagytuk. De hamarosan kitűnt, hogy barátságunkat más állapotba kell helyezni. Feleséged azt mondta: valamit valamiért. Az életed megmaradt, de az egészséged már nem lesz a régi, hamarosan gondozásra lesz szükséged. Hallom, édesanyádat egy szeretetotthonban ápolják. Egy éve nem találkozhattál vele. Tudod, az enyém már régen előrement...

Jut eszembe, Évi – tudod, az általánosból – felhívott nemrégiben. Azt kérte, imádkozzok érte. Súlyos betegséget diagnosztizáltak nála. Azt mondta, felhív, amíg tud beszélni. Azóta rendszeresen beszélgetünk. Igyekszem tartani benne a lelket. És Angi – emlékszel, ő volt a legszebb lány az osztályban – nemrég meghalt. Ági ott volt a temetésén. Valami elkezdődött... Egyre kevesebben leszünk a legközelebbi osztálytalálkozókon.

De mi hisszük, hogy nemcsak barátokat kapunk társul, hanem Jézus is velünk van életünk útján. És ami innen nézve veszteség lesz, azt ő az örökkévalóságból nézve nyereséggé teszi.

MENYES GYULA

lelkész

„Az Úrra tekintek szüntelen,
nem tántorodom meg, mert a jobbomon
van. Ezért örül a szívem, és ujjong
a lelkem, testem is biztonságban van.
Mert nem hagysz engem a holtak
hazájában, nem engeded, hogy híved
leszálljon a sírba.” (Zsolt 16,8–10)

„Jézus ekkor ezt mondta neki: Én vagyok
a feltámadás és az élet, aki hisz én bennem,
ha meghal is, él; és aki él, és hisz
én bennem, az nem hal meg soha.
Hiszed-e ezt?” (Jn 11,25–26)

A halál veszteség, az örök élet reménység

Három évtizedes gyakorló orvosi működésem során rengeteg halálesettel találkoztam. A halál ténye lelkileg mindig megérint és tiszteletet ébreszt bennem. A gyászoló család számára pótolhatatlan veszteséget, a betegnek viszont szenvedéseinek végét jelenti. Három, közelmúltban történt esettel emlékezem elhunyt betegeimre.

Egy hatvanéves férfit betegemet már évekként elelőtt műtetre javasolták, de ő ezt nem fogadta el, és többször halasztást kért. Családja példamutató szeretettel állt mellette és türelmesen ápolta. A halála előtt több alkalommal is kórházi kezelésre szorult, de életét már nem lehetett megmenteni. Személyesen és telefonon is többször beszéltem vele. Utoljára a kórházi ágyán fekvő megkérdezte: „Doktor úr! Van értelme ennek a sok szenvedésnek? Szerintem nincs, jobb lenne már végleg megpihenni”. A kérdés és a válasz is nagyon megrendített, mert mélyen átéreztem annak igazságtartalmát. Megpróbáltam vigasztalni és lélekben erősíteni. Nem tudom, hogyan élte meg az utolsó óráit, **de az Úr vele volt, és megszabadította szenvedéseitől.**

A közeli napokban egy mélyen hívő házaspár nőtagját – aki sok évvel élte túl azt a kort, amelyet kezelőorvosai jósoltak – Isten a hajnali órákban, álmában szólította magához. Férfje reggel észlelte, és értesített. Kiérkezésor megtapasztalhattam az elvesztett feleség miatt érzett mély fájdalmát, de ugyanakkor azt az áldott nyugalmat is,

amelyet az örök életbe vetett reménysége adott meg neki. Hála és köszönet érte az Úrnak!

Hetvenéves, védőoltást nem kérő, magas rizikóval rendelkező férfit betegem koronavírus-fertőzést kapott. A betegséget kezdetben nagyon jól viselte, ezért a szakmai protokoll szerint otthoni kezelést kapott. Olyan embernek ismertem, akinek sajtóságos humora volt, mindig keveset beszélt, viselkedését udvariasság és fegyelmeztség jellemezte. Telefonos beszélgetésünk során elmondta, hogy felkészült a legrosszabbra, de reménykedik, hogy meggyógyul. A nyolcadik napon állapota hirtelen súlyosbodott, sürgősen kórházba kellett utalni, ahol a következő napon elhunyt.

A jelenleg negyedik hullámban zajló Covid-járványban egyértelműen azt látom, hogy az oltásban részesülteknel jóval enyhébb formában zajlik a betegség. Kiemelten fontos lenne a komoly alapbetegségekkel rendelkezők vakcinációja, mivel a halálesetek zöme közülük kerül ki. Ezért érthetetlen a körükben tapasztalt oltásellenesség. Az ötödik hullám küszöbén ez a tény, valamint a sokaknál megnyilvánuló fegyelmezetlenség, az önző, másokra tekintettel nem lévő magatartás (távolságtartás, maszkviselés hiánya) sajnos még nagyon sok áldozatot fog követelni.

Az emberek többsége általában nem a haláltól, hanem az előtte bizonytalan ideig tartó szenvedéstől fél. Ez természetes, hiszen – különösen daganatos beteg-

ségek esetén – erős, folyamatos jellegű, gyakran elviselhetetlen fájdalmakról van szó. Ezekben az esetekben a kezelőorvos feladata a megfelelő, betegre szabott kezelés beállítása. A fájdalom azonban nemcsak testi szenvedéssel jár, hanem súlyos lelki terhet is jelent. Nem véletlen, hogy számos beteg ezt nem tudja elviselni, és öngyilkosságba menekül.

Megdöbbenő volt számomra, hogy pszichiáter kollégám tapasztalata szerint esetszámokban nincs érdemi eltérés hívő és nem hívő beteg között. Ez a tény arra világít rá, hogy lelki támogatás nélkül a hívő ember is mély depresszióba kerülhet, ahonnan gyakran nincs visszaút. Éppen ezért a gyógyszeres kezelés önmagában kevés, megfelelő lelki vezetésről is gondoskodni kell, amelyben elsődleges szerepe van a családnak és a keresztyén közösségnek.

Óriási ereje van beteglátogatás során az igeolvasásnak és az imádságnak. **Istenben bízó hittel kell hirdetni az örök élet reménységét a legnehezebb élethelyzetekben is.** Az Úr áldása legyen ezeken a szolgálatokon!

DR. KOCH BÉLA

házi orvos

Megkérdeztük

Mi volt az a veszteség az életében, amit nem sajnál?
Mi az a veszteség, hiány, amit nehezen hordoz?
Mi a hit szerepe mindezekben?

Nyugdíjazásom nem az én döntésem volt, egyszerűen leépítettek. Szerettem a munkámat, mégis hálás vagyok Istennek, mert a megnövekedett szabadidő folytán sok kedves, örömteli dolgot

élhettem át azóta, és elvégezhettem néhány dolgot, amire munka mellett nem jutott volna időm.

Talán a legnehezebb dolog a földi életben olyan közeli ismerős, jóbarát halálát átélni, akinek alkalmam volt bizonyágot tenni Jézus Krisztusról, de nem láttam jelét annak, hogy eljutott volna a Jézus melletti döntésig, pedig sokat imádkoztam érte.

Isten kezéből fogadtam, hogy véget értek a kereső munkával töltött esztendő. Jézus Krisztus ígéreteiben bízva engedtem el az említett barátaimat. Tudom, hogy van olyan, hogy valaki talán utolsó sóhajtsával fordul Isten felé, mégsem javaslom senkinek, hogy halogassa ezt a legfontosabb döntést.

Asztalos György, ny. villamosmérnök

Könnyen beszélek, mert az élet inkább mögöttem, mint előttem van. Most már nem baj, hogy diploma után nem kaptam állást a saját megyém-ben, mert amint

nyugdíjba megyek, hazatérhetek szülőföldemre. De pályafutásom során megismerhettem más vidékeket, szép helyeken éltem, sok rokonszenves ember között, és a kapcsolatokat meg lehet őrizni. Többet kap az ember, mint amit remél.

Mit hordozok nehezen? Egyáltalán mit tekintsek veszteségnek? Az osztálytalálkozókon sem szeretem a „leltározást”. Hol van az megírva, hogy mije legyen az embernek? Talán így tenném fel a kérdést magamnak: mi az, ami legjobban fáj? Szeretteim elvesztése. Nem is lehet elhordozni. A 23. zsoltár Jó Pásztor tudja csak az útvonalat, és hogy vesszővel vagy bottal segít.

Goór Judit, tanár

A nem sajnált veszteségek idővel átkúsznak a nyereség oldalára, ezért erősen kell gondolkodnom, hogy ismét veszteségnek lássam őket. Vesztesnek éreztem magam, amikor egy bulizós nyaralást kellett otthagynom az első főtí kántorképző tanfolyam miatt. Nem sejthettem még: Isten ott rám talál. Céltalan lettem, amikor nem kerültem be álmaim főiskolájára, de a teológia levelező képzése egész további életemet meghatározta. Mindez tehát már nyereség.

Jelenlegi élethelyzetem vesztesége nem lett nyereséggé. Tizennegyedik éve gondozom a páromat, akit egy huszonnégy perces reanimáció után Isten visszaengedett közénk, de egyre kevesebbet érzékel már a földi életből. A közösen és aktívan megélt nyugdíjas évek elmaradása, a földi társ léte és mégis hiánya – fájó veszteség. Ezzel összefüggő hiányként élem meg kapcsolataim fogyatkozását, a baráti szálak elvékonyodását, azt a magányt, amit egy speciális élethelyzet magával hoz.

A Krisztusba mint Uramba vetett hitet nem lehet eléggé hangsúlyozni: életben tart; erőt ad ahhoz – de csak ahhoz –, amit vár tőlem. A strapás hétköznapi szürke pillanataiba annyi gyengédséget rejt, hogy nehéz lenne nem felfedezni őt, és nem viszontszeretni.

Bálint Józsefné Gyöngyi, gyülekezeti munkatárs

Az első két kérdésre ugyanaz a válaszom. Ifjúkorom óta lelkesízi pályára készültem. A teológia elvégzése után egyre jobban súlyosbodott a betegségem. Egy ko-

ragyeremkori trauma miatt bizonytalanlanná vált a beszédem és a mozgásom. A beszédproblémám vezetett ahhoz, hogy tizenegy év szolgálat után kénytelen voltam feladni a lelkesízi pályámat. Ez sokáig nehéz teher volt számomra. De azután megláttam, hogy maradtak lehetőségeim. Elvégeztem a gyógypedagógiai főiskolát, és szociális munkás lettem. Több olyan területen is dolgoztam, ahol kevésbé volt fontos az érthető beszéd, sokkal inkább a tettek számítottak.

Hit nélkül talán súlyos depresszióba estem volna. Istenben bízva viszont tudtam, hogy ő nem követ el hibát. Ezt már számtalanszor megtapasztaltam életemben, és így ez meggyőződésem lett.

**Görög Zoltán
evangélikus lelkész**

Anyagi dolgok, akár egy mobiltelefon, pénztárca elvesztését – ritkán fordul velem elő – bosszantónak tartom, de egy pillanat után már az eset tanulmányát keresem.

Igyekszem mindenből tanulni.

Családtag, rokon, barát elvesztése szokott megviselni. Leginkább anyai nagyapám elvesztése. A hiányára gondolva máig szomorúság fog el.

Istenünk folyamatos, óvó figyelmét nem kerüli el felhalmozó életünk. Földi javakat halmozunk fel, nem figyelünk a „mannajelenségre” – Isten mindig ad ott és annyit, amennyire szükségünk van. Ha felesleget halmozunk fel, de önhibánkból elveszítjük azt, ne keseregjünk miatta sokáig. Gondoljunk imádságban az elvesztett javak megtalálójára, bízva abban, hogy a mi feleslegünk az ő hiányát csökkenti.

**Haba Gábor
az Újpesti Evangélikus Egyházközség felügyelője, a Pesti Evangélikus Egyházmegye missziófelelőse**

Az egyedül maradt Krisztus

A győri evangélikus öregtemplom ékessége a szószékoltár közepét elfoglaló nagy méretű oltárkép. *Orlai Petrich Soma* érett alkotása (1871) a Gecsemáné-kertben ábrázolja Jézust. A Mezőberényben született, felvidéki eredetű evangélikus családból származó festő, aki édesanyja révén másodunokatestvére volt *Petőfi Sándornak*, sokat tanult, művelt festő volt. Műveiben vegyítette az általa ismert műfajokat, hogy a lehető legdrámaibb pillanatot tudja megragadni a választott téma bemutatására. A győri Gecsemáné-beli jelenet megkomponálásánál szakított az addig megszokott, mesterkélt beállításmóddal, a profilból bemutatott, imádkozó Krisztussal, és kimondottan törekedett a lehető legjellegzetesebb mozzanatra megragadására, a hiteles lélekábrázolásra és a mondanivaló erőteljes közvetítésére. Elkészült műve anyyira hatásosnak bizonyult, hogy a Dunántúlon Csikvánd, Kajárpéc és Rábaszentandrás evangélikus gyülekezetei is lemásolták a győri jelenetet az ezután készülő új oltárképükön.

A vallásos életkép műfajának megteremtője a Megváltó alakját abban a pillanatban ábrázolja, amikor harmadik imáját is befejezte. Az előtérben féltérdre ereszkedett Jézus Krisztus nem befelé, hanem kifelé, a néző felé fordul, vele terem közvetlen, erőteljes kapcsolatot. Csüggedten széttárja kezeit, mintha tö-

lünk kérdezne, mintha hozzánk szólna gesztusain keresztül. Arcán és kézmozdulatában szomorúság, elhagyatottság és magány érződik. Alakját és egyben belső vívódását mesterien kiemeli a

hangsúlyos megvilágítás, mely jól elkülöníti őt a kép többi szereplőjétől. A mennyből reá áradó fénysugár az Atyával való közvetlen kapcsolatra utal, de egyben kiemeli az őt körülvevő emberek, tanítványok közötti különbséget is. Az Istennel való szoros kapcsolatot és az emberek általi elhagyatottságot is. „Ecce Agnus Dei”, írme az Isten báránya! Kontrasztként a kép hátterét a sötétség uralja.

A háttérben bal oldalon a Krisztussal virrasztani nem tudó, a félhomályban alvó tanítványok, jobb felől pedig a Júdás által vezetett, az ő elfogására érkező katonák fenyegető tömege látható.

A templomban, az oltárral szemben helyet foglalók nem térhetnek ki a megszólítás elől, mindenkinek állást kell foglalnia! Írme az Isten báránya, aki arra készül, hogy érted, hogy értem elvegye a világ bűnét. Vajon te kinek mondasz engem? Tudunk-e, képesek vagyunk-e virrasztani és imádkozni, hogy kísértésbe ne essünk?

**HARMATI BÉLA
LÁSZLÓ PhD**

művészettörténész,
az Evangélikus
Országos Múzeum
vezetője

Amire szegezed tekinteted, ráteszi pecsétjét lelkedre

Beszélgetés Tapolyai Emőke klinikai és pasztorálpszichológussal

Szinte klisének számít arról beszélni, hogy a járvány mennyiben változtatta meg az életünket, mégsem szabad elbagatellizálnunk, hogy a halál mennyivel láthatóbbá vált az elmúlt években. Megváltoztatott-e minket ez a tapasztalat? Ha igen, akkor hogyan?

Olyan nincsen, hogy a halálra ne reagáljunk. A halál kérdéseket és érzéseket hoz fel bennünk. Kihat a racionalításra és az érzelemlágyra is. Sok szempontból mély fájdalmakat élünk át amiatt, ami körülöttünk történik. Ha látjuk a cikkeket, hogy ennyi halott van ma, vagy látunk egy

gyászoló Facebook-bejegyzést, még ha nem is ismertük az illetőt, ezek kihatnak ránk. Szép születés van, szép halál nincsen. Ez azért is van, mert nem az Isten terve szerint való a halál. Bár természetes része az életünknek, hiszen a paradicsomon kívüli állapotban vagyunk, de megvisel, mert minden alkalommal találkozunk az élet végességével, és ez minden alkalommal elénk hozza a kérdést: meddig tartok én? Mi van velem, az én szeretteimmel? Egyik oldalról gyászként érint minket, másik oldalról pedig egy egzisztenciális szorongásként. Nem tudunk érintetlenül elmenni amellett,

ami két éve történik körülöttünk és az életünkben.

Hogyan változtat meg ez minket?

Mi magunk is elfáradunk érzelmileg, szomorúbbak leszünk. Nem mondom, hogy depressziósok, de azért egyfajta depresszív tünetömegek jelenik meg. Megnövekedett a depressziósok száma, és megnövekedett a szorongó emberek száma is. A pandémiának a bizonytalansága, az elszigeteltség és a sok gyász, amit látunk, felelősek ezért. Amiben vagyunk, az egy természetellenes állapot.

fel tudjuk dolgozni, meg kellene állni. A kornak nem az a jellemzője, hogy megállunk és elgondolkozunk. Hanem minél több impulzus, minél több élmény érjen minket. Úgy is szoktam mondani, hogy inkább fájdalomcsillapítókkal élünk, mint hogy megálljunk és szembenézzünk a gondjainkkal. Mivel nem állunk meg, ezért nem is tudunk továbbmenni. Ha megállnánk és azt mondanánk: megnézem, hogy mit vesztettem, akkor az felszólítana arra, hogy elfogadjuk az életünk valóságát, illetve változtassunk, amin tudunk.

Keresztyén emberként könnyebb ez a megállás? Ideális esetben a keresztyén ember tart csendességet, imádságban Isten elé viszi az életét.

Könnyebbnek kellene lennie, de sajnos nem tudom azt mondani, hogy mi jobban megállunk. A tapasztalatom inkább az, hogy önámítóak vagyunk. Azzal ámitjuk magunkat, hogy ha leülünk igét olvasni, akkor megálltunk és szembenéztünk a veszteségeinkkel. De inkább úgy állunk meg igét olvasni és elcsendesedni, hogy gyorsan valami alkalmazhatót szeretnénk kapni, mintha egy automatába bedobnánk a pénzt, hogy „Szánok rád, Uram, húsz percet, vagy tizenötöt”, és megnyomjuk a gombot: „Dobd ki a megfelelő választ!” Ez kapkodás, rohanás, majdnem üzletkötés Istennel, anélkül, hogy ő ezt akarná adni nekünk.

A megállás egy jóval hosszabb idő. Az, amikor úgy ülök le, hogy kikapcsoltam a telefont, a gépet, az embereket, félrevaltattam, be, a leghátsó szobámba, csöndben vagyok, és azt kérdezem: „Mit mondasz erre, Uram?”. Elmondom Istennek, hogy mik a veszteségeim: elvesztettem a kedvesemet, az édesanyámat, a gyermekemet, a szerettemet, a szerelmem szakított velem, elvesztettem az álmaimat, az egészségemet, kaptam egy diagnózist, elvesztettem a jövőképemet...

Az a csendesség, amikor odaállunk Isten elé, és merünk neki zokogni szívünk mélyéből, hosszasan, engedve, hogy újabb és újabb gondolatok és fájdalmak jöjjenek ki, utána pedig ülünk csöndben, és azt mondjuk: „Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád”. Amikor azt mondom, hogy „itt vagyok, válaszolj”, akkor az Isten válaszol. Nem egy misztikus hangot kell várnunk, hanem néha eszünkbe juttat egy éneket, egy igeverset, néha míg imádkozunk, nem történik semmi, és utána megnyitjuk a telefonunkat és jött egy ige valakitől, egy bátorítás. Néha semmi nem történik, ami megfogható, hanem érezzük, hogy valahol belül kicsit csendesebbek lettünk.

Monologizálunk Istennel, pedig ő párbeszédet szeretne folytatni. A lecsendesedésre, a megállásra sajnos a keresztyének sem fogékonyabbak, pedig van eszköztárunk hozzá, van egy Istenünk hozzá.

Sokszor el sem jutunk a veszteségig, megragadunk annál, hogy félünk tőle. Látjuk, hogy mi történik másokkal: fiatal házaspárok küzdenek a meddőséggel, vagy látjuk, hogy házassági gondjaik vannak, és ezek a félelmek meghatározzák minket: mi lesz a mi történetünk? Megragadunk a félelemtől, és el sem jutunk a veszteségig. Hogyan tudjuk ezt a félelmet kezelni?

Először is letöröljük a szemüvegünket, mert szelektív látással nézzük a világot. Elcsépelet gondolatnak tűnik a hálaadás: a tapasztalatom az, hogy az emberek legyintenek rá, még a keresztyének is. Pedig a világi pszichológia is most már azt mondja, hogy a hálaadás regenerálja az idegrendszert. Kímélő folyamatokat indít el, az idegpályákat serkenti, lelkesít, motivál, endorfin szabadít fel, az endorfin egy fájdalomcsillapító is, tehát nem csak boldogsághormon. Olyan működéseket indít be, mintha a számítógépen egy alt+ctrl+delete-et megnyomnánk. Újraindítja a szervezeteinket. Ha csak arra koncentrálnak, ami a rettenetes, ami a félelmetes, akkor az ráteszi pecsétjét a lelkünkre. *Szent Ágoston*, amikor az arénáról és a bikaviadalokról ír, akkor azt mondja, hogy amire szegezed tekinteted, ráteszi pecsétjét lelkedre. („Azok a dolgok, amikre nézel, és amiben elmerül a tekinteted, azok ráteszik pecsétjüket a lelkedre.” – *Szent Ágoston*) Ha a mai világban csak a halálra, a veszteségre, a szorongásra, a diagnózisra, a meddőségre, a házassági konfliktusokra nézünk, ezek ráteszik pecsétjüket a lelkünkre. De a fordítottja is igaz. Ha az Isten ujjlenyomatát keressük az életben, ha az Isten jelenlétére keresünk mintákat, ha az Isten aktivitására, folyamatos támogatására keressük a példákat és arra szegezzük tekintetünket, akkor el tudjuk hinni azt, hogy az élet igazából áldott, a küzdelmekkel együtt, és azok ellenére.

Tehát hogy lehet megállni? Tényleg úgy, hogy letöröljük a szemüvegünket. Elkezdünk ellene menni annak, ami divat. Divat pánikolni, divat szorongani és divat dühöngeni. Legjobban úgy lehet megnézni, hogy megkérdezzük véletlenszerűen tíz embert: Hogy vagy? Tíz emberből kilenc azt fogja válaszolni, hogy mi a problémája. Érdemes lenne inkább azzal a kérdéssel játszani, hogy

Illetve azt gondolom, hogy egy idő után elkezdünk védekezni a fájdalommal és a szorongással szemben. Az egyik védekező megoldás, hogy többet adunk magunkból, ahogyan az ige mondja: aki mást felüdít, az önmaga is felüdül. De az is lehet, hogy agresszívebbekké válunk, apátiásokká, lezárunk, nem érzünk, nem akarunk tudni róla, elhidegülünk, izolálódunk érzelmileg. Ezt lehet is látni a különféle vírus és oltás körüli vitákban, marakodásokban. Egyre inkább bekeményítünk: most már nem akarok érezni, most már csak védekezni akarok! Ez szintén ennek a következménye.

Nem a halál az egyetlen veszteség, ami érhet minket az életben, egészen sok mindennel szembesülhetünk. Elveszithetünk gyermekkori álmokat, egészséget, vagyont, jóhírt, hitet, barátokat. Mi a hátráltató tényező abban, hogy feldolgozzuk ezeket a veszteségeket?

Talán elsődlegesen azt említeném meg, hogy nem mindig nézünk velük szembe. Ahhoz, hogy a veszteségeinket

miben vagy ma áldott? Miben érezted az Isten jelenlétét ma? Nem szoktunk hozzá, hogy az Istent keressük a tekintetünkkel. Ahhoz szoktunk hozzá, hogy mi az a rossz, ami ma történt velünk. Ennek természetes következménye, hogy szorongani fogunk.

Mintha egymásra licitálnánk a panaszkodásban.

Mintha trónjainkra tudnánk felülni azáltal, hogy ki az, akinek több nyomorúsága van, mert annál magasabban ül. Tényleg olyan jó ott ülni?

Nagy önellentmondásban is vagyunk. Egy sikerorientált világban élünk, a tökéletesség szinte kötelezővé vált. Viszont titkoljuk a veszteségeinket, a nehézségeinket, miközben állandóan panaszkodunk egymásnak. Hogyan lehet ezt a feszültséget feloldani?

Azt gondolom, hogy részben azért van ez a disszonancia, mert nem állunk meg belenézni Isten tekintetébe. Nem állunk meg találkozni a Szentlélekkel. A Szentlélek itt van mint vigasztaló, mint erőforrás, közöttünk van, bennünk él, és mi mégsem élünk a lehetőséggel. Az a fájdalmas meglátásom, hogy mi, keresztyének is klisékké váltunk, és ragaszkodunk ahhoz, hogy mindenki más rosszul csinálja, csak én vagyok a jó hívő. Ez pontosan az alázat hiánya. Ha Isten szemébe mernénk nézni, ha mernénk a Szentlélekkel találkozni, akkor tudnánk azt mondani, hogy egy bukott világban élünk, veszteségek, kudarcok, fájdalmak vannak, kihívások, szorongások, ez a természetes része annak, hogy a paradicsomon kívül vagyunk. Ugyanakkor azt tudnánk mondani, hogy van egy Isten, aki újjáteremt mindent. Ha mernénk Istent tényleg személyesen felkeresni a hétköznapijainkban, akkor annyira más lenne az életünk! De nincs időnk rá.

Mintha a hívők egymás között is egymásra licitálnának abban, hogy ki bírja jobban a nehézségeket, ki az, akinek tökéletesebb az élete, a házassága. Nem merjük felhozni, hogy esetleg valamiben elbuktunk.

Megjelenik ez a disszonancia, hogy bár tökéletesnek mutatjuk az életünket, de ebbe a tökéletességbe majdnem belehalunk. Itt fölmerül az a kérdés is, hogy megvalljuk-e a bűnünket másoknak, vagy nem. Én ezzel óvatos vagyok, mert azt gondolom, hogy a bűnvallás nagyon bensőséges, nagyon bizalmi kapcsolat. Isten azt mondja, hogy vidd be a belső szobádba. Nem tartom jó dolognak a nagy nyilvános megvallásokat. Azt gondolom, hogy szükségünk

van arra, hogy valakinek megvalljuk a bűneinket. De az tényleg egy olyan lelki vezető legyen, akire támaszkodhatok, hogy ő ezt Isten elé viszi, nem a plénum elé. Nem pletyka lesz belőle, hanem egy imatéma.

A Harmóniában című könyvében is írja, hogy sok hívő keresi fel, akik a hitükből kiábrándultak és nem tudják feldolgozni azt, hogy nem ők irányítanak, hanem Isten. Hogyan lehet keresztyénként kimászni ebből a gödörből és eljutni egy boldog megelégedettségre abban, hogy nem az én kezemből van a kontroll?

Nagyon nagy alázattal, és fájdalommal keresztyén. A kontroll elvesztése és annak a valóságával való találkozás, hogy az erőm, a hatalmam, tudásom, rálátásom véges, az egy álom vége. A végeségünkkel találkozni egy egzisztenciális veszteség. Egy gyász. Azt gondolom, hogy Isten ezt is megérti, mert ő az Isten. Merjük ezt is négyyszemközt odavinni Isten elé, és feltenni a kérdéseinket. Csak ott vannak válaszok, ahol vannak kérdések. Az ő válla elég nagy ahhoz, hogy el tudja ezt viselni. Az Istennek a szava, a válasza lassabban jön, mint ahogy mi azt szeretnénk. De nekem meggyőződésem az, hogy Isten válasza megérkezik.

Voltak az életemben olyan időszakok, amikor az egyik fő imám volt a következő: „Uram, eltávolodtam tőled érzelmiileg, de tudom, hogy itt vagy, azonban nem érzek.” Sokszor a hívők érezni akarnak mindent. De néha nem érzünk. Szoktam mondani azt is, hogy „Úgy szeretnék újra szomjazni! Adjad, hogy újra szomjazzak, szomjúságot kérek!” Nekem volt egy időszak az életemben, amikor az vitt előre, hogy mindennap szomjúságot kértem. Semmi többet nem tudtam, nem volt bennem más. Távol akartam tartani őt, de mégsem akartam, hogy távol legyen. Volt közöttünk valami gát, ami belőlem fakadt. Az én küzdelmeimből, az én végeességemből, az én kérdéseimből. Nem történt nagy csoda, nem jött valami csodálatos emlékezetes pillanat, amikor egyszer csak megnyitotta a szemetet az Isten. Hanem visszatekintek és azt mondom: nem tudom, hogy hol, de valahol közel jött hozzám, nagyon csendben, nagyon szelíden, és egyszer csak azt éreztem, hogy itt van.

Sokan gondolják, hogy aki pszichológushoz fordul, annak nem elég nagy a hite. Mégis hol jön el az a pont, amikor az ember már látja, hogy kell a külső segítség?

Azok az emberek szoktak eljönni, akiknek már nagyon fáj. Nem a hitük miatt fáj az embereknek, hanem az eszköztelenségük miatt, vagy egy agyban lévő kémiai egyensúly zavara miatt, vagy olyan traumáik vannak a múltjukban, amiről senki nem tud, aki körülöttük van. Ez nem hit kérdése, hanem sebzettség, ahol szüksége van arra, hogy egy hozzáértő ember bekötözze a sebeit. Amikor a pszichológushoz eljön valaki, akkor azért jön el, mert nagyon fáj neki az a seb, és azt kéri, hogy takarítsátok ki, kötözzétek be, kenjétek be olajjal!

A hit nagyon sok mindenben gyógyulást ad nekünk, nagyon sok mindenben lelkieleg megerősödést, erőforrást, felfrissülést ad nekünk, én enélkül nem is tudnék élni. A pszichológia önmagában annyi mindenre nem elég. Ha csak a halál kérdését veszem: a pszichológia véges, ha a halálról van szó. De ha Krisztusra nézek, akkor tudom, hogy az csak egy szakasz, az életem nem ér véget a ravatalozónál. Van folytatás. A legmélyebb válaszok az Igében vannak, az Isten jelenlétében, de nagyon sokszor szükség van egy szakember segítségére, aki ért a sebeink kezeléséhez, és aki elkísér a válaszokhoz.

Mit üzen azoknak, akik félnek külső segítséget kérni, mert tartanak mások véleményétől?

Azt kérdezném tőlük: mennyire kell, hogy fájjon ahhoz, hogy a saját életük és kapcsolataik fontosabbak legyenek, mint mások véleménye? Meddig akarom fokozni a fájdalmat mások véleménye miatt? Mert ha nekem fáj, akkor a kapcsolataim sem egészségesek. Ha én nem vagyok jól, akkor a kapcsolataim sem lehetnek jól. Az Isten terve a teljesség, ez volt és ez lesz, akkor is, ha földi életünkben össze vagyunk szabotva. Jézus földi munkássága mutatja, hogy a gyógyítás, a gyógyulás, az emberi szenvedés csökkentése és a teljesség felé való törekvés Isten szeretetének szerves része. Mi akadályoz abban, hogy ezt elfogadjuk?

**STIBRÁNYINÉ
HARMATI DÓRA**

újságíró

Sorsod sötétlő árnya közt szent arca rejtezik

Fotó: SzJ

Ézsaiás így tanúskodik Jézusról: „A mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg.” (Ézs 53,5) Pál apostol pedig ekképp énekel róla gyönyörű himnuszában: **„Megüresítette önmagát, szolgai formát vett fel,** emberekhez hasonlóvá lett, és emberként élt; megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszt-halálig” (Fil 2,7–8).

Amikor veszteséggel, hiánnyal szembeesünk, vagy akárcsak az ilyen életünket megszorító és megkísértő nehézségekről gondolkodunk, egy pillanatra sem feledkezhetünk el megváltó Urunkról, aki mindenről lemondott, hogy nekünk mindent megadhasson. Szép korálunk sorai is erre rimelnek: „Minden földi szenvedésben / Erőt adnak sebeid, / Ha tebenned elrejtőztem, / E világ nem keserít. / A gyógyító balzsamot / Te mindenkor meghozod; / Mindent megadtál te nekem, / Halálad lett üdvösségem” (Evangélikus énekeskönyv 197/3.). A hívő Lélek ezekben a csodás bibliai Jézus-képekben a legnagyobb szenvedések között is megtalálja békességét...

Luthertől tudjuk, hogy az Úr néha elrejtí elöttünk önmagát. Milyen nagy szükség van ilyenkor (is) a hitre, hogy az ember meg ne botránkozzék Istenben! Az egyik Miatyánk-magyarázatában olyan emberekről ír, akik bátran hirdetik, hogy Isten a Teremtő, ezért minden az övé. Mindaddig, amíg rendben mennek dolgaik. Ám ha megfosztják őket valamitől és akadályokba ütköznek, hamar eltűnnek erényeik. „Ekkor kandikál ki a számár füle az oroszlán bőréből, és így sóhajtanak: Ó, egek Ura! Tekints le rám, mekkora igazságtalanságot követtek el ellenem. (...) Ó, te szegény ember, ha minden egyedül Istené, akkor csendben kell állnod, és hagynod őt úgy munkálkodni, ahogy akarja, mert ha a sajátját veszi el, nem történik veled igazságtalanság. A szentéletű Jób így szól, amikor minden javát és gyermekét elvesztette: »Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott

legyen az Úr neve.« (Jób 1,21)” És ezt is mondta még: „Ha a jót elfogadtuk Istentől, a rosszat is el kell fogadnunk.” (Jób 2,10) Luther ennek kapcsán arról beszél a *Tizennégy vigasztaló kép* című művében, hogy a keresztyén embernek a földi kincseknél **sokkal nagyobb, belső gazdagsága van: ez pedig a Krisztusban való hite.** *Bonhoeffer* is e hitben énekelte: „S ha szenvedések kelyhét adod inni, / Mely színiig töltött, keserű s nehéz, / Te segíts békén, hálával elvenni, / Hisz áldva nyújtja hű atyai kéz!” (Evangélikus énekeskönyv 355/3.).

A szenvedés nem csak a hitünket, de a szeretetünket is próbára teszi, hisz a másik ember felé fordít, ahogyan Luther tanítja: „Aki Krisztust testben szeretné szolgálni, az szolgálja a felebarátját.” Jób barátai megbuktak ezen a ponton, mert valódi segítség helyett minduntalan a baj okait firtatták. Pedig a jó kérdés ilyenkor nem a „miért”, hanem a „ki”? „Ki áll mellettem, ki érzi bánatom” – szól ifjúsági énekünk egy sora. „Ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?” – kérdi Pál (Róm 7,24). A válasz ugyanaz: **Jézus Krisztus, aki a vigasztalás soha ki nem apadó forrása.** A népek apostola ezért is írja egy helyütt: „Ha dicsekednem kell, a gyengeségeimmel fogok dicsekedni.” Azért, hogy Krisztus ereje lakozzék benne, s mutakozzék meg általa. Számára még a halál sem vereség, mint írja: „Nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség” (Fil 1,21). Csak Krisztusra tekintő hittel lehet így beszélni, amely nem hagy kétségben minket, hanem életeti bennünk a reményt: „Mindenkori az Úrral leszünk” (1Thessz 4,17). Nem arról van tehát szó, hogy a siron túl mégis lesz majd valahogyan tovább, hanem arról, hogy Isten szeretetétől, amely Jézusban jelent meg, sem élet, sem halál nem választhat el. „Véled nem rémit többé semmi vész, / Áldott a könny, és könnyű a nehéz. / Sír és halál sem árthat már nekem. / Győzők, Uram, csak te maradj velem!” (Evangélikus énekeskönyv 121/7.).

Luther szerint az egyház egyik ismeretőjegye az üdvösséges szent kereszt.

Vagyis a Krisztusért vállalt szenvedés. Ez is lehet a veszteség egyik okozója. Ám ha az Isten ígéje megakadályozza, hogy megszerezzük vagy megtartsuk, amit testünk kíváncsának lát és a világ lehetőségként kínál, akkor se gondolja senki, hogy emiatt vesztes volna, mert valójában százszoros nyertes. Luther írja: „Ha pedig az ember teljesen összetörik, s nem marad más belőle nyomorult, átkozott, magára maradt bűnös, akkor érkezik az isteni segítség és az erő, amint meg van írva: **Csak akkor, amikor már azt hiszed, elvesztél, ragyog fel a hajnalcsillag** (Jób 11,17)”. A Krisztus keresztre előtt álló ember pontosan tudja, hogy az erőtlenség nem szegény. A veszteség nem feltétlenül büntetés. És ami a legfontosabb: a kereszt nem csúfos kudarc. Sőt, amikor emberileg nézve minden veszni látszott, akkor lett teljes a diadal: ördögön, bűnön és halálon.

Térdeljünk hát Jézus mellé, aki a Gecsemáné-kertben nem csak azért imádkozott, hogy távozzék el tőle a keserű pohár, hanem legelőször azért, hogy **legyen meg mennyei Atyjának akarata.** Mert ahol Isten szent akarata megvalósul, ott – minden látszat ellenére – áldás és élet van. És bár nem mindig értjük, hogy mi miért történik velünk, mégsem kételkedünk és nem is keseregünk, hiszen Jézus eljövetele óta egy biztosan tudunk: Velünk az Isten! Életünk az Ő kezében van! És ott, bizony, nagyon jó helyen van.

„Ne félj tehát, kicsiny csapat, / Ha rád felleg borul: / Kegyelmet rejt, s belőle majd / Áldás esője hull. / Bizzál az Úrban, rólad ő / Meg nem feledkezik, / Sorsod sötétlő árnya közt / Szent arca rejtezik.” (Evangélikus énekeskönyv 328/3.)

WELTLER
GÁBOR

lelkész

Kép: Mary Anne Smith

Fiatalokról (nem csak) fiataloknak

Lehet-e bármilyen vesztesége egy fiatalnak?

„Te ezt még nem értheted!”, „Mit tudsz te az igazi problémákról?” „Hisz’ neked csak annyi a dolgod, hogy tanulj!” – Ilyen és ehhez hasonló mondatok jutottak eszembe gimnazista koromból a mostani témával kapcsolatban, méghozzá azért, mert ha a veszteség szót halljuk, akkor hajlamos az ember egyből valami felnőtt dologra gondolni. A veszteség fogalma a közbeszédben általában a kor előrehaladtával szokott jelentkezni, az a felnőtt emberek életének a velejárója... Mit tudhatnának arról a fiatalok, főleg a „mai fiatalok”...

Nos, úgy vélem, hogy nagyon is sokat, sőt! Talán sohasem volt annyira aktuális ez a kérdés egy fiatal életében, mint manapság, hiszen a Covid hullámai közepette rengeteg veszteséget kellett elszenvednie a tinédzsereknek is. Elmaradt baráti találkozások, randevúk, táborok, fesztiválok, szalagavatók... Talán sokan legyintenek ezekre a dolgokra, mintha csupa semmiségről lenne szó. Pedig ez nem így van! Ha jobban belegondolunk, akkor megláthatjuk, hogy **a mostani tizenévesek nagyon nagy vesztesei ennek az egész elmúlt időszaknak.** Konkrétan éveket veszítettek, olyan élményektől fosztotta meg őket a járvány, amelyeket később már nem lehet pótolni. Nem azért, mert annyira speciális dolgokról van szó, hanem egyszerűen azért, mert normál esetben mindennek megvan a saját ideje, elvégre is húszévesen már nem tarthat az ember szalagavatót...

De természetesen másfajta veszteségekről is lehet beszélünk, hiszen a fiatalok nagy felelősséggel járó! A felnőtté válásnak az egyik legfontosabb jellemzője, hogy önálló döntéseket kell hoznunk. Ráadásul minden döntésnek komoly következménye van. Könnyen előfordulhat, hogy mi magunk generáljuk a veszteségeink egy részét, akárcsak a tékozló fiú. Talán mindannyian ismerjük a történetét, a saját kezébe vette a sorsát. Azt gondolta, hogy szabad lesz, de elveszítette a szülői ház biztonságát és ezzel együtt még nagyon sok mindent, amiben addig része volt.

Vajon komolyan vesszük-e a saját felelősségünket? Vajon fiatalként felfogjuk-e, hogy olyan veszteségeket tudunk okozni magunknak, amelyeket később már nem lehet visszacsinálni?! Pár évvel ezelőtt egy evangélikus gimnáziumban tartottam áhitatot, ahol megkérdeztem a diákokat, hogy mi az, amit elveszíthet az ember, amire egy lány nevetve azt mondta, hogy a szüzességét, persze a többiek is felnevettek. Talán nem is gondolta az a lány, hogy valójában mekkora igazságot mondott. Elég egy meggondolatlan pillanat, egy rosszul meghozott döntés, és könnyen olyan valaminek lehetünk a részesei, amit aztán később már nem lehet visszafordítani. Nagyon komoly veszteségeket tudunk okozni magunknak, olyanokat, amelyek alapjaiban határozhatják majd meg a jövőnket. Így hát nagyon is életbevágó fiatalként a veszteségeinkről beszélni.

És nagyon csodálatos dolognak tartom, hogy Jézus előtt ezt bátran megtehetjük. Ő ugyanis nem intézi el egy legyintéssel az emberek problémáit. Nem kezdi el összehasonlítani más emberek problémáival, hanem komolyan vesz és meghallgat mindenkit. Nem számít, hogy idősök vagy fiatalok vagyunk, nem számít, hogy mit gondol a másik ember a mi veszteségeinkről. Jézust nyugodtan megszólíthatjuk, és kérhetjük az ő segítségét. Ő képes arra, hogy átsegítsen bennünket a nehézségeken. Ugyanakkor nemcsak mi szólíthatjuk meg őt, hanem ígéjében ő is szól hozzánk, mégpedig azért, hogy figyelmeztessen. **Ő nem szeretné, hogy olyan helyzetbe kerüljünk, mint a tékozló fiú.** Nem szeretné, hogy ártsunk, hogy fájdalmat okozunk magunknak, hanem azt szeretné, hogy biztonságban élhessünk és megláthassuk a hiányaink, a veszteségeink ellenére is, hogy vele mégiscsak teljes lehet az életünk.

CSADÓ BALÁZS

lelkész

Magzatvesztés utáni gyógyulás

A segélytelefonban egy kétségbeesett női hang szólalt meg:

– Miért nem mondta el ezt nekem senki? Nyolchetesen már teljesen kifejlődött, minden szerve működik, teljesen emberi alakja van. Nem tudtam ezt, és SENKI nem mondta el ezt nekem! Ha tudtam volna, a fél vesémet odaadtam volna ezért a gyermekért!

Egy másik hívásnál egy egészségügyi dolgozó lány ezt mondta:

– Mindent tudtam az abortuszról mint eljárásról, tudtam, mi felől döntök, ez volt a legjobb megoldás. Elmentem a műtetre, de most iszonyú fájdalmat érzek, erről nem beszélt nekem senki! Életemben nem éreztem ilyen hatalmas lelki fájdalmat!

– Nekem akkor azt mondták, hogy csak egy szövetszomszóm, ezért nem is volt lelkiismeret-furdalásom, az még nem volt egy emberi lény. Aztán megláttam egy tudományos műsort a magzat fejlődéséről és utána már tudtam, hogy az az embrió már egy gyermek volt. Vigasztalhatatlanul szomorú lettem és nagyon hiányzott – nyilatkozta másvalaki.

– Abortuszra akartam menni, de mégsem mentem el, megtartottam. Most pedig elvetéltem, úgy érzem, ez az én hibám volt, bűntudatom van. Ha nem utasítom el az elején, akkor most is élne...

Fájdalmas megtapasztalások, hazugságok sora húzódik meg a háttérben, ezek a fejekben erődítményként tornyosulnak és ördögi körben újra és újra kint okoznak. Van-e kiút ebből, van-e megoldás? Igen, Jézus Krisztus. „Megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket.” (Jn 8,32)

Az emberi élet a fogantatással kezdődik, az embriónak háromhetes korától már dobog a szíve. Ez az igazság, ami sokszor homályban marad, vagy szántsándékkal elferdítik, vagy elmenekülnek előle, hogy könnyebb legyen a döntés. Jézus azért jött, hogy szabadá tegyen bennünket, **a sötétsebbe világosságot hozott, a bűneinket elhordozta, hogy megtapasztaljuk a teljes kegyelmet.**

Mit jelent ez a gyakorlatban?

A Kiáltás az Életért misszió 2000-ben nyitotta meg huszonnégy órás segélyvonalát a krízisterhességben levő nőknek, és akik felhívták, meghallhatták az igazságot. Az évek során viszont egyre több nő jelentkezett abortusz után, mert megbánták, amit tettek, és folyamatosan megélik a veszteségüket, ami a kapcsolataikat, munkájukat is befolyásolja.

2005-ben elindítottuk az abortusz utáni bibliatanulmányozó kurzusainkat. Egy-egy gyülekezetben, majd később az interneten hirdettük meg. Minden alkalommal összegyűlt hat-nyolc hölgy, akik vágyták megtapasztalni a szabadságot a gyötrelmiismeret-furdalástól, a rémálmoktól, a visszatérő képektől, hangoktól, a szomorúságtól, depressziótól, bánattól, haragtól, függőségektől. Nyolc héten át vagy egy háromnapos hétvége keretében vettük át a *Megbocsátottan és szabadon* munkafüzetet.

Jó volt megtapasztalni, ahogy ezek a hölgyek fejezetről fejezetre meglátják Isten igazságait és elfogadják a kegyelmet saját maguk számára, és megújítják a gondolkodásukat az Ige alapján. A kurzus végén az elveszített magzat visszakapja emberi méltóságát, ahogy az anyukája számára egy valóságos gyermek lesz, akitől a nevéen szólítva, tisztességgel elbúcsúzik, és elengedi. Fájdalmasak ezek az események, de utána megnyugvás és felszabadultság veszi át a helyét a gyász-nak és a szomorúságnak.

Örülök, hogy sokszor láthattam, hogy az arcok megváltoznak, kisimulnak, és életek helyreállnak, megváltoznak Isten szeretetétől és kegyelmétől.

De nem ez a vége ennek a szolgáltatásnak. 2016-ban Bécsben egy konferencián megismertem *Sheila* és *Jack Harper*-t. Sheila maga is megtapasztalta az abortusz okozta gyötrelmeket, majd nem öngyilkos is lett. Egy kurzuson ő is átélte a teljes helyreállást és gyógyulást. Isten vezetésével egy saját bibliatanulmányozást írt nemcsak nőknek, hanem férfiaknak és érintetteknek is.

Az elmúlt években lefordítottuk a könyveit. A *SaveOne* (Ments meg egyet!)

című könyve az abortusz utáni érzelmi gyógyulásról most már magyarul is elérhető külön nőknek és férfiaknak. Emellett folyamatban van a *Hullámkövetés* (*Ripple Effects*) kiadása, amely azoknak az embereknek szól, akik valamilyen szinten érintettek az abortusz által. A kurzusokon így már nők, férfiak és érintettek is részt vehetnek egy időben. Sheila önéletrajzi könyve, a *Túlélő* már kapható a keresztyén könyvesboltokban.

A Bibliából tudjuk, hogy az ártatlan vérontásnak komoly következményei vannak. Jézus azért jött, hogy az ördög munkáit lerontsa, és megbocsásson azoknak, akik megbánják bűneiket és hozzá fordulnak. Akik megismerik az igazságot és hisznek benne, megszabadulnak.

Azok, akik átmennek a gyógyuláson, szabadabbá válnak arra, hogy elmeséljék történeteiket, mert bizonyosságtételükkel és a Bárány vérével legyőzték a vádlót, a hazugság atyját.

„Hamu helyett fejdíszot adok Sion gyászolóinak, gyászfényt helyett illatos olajat, csüggedés helyett örömeiket. Igazság fáinak nevezik őket, az Úr ültetvényének: őt ékesítik.” (Ézs 61,3)

**BERGS
ZSUZSANNA**

az Életadó
Központ
vezetője

KIÁLTÁS AZ ÉLETÉRT

Kiáltás az Életért Egyesület
+36 70 225 2525
eletadokozpont@gmail.com
kialtasazeletert.org;
terhessegkozpont.hu

A szenvedés iskolájában

Legutóbbi látogatásomkor kértelek fel az interjúra, s úgy mondtál igent, hogy második lehetőségnek nevezted. Miért?

Korábban egyszer a lelkészünk mondta, hogy idős testvérekkel készítenek videófelvételeket, és én akkor nem merem részt venni ebben. Azóta gyakran eszembe jutott, hogy ha Isten akart engem ezzel megbízni, hogy mertem visszautasítani?! Ő sohasem utasít vissza engem, ha kérem. Ezért vagyok hála a mostani felkérésért.

Mi a betegség?

Egy gerincbetegségben szenvedek huszonhárom éve, ami sok fájdalommal jár és nem gyógyítható. Váratlanul jelentkezett, és nehéz volt elfogadni, de bízam Istenben. Tudtam, sokan imádkoznak értem. Fiatalkorom óta sokszor megmutatta Isten az erejét, és sok mélységből kihozott, bár igaz, bele is engedett ezekbe.

Jól jött ez a betegség ahhoz, hogy visszatekintsek az életemre. Előtte nagyon energikus ember voltam, túl önálló is talán, és mindig azt hittem, tudom, mi jó nekem. Járom az utam, és kérem az Urat, hogy jöjjön velem, és áldjon meg. De nem jó ez a sorrend! Az Úr Jézusnak kell elől mennie, és az ő akaratának kell beteljesednie rajtam, nem fordítva. Fájdalmas iskola volt ez, de áldom érte az Urat, hogy időben a jó útra térített.

Kérnem kellett Istent, hogy mutassa meg, mit akar tanítani, és megértettem, hogy a betegség által akar formálni és

felkészíteni az utolsó, hosszú útra. Még mindig csiszolgat, és ez fáj, de reményiséget és örömet ad, hogy így érek célba. Hiszem, hogy az Úr Jézus segítségével így át tudok majd menni a szoros kapun.

Hiába a sok imádság, nem gyógyultál meg.

Szomszédasszonyom szokta mondani: „Jó ember vagy, miért kell ennyit szenvedned?” A válaszem: Nem vagyok jó ember, csak félórát én is tudok aranyos lenni. Meggyőződése, hogy azért nem gyógyultam meg, mert még nem vagyok olyan, amilyennek Isten látni akar.

Kérted a lelkészedet, hogy a megelőző napot hozzon úrvacsorát, mert így apartál készülni a mai beszélgetésünkre. Miért volt ennyire fontos most az úrvacsora?

Azért, hogy az Úr megtisztítsa a lelkeket, és segítsen hitelesen szólni.

Van különleges úrvacsorai élményed?

A felkészülés mindig egy harc. Nehéz szembenézni magammal és a bűneimmel. Egyik alkalommal sokat kínlódtam és úgy éreztem, hogy ez nem elég. Nagyon nyugtalanul aludtam akkor éjjel, majd arra ébredtem, hogy valaki ezt mondja: Kihoztalak a sötétségből a világosságra. Az Úr szólt ezáltal, és megerősített: elmehetek a kegyelemért, vehetek úrvacsorát. Másnap elmentem és olyan örömet okozott az úrvacsora, mint még soha.

Több mint tizenöt éve ismerkedtem meg *Elek Lajosné Kati* néniével, aki már akkor régóta nagyon beteg volt. Szoros kapcsolat van közöttünk, ezért tegeződünk. Példa számomra a hite, különösen is, hogy sokszor olyan fájdalmai vannak, hogy telefonon sírva kér imatámogatást.

Megrendítő dolgot mondott nemrég. Imádkozott azért, hogy ha közeleg hazatérésének ideje, akkor előtte legyen néhány kevésbé fájdalmas napja. „Az Úr kegyelmes hozzám. Mostanában vannak jobb napjaim” – így tapasztalja.

Van-e a szenvedés miatt vád a szívedben Isten felé?

Vád nincs. Néha miérteznek, de aztán bocsánatot is kérek érte. A Bibliában olvassuk, hogy akit az Úr szeret, azt megfenyíti, mint atya a gyermekét, és tudom, hogy ő jót akar. Hosszú út volt ez, de eljutottam oda, hogy a nehez, a fájót is próbáljam meg hálával és panasztalan csendességgel elfogadni Istentől. Az Úr tudja, miért kell ez nekem, én pedig bízom benne, hogy jóakarattal adja.

Korábban egy idős testvéremnek panaszoltam, hogy sok éve csak fekszem itt és nézem a mennyezetet, mire ő rám szólt – elég keményen, de azóta is áldom érte –: „Ne azt nézd! Jézusra nézz, és jobban tudod viselni a nehézségeket!”

Sok közös élményünk volt. A családom számára Isten ajándéka voltál, hiszen be tudtad fogadni a testvéreimet, akinek hirtelen lakhatásra volt szüksége, te pedig azt mondtad, hála Istennek, hogy befogadhatod.

Egyik vasárnap délután történt. Nagyon rosszul voltam, felkelni nem tudtam, csak segítséggel, ellátni magam egyáltalán nem. Keservesen sírtam, és imádkoztam: Uram, már mindent kivettél a kezemből, szolgálni se tudlak téged. Azelőtt gyakran adott a Jóisten alkalmat arra, hogy valakinek segítsek, de akkor, annyi évnyi betegség után már semmit nem tudtam tenni Isten nevében. Pár óra múlva szólt a telefon. És megértettem, hogy az Úr meg tudja

adni, hogy még ilyen betegen, szinte teljesen kiszolgáltatottan is tehetek valamit az ő dicsőségére.

Az egy sírás nap volt. Anyukám ott-hon sírt, te itt sírtál. Mi csak a magunk baját látjuk, de az Úr csodálatosan össze tudja kötni a szálakat.

Ez a helyzet mindkettőnknek, anyukádnak és nekem is, hosszú távú örömet hozott, mert új családtagot kaptunk egymásban.

Melyek voltak életed főbb eseményei?

Kicsi koromtól azt tanultam meg, hogy a család puha, meleg fészek, biztonságot adó sziget. A nagymamám tanított imádkozni, és tőle tanultam sok mindent, amit gyerekkoromban elengedtem a fülem mellett, de később viszszaaközönt. Például ha veszteség érte a családot, így szólt: Nem kell aggódni, Isten majd „kiparancsolja” a segítséget. Vagy ha hallottunk egy szirénázó mentőt, mindig fohászzkodott egy-két

mondattal. Ezt úgy megtanultam, hogy a mai napig – elmúltam már nyolcvanéves –, ha hallom a szirénázást, kérem Istent, hogy segítse meg a bajban lévőket. Szeretemben nőttem fel, nem kényeztetésben, ezt fontosnak tartom, és így neveltem a fiamat is.

Bajok, zűrök aztán jöttek, ezeket nem sorolom, de mindig jött – ha nem is azonnal – a segítség. Például sétáltam az utcán egyik vasárnap, és láttam családokat ülni bent a tűznél, ahogy beszélgettek. Én is szerettem volna egy saját otthon magamnak és a kisfiamnak, de ez közel negyvenévesen sem adatott még meg. Csak egy kicsi otthon kértem az Úrtól, de ő végül nagyobb, jobbat, melegebbet adott. Mert nemcsak a radiátor melegít, hanem a sok jó ember is: testvérek, lelkeszek, szomszédok, akikkel Isten megáldott, és akik segítségemre voltak. A szeretet élteti az embert a betegség dacára is.

Kétszer maradtál özvegyen. Hogy élted meg a veszteséget?

Az első férjem fiatalon halt meg. Egy fiatalembert úgy elveszteni, hogy nem beteg, csak hazamegyek, és már nincs... S ott volt a nyolcéves kisfiam, aki még nehezebben viselte az édesapja elvesztését. Sokaig éltünk ketten, s a szüleim segítettek, hogy a fiam ne kallódó gyerek legyen. Pár évvel később elérkezett a konfirmációja, és az akkori lőrinci lelkész sokat beszélgetett vele, sokszor meglátogatott minket. Azonkívül a férjem családja is jóindulattal volt felénk. Kanadában éltek, kivetettek magukhoz több hónapra, és gondoskodtak ott rólunk. Ezek Isten ajándékai. Én annak tudom be, hogy az Úr nem feledkezett meg rólam.

A második férjem elvesztését is nehéz volt megélni, de ő már idős volt. Őt is váratlanul vesztettem el, ő sem volt beteg. Nem tudni, miért történtek ezek, de ha Isten ezt adta, el kell fogadni. A nagymamám szokta mondani: Az Úr adta, az Úr elvette, legyen meg az Úr akarata!

A második férjed hívó ember volt?

Nem volt az, és nem is sikerült elvezetnem az Úrhoz, de ebben a dologban is csodálatosan tapasztaltam, hogy Isten bármit megtehet. Egyszer ugyanis házi bibliaórán voltam, ami sokat jelentett, és attól kezdve mi is helyet adtunk az ilyen alkalmaknak. Ebbe bekapcsolódott a férjem is, és így jutott hitre. Nagyon megváltozott ezután a gondolkodása, életvitele, úgyhogy mikor elvesztettem, nyugodt voltam, hogy ő hazatalált.

Milyen hatalmas és jóságos az Isten! Ha hiába hívja az ő gyermekét, akkor utánamegy. A férjem nem ment templomba, se olyan helyre, ahol igét hallhatott volna, erre eljött hozzánk az Úr, és elhozta a testvéri közösséget és az igét.

Beszélgetésünk elején említetted, hogy életutad a végéhez közeledik. Hogy gondolsz a végre?

Örömmel és reménnyel. A célegyenesben vagyok, és ez most már kegyelmi idő. Szeretnék felkészülni az utolsó útra. Vezess utamon, Uram Jézus! Add, hogy olyan legyek, amilyennek te szeretnél látni! Adj olyan szívet, ami tetszésre van! – Ezt minden nap elkérem az Úrtól, mert tudom, hogy magamtól képtelen vagyok rá.

Van egy kedvenc énekem, az 521-es: „Hadd menjek, Istenem, / Mindig feléd, Fájdalmak útjain / Mindig feléd! Ó, sok keresztje van, / De ez az én utam, / Mert hozzád visz, Uram, / Mindig feléd.”

Sokan, amikor a halálra gondolnak, a félelmeikről beszélnek. Benned nincs a haláltól való félelem?

A haláltól nincs, csak esetleg a szenvedéstől. A szenvedéstől mindenki fél, még az Úr Jézus is imádkozott azért, hogy vegye el tőle a mennyei Atya. Sokszor kérem: Erősíts meg, Uram, Szentlelkeddel, hogy el tudjam fogadni a keserű poharat, akkor is, ha nagyon nehéz lesz.

Egyébként vigaszt ad, hogy ott nem fog fájni semmi, ez benne van a Bibliában. Nagyon várom, hogy az Úrral lehessenek és megélhessem nála az igazi, szép életet. Ez azt jelenti számomra, hogy Isten egyik tenyeréből áttesz a másikkba.

Döbbenetes látni, milyen csillogó szemmel beszélsz, pedig sokszor vagy nagyon erőtlén. A beszélgetésünket is meg kellett szakítani, hogy pihenni tudj egy kicsit.

Aki az Úrral jár, annak betegen is van öröme. Tudok örülni annak, ha ki tudok menni a teraszra. Ha tavasszal nyílnak a virágok és szép zöld minden, ámulok azon, milyen csodálatos világot kaptunk Istentől. Nem egyszer előfordult, hogy keseregtem. Elhagyottnak éreztem magam, pedig áldott jó gyermekem van, aki mindent megtesz értem, ápol, kitart mellettem, mégis képes az ember nekikeseredni. És ilyenkor mindig küld a Jóisten egy kismadarat.

Tudok örülni annak, ha jön hozzám valaki, aki vigasztalni akar, de annak is, aki panasszal jön, mert akkor én vigasz-

talhatom. Mielőtt ilyen beteg lettem, látogattam idősek otthonában lévő ismerősöket, barátokat, mert ez fontos szolgálat. Kérek mindenkit: ha tehetik, látogassák meg magára maradt ismerőseiket, mert sokat tehetnek értük azzal, ha szeretik őket.

Sokat beszélsz a szolgálatról, és úgy fogalmazol hitbeli kérdésekről, ahogy lelkészek szoktak. Tanultál teológiát?

Műszaki iskolában végeztem, és végig olyan munkakörben dolgoztam, ami reális gondolkodást kíván. Hálás vagyok, hogy nem keményedtem meg, hanem lelkileg meg tudtam maradni igazán embernek – legalábbis sze-

retném hinni, hogy ez sikerült. Ebben nagy szerepe volt a családomnak és a lelkészeimnek, akik mindig nagy türelemmel fordultak felém.

Van-e kedves igéd?

Sok van, de ami egész életemen végigkísért, az a konfirmációs ígém. Ennek története van. Mikor az oktatásra jártam, egyik vasárnap ez volt az íge: „Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját” (Jel 2,10). Engem akkor ez nagyon megfogott. Aztán eljött a konfirmáció napja, amikor mindenki kapott egy emléklapot. Nekem ezt olvasta fel a lelkész. Megdöbbenem! Istenem, hát ennyire szeretsz, hogy

azzal az ígével áldasz meg, ami kedves nekem?

Most, hogy az életem vége felé járok, már igazán tudom értelmezni és értékelni az idézett ígét. Gyakran kérem az Urat, erősítsen meg, hogy tényleg hű tudjak lenni mindhalálig.

HULEJ ENIKŐ

lelkész

A fényben tündöklő arcok

Ez az év. A 2021-es év. Ez az év a veszteségeink éve. A veszteségeim éve. Mert az történt, hogy..., mert az történik, hogy..., mert elveszett az 1, a 2, a 3 és a 4 és még sorolhatnám. De nem teszem, mert ha felsorolnám a veszteségeinket, a veszteségeimet, meghazudtolnám mindazt és mindenkit, aki éltet, aki erőt ad – akiért érdemes élni.

Ez az év, a 2021-es év a veszteségeim éve. És mégis bizakodom. Mert így születtem. Így hozott a világra az Isten. Derűsen, csillogó szemekkel, ragyogó arccal. Reá tekintve. És mégis, és mégis mozog ez az istenverte föld, ez az anyagvilág, és benne mi is. Ki tudja, meddig... És íme, felvillant egy pozitív gondolat, mert ő tudja, ő az egyetlen, aki tudja, hogy meddig.

Igen. Mert először csak lesokkolódtam, amikor fel kellett vennünk a maszkot, aztán kijelölték, hogy hova ülhetünk a templom padsoraiban, miután a bejáratnál lefújtak minket fertőtlenítőszerrel. S az elején még én is így gondoltam, igen, ez a szabály. A szabály az szabály, amit követnünk kell. De aztán... aztán minden megváltozott, mert megváltozott az úrvacsora rendje, és aztán elmaradt az úrvacsora. És aztán bezártak a templomok. S amikor újra kinyitottak a kapuk és kicsit fellélegezhettünk – épphogy hozzászokva a mosolygó arcokhoz, újra jöttek a szabályok. A szabály az szabály.

Azóta ismét műtőmaszkban mormogom magam elé az ároni áldást, hogy ragyogtassa rám az orcáját az Úr és könyörüljön rajtam, és adjon nekem még több békességet, mert nem hazudok, nehéz elviselni azt, ami van. A veszteséget. S vajon meddig? Meddig? Isten tudja azt, hogy mit és miért és meddig enged meg, miközben egyre csak nő és növekszik a veszteségek hegye körülöttem és bennem, s legkedvesebb olvasmányom lett a Jelenések könyve. Mindenki keresse meg a maga számára legigazabb mondatot.

De néhány dolgot én is tudok, biztosan:

1. Az élet nem csak kegyetlen próza – hanem költészet.
2. Isten az egyedüli és egyetlen valóság, aki kezében tartja a kezdetet és a véget, és felkészít az eljövőtelére.
3. S ekkor és csakis ekkor – amikor Krisztus rám ragyogtatja az orcáját, válik minden veszteség azzá, ami igaz lényege szerint sem lehet más, csak és kizárólag nyereség. Ez az egyedüli értelem.

Innen nézve tehát a 2021-es év a nyereségeim éve: az 1, a 2, a 3 és a 4...

BÜKY ANNA

író

Nyereség és veszteség egyenlege

Amikor ezeket a sorokat írom, az év váltását éljük meg: év végén formálód-
nak a gondolatok, év elejébe átszűs-
va öltenek írásos alakot. Elvesztettünk
egy évet. Nyertünk egy újat. Mi lesz az
egyenleg? Pénzügyi mérleget is gyár-
tunk az előző évről, de most nem ez az,
ami igazán számít...

Számos gyülekezet állítja össze óév
esti istentiszteletén nyereség-vesz-
teség listáját: hány keresztelezés révén
gyarapodott, mennyi temetés révén
fogyott. Sokunk személyesen is érin-
tett ezen eseményekben. Leginkább
a veszteségeket érezzük lényeges-
nek, a nyereségek fölött gyakran el
is siklunk, nem érintenek meg annyira.
**Jóval elemibbnek éljük meg, ha
veszítünk.** Fájdalmas, hogy elveszí-
tettünk valakit – netán többeket is.

Egy társat ragadott el a ha-
lál, vagy szülőt, gyermeket,
rokont, barátot, ismerőst.
Különböző okokból, de
befejezték földi pályá-
jukat. Elvesz-
tettük őket.
Fáj a hiányuk,
most olyan nehéz
továbbmenni az
élet ösvényén. Ez
az emberi oldal.
Ha itt leragadunk,
vigasztalanok mara-
dunk. Isten oldaláról
ugyanis a földi végben
nincs veszteség. Vagy
megtörtént már a vesz-
teség, azok számára, akik
elvesznek – vagy meg-
történt már a nyereséget
jelentő megtérés, és akkor a
mennyei kórus gyarapodott.

A veszteségnek sokfé-
le értelmezése, feldolgozása le-
hetséges. Van, aki nemtörődöm
módon semmiségnek tekinti,
legfeljebb egy vállrándítás, és
máris túltette magát. Mások
és mások vigasztalhatatlanok
vagyunk a pótolhatatlan vesz-
teség miatt, és elképzelhe-
tetlennek tartjuk, hogy ezzel
az ürrel is lehet tovább élni.
Célszerűbb azonban ráéb-
rednünk, hogy veszte-
seink egyúttal
úttelzők is,

az újra nyí-
ló kapuk, új utat,
új lehetőségeket, új életet
rejtnek. Az értékelést nem
a veszteség önmagában szol-
gáltatja, hanem mindig velünk
való kölcsönhatásban mu-
tatkozik meg: számunkra,
adott élethelyzetünkben
mit is takar?

Úgy tekintünk a vesz-
teségre, mint mindentől
független hatalomra, vagy
egyenesen Istennel szembe-
ni erőre? Ez esetben valóban
vigasztalanok maradunk, és az
egyenlegünk is hiánnyal zárul.
Felnyílhat azonban a szemünk arra
is, hogy még a leggonoszabb vesz-
teségeink is a Gondviselő kezéből ér-
keznek. A Megváltó vigasza nem olcsó
vigasz, nem üres szóvirágok füzére, ha-
nem önmagát írta fel a veszteséglistára
a Golgotán, hogy aztán a hiánya már
ne az élők, hanem csupán a holtak kö-
zött jelentkezzen: **az üres sír nem a**

**veszteséglistára utal, hanem a
nyereséglistára.**

Az igazi értékek a föl-
dön ugyan veszteségek, a
mennyei azonban nyere-
ségek. Ami igazán számít,
az a földi veszteségajst-
romunkból átlényegül
a mennyei nyereség-
leltárba. Ezért állítja
fel Pál apostol a jól
ismert paradoxont:
„Ellenben azt, ami
nekem nyereség
volt, kárnak íté-
lem a Krisztu-
sért. Sőt most
is kárnak íté-
lek mindent
Krisztus Jézus,

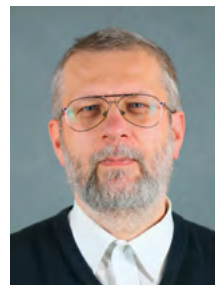
az én Uram ismereté-
nek páratlan nagyságá-
ért. Óerte kárba veszni
hagytam és szemétnak
ítélek mindent, hogy
Krisztust megnyerjem” (Fil
3,7–8). Ugyanezért kiált-
hatott fel Ezékiás király is:

„Bizony, javamra vált a nagy ke-
serűség. Hiszen megmentettél az
enyészet vermétől, és hátad mögé
vetettél minden vétkemet.” (Ézs 38,17)

Veszteségeink megrendítenek. Ám
ez csak az átmeneti állapot. Számta-
lan esetben tapasztaltam meg, hogy
végső soron átlépve a veszteségek
jelezte kapukon ezek **az új úton nye-
reséggé formálódnak, és a mérleg a
pozitív oldalra billen.** Veszteségeim
révén sokszor egyénekhez, tárgyakhoz,
szokásokhoz és hasonlókhöz láncoló
rabságokból szabadított Isten, így hát
nyereséggé lettek: a negatívum kiadás-
sá lett, azaz valójában bevétellé! Létez-
het számunkra pozitív kiadás, tényleges
veszteség, ha egyszer minden javunkra
van?! Ismét az apostol szavai csenge-
nek fülemben: „Azt pedig tudjuk, hogy
akik Istent szeretik, azoknak minden
javukra szolgál, azoknak, akiket örök el-
határozása szerint elhívott” (Róm 8,28).

**SZAKÁCS
TAMÁS**

*lelkész,
fizikus*

A lelkigondozó válaszol

„Nem tudom elengedni a férjem. Egy ideig a szobában tartottam a hamvait. Két év után a Dunába szórtuk azon a helyen, ahol korábban szeretett horgászni. Hiszek Istenben, remélem, a párommal is lesz találkozás, de amióta meghalt, nem tudok megnyugodni, mintha a szívem egy részét kiszakították volna.”
(Részlet egy levélből)

Magdalai Mária és a Feltámadott találkozás

János evangéliuma húsvéti elbeszélései között van egy különleges epizód, Magdalai Mária és a feltámadt Jézus találkozás. Nagyon szeretem ezt a történetet. Rendkívüli hatása van, talán azért, mert konkrét üzenetén túl lelkigondozói erővel is bír, amely rögtön megérinti a veszteségeivel küzdő olvasót.

A János evangéliuma 20,11–18-ban található történetben Mária a sírbolt szélénél áll és zokog. Szinte olyan ez a barlangsír, mint a „hiány” fájó jelképe, ő pedig végig ott áll a küszöbén. Ami viszont nagyon is megváltozik, az figyelmének és talán egész lényének az irányultsága. Mert míg a történet első felében az üres sírhelyet kutatva keresi Urát, addig később, lassan megfordul és már kifelé tekint. Bár továbbra is a sír szájánál áll, de már nem a tátongó ürességre mered, hanem láthatja a tavaszi kék eget, és ami a legfontosabb: **felismeri a halál felett győztes Életet, Krisztust.** Sőt még egy apró mozzanat színesíti a történet örök érvényű üzenetét. Úgy tűnik, Mária át akarja ölelni Jézust, Urunk azonban finoman inti őt: „Ne éríts”. Mintha azt mondaná: most el kell engedned engem.

Bár a gyász folyamata annyira sokrétű, hogy nem lehet egyetlen képben összefoglalni, de egy egyszerű kép sokat segíthet a bonyolult gyász folyamatban. Így és ezért ajánlom ezt a gyönyörű jelenetet mindannyiunknak, akik érteni véljük a cikkindító, fájdalmas vallomást.

Odafordulás egy új élethez

Gyászunk kihívás elé állít bennünket: a halál által megváltoztatott életet kell újraértelmeznünk. Ez egy idő- és munkaigényes folyamat, amely érinti gondolkodásunkat, érzelmeinket, sokszor fizikai valóinkat is. Muszáj szembesülnünk a valósággal, hogy tudniillik a hozzánk tartozót elválasztotta tőlünk a halál. Az addig feléje irányuló szeretetünk „nem

találja célját”. Természetes, hogy a gyász elején üresség nyomaszt minket. De aztán lassan megtalálhatjuk ennek a hiánynak egy másik oldalát – Mária és Jézus történetének szavaival élve – fájó hiányunk küszöbén állva, de arra fordulhatunk, ahol az újra megtalált életet érzékelhetjük majd.

Többféle modell született arra nézve, hogy ez a szemléletváltó időszak milyen szakaszokon keresztül megy végbe. A lelkigondozói könyvek részletesen ismertetik ennek részeit – talán ez is segíthet saját érzelmeink megértésében.

Elengedés

Előfordulhat, hogy ez a folyamat elakad valahol. Az egyik lehetséges akadály az, amikor nem tudjuk elengedni az elhunytat. Ennek több oka is lehet.

Olykor valamilyen külső elvárás (például téves vallásos elképzelés) megakadályozza, hogy valóban megéljük a gyász folyamat nagyon ellentmondásos érzelmeit, mert az visszhangzik bennünk, hogy „egy igazán hívó ember nem sír, nem haragszik”, vagy „a mi családbunkban nem borul ki senki” stb. Márpedig ezzel a valósággal való szembe-sülés marad el. **Olyan ez, mintha történetünkben Mária ki se ment volna a sírhoz** – esélyt sem adva a siratáshoz, főleg nem a Feltámadott meglátásához.

Főleg házastársaknál előfordulhat, hogy olyannyira hozzáidomultunk a másikhoz, hogy elhomályosodik az, hogy kik vagyunk mi. Minden hétköznapi dologban ugyanis a másik férje vagy felesége voltunk – s ez a szerepünk esetleg háttérbe szorította Teremtőnkől kapott önálló személyiségünket. Kapaszkodunk az elhunytba, mert ezzel akaratlanul saját identitásunkat próbáljuk menteni.

Bár különösen fájdalmas téma, de fontos megemlíteni, hogy olykor azért nem tudunk elengedni valakit, mert amíg mellettünk volt, nem tudtunk igazán kötődni hozzá, vagy csak nagyon ellentmondásosan sikerült kapcsolódni. Valami

miatt nem sikerült megélni a bensőséges közösséget. Amíg az életút tartott, addig volt remény, hogy talán ez megtörténik, de a halál ezt ellehetetleníti.

Olykor pedig egyszerűen attól félünk, hogy az elengedés azt jelentené: nem gondolhatunk rá többet, nem érezhetjük hiányát, vagy hogy nem idézhetjük fel emlékét – csakhogy nem erről van szó!

Krisztus hívó hangja

Olyan szép a húsvéti jelenetben, ahogy Jézus megszólítja Máriát, és ezzel megfordítja figyelme irányát! Tanítványként mi is számíthatunk arra, hogy Mesterünk hangja kísér minket. A teljesség igénye nélkül néhány darabka az evangéliumokból, mely az imént említett elakadásokban és általában a veszteségeinkben segíthet minket.

Megélhetjük fájdalmas érzelmeinket Isten előtt, hiszen ő irgalmas Mennyei Atya. Ahogy emberré lett Fia is vért izzadt és szorongott a halál árnyékában, ahogy ő is sírt barátja, Lázár gyászolóit látva, nekünk is megengedi ezt – közben tartja és elfogadja felszínre törő érzelmeinket.

Krisztusunk kiigazító szava nyomán mi is megtanulhatjuk békén hagyni halottainkat. Ahogy Máriának el kellett engednie az Urat – „ne éríts” –, tudomásul véve, hogy most annak az ideje van, hogy az Atyához menjen, el kell és el lehet fogadnunk, hogy a halottunk életideje lejárt, most már az Atyánál kell lennie. **Közben a Szentlélek segítségével számíthatunk, hogy a múltbéli közös élet hiányait, erőtlenségét is gyógyítsa** (Róm 8,26).

Ugyanakkor az elhunytak halála nem a mi halálunk. Nincs olyan kötöttség, amely megtiltaná, hogy tovább éljünk, nincs törvény, amely arra kötelezne, hogy vele menjünk a halálba. Sőt, a mi életünk Urunk kezében van, aki szüntelenül munkálkodik és gyümölcstermő életre hív, feladatokat ad, még veszteségeinken túl is. Mesterünk és mások is számítanak ránk, arra, akik vagyunk, akiké még válnunk kell.

Elengedhetjük elhunyt szerettünket, mert nem a megsemmisülésbe bocsátjuk el, hanem Isten kezébe. Elválaszt tőle a halál, de annak másik oldalán nem a tátongó semmi, hanem az az Úr áll, aki azt mondja magáról: „Én vagyok... a kezdet és a vég...” (Jel 22,13c). S a legjobb hír, hogy újra megtaláljuk majd őt, hiszen hittel várhatjuk a feltámadáskori személyes viszontlátást.

De addig is van vigaszunk: már itt, még földi utunk során felfedezhetjük, hogy a hiányukban nem csak üresség, hanem élet van! Magdalai Mária arra kellett, hogy rájöjjön, hogy Jézus nem űrt

hagyott hátra, hanem egy új élet aján-dékait. Átformálta, felemelte, új feladatot és családot adott neki. Így vagyunk mi is. Halottaink léte megérintett, és hatással volt ránk. Gondolatok, érzések, élmények, melyek formáltak minket, és részünk-ké váltak. Ők hiányoznak nekünk, de mindaz, amit Urunk nekünk adott rajtuk keresztül, az valóság, az életünk részévé vált, és velünk marad a célba érkezésig.

„Menj az én testvéreimhez!”

A találkozás végén Jézus visszaküldi Máriát a közösségbe. Nem érintheti a

Feltámadottat, de közben Jézus teste, az Egyház körülveszi majd őt. Mesterünk rólunk való gondoskodásának szép jele, hogy nekünk is ad közösséget, ahol gyászunkban társakra találunk. Eme cikk megírását is azzal kezdtem, hogy csütörtöki bibliaórás közösségünk tagjaival beszélgettem. Többen közülük házastársukat, gyermeküket elgyászoló emberek, akik egyedülálló élettapasztalatukkal, kipróbált hitükkel terelgették az én gondolataimat is. **Szeretettel ajánlom gyászoló testvéreimnek, hogy keressenek közösséget!** Olykor elérhető gyászcsor-

portot, de mindenesetre valódi bizalom-mal teljes testvéri közösséget, ahol újra és újra felidéződik majd hűsvét reménye, és szép lassan még annak öröme is.

SEFCSIK ZOLTÁN

lelkész

Mi az igazi veszteség?

Mi, emberek aszimmetrikus lények vagyunk. Az újdonságra, a növekedésre ki-élezett énünk van, amely szenvedésként éli meg a veszteséget. Amikor e sorokat olvassuk, a húsvét közelében fogunk járni. Lehetett volna feltámadás, lehetett volna megváltás a kereszthalál vesztesége nélkül? Lehetséges-e nekünk magunknak a megújulás és a megtisztulás úgy, hogy abban soha semmilyen személyes veszteség nem játszott szerepet?

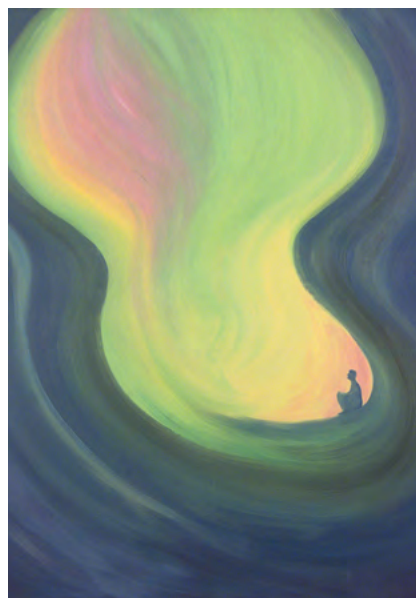
Vajon csak gyűjtögetés ez az élet? Vagy legalább ennyire elengedés? Az elengedés az lenne, hogy megadjuk magunkat a szegénység, a kiszolgáltatottság vagy a halál előtt? Nem. Az elengedés az, hogy átadjuk mindezek megoldását a legjobb helyre: Urunk kezébe.

Hálózatkutatóként a komplex rendszerek viselkedését vizsgálom. Olyanokat, mint a sejtjeink, az agyunk vagy az emberi társadalom. A teremtés gyönyörűsége egysege mutatkozik meg abban, hogy a teremtett világ minden szintje egymáshoz nagyon hasonlóan működik. Az élő rendszerek hálózatai mind-mind megbolondulnak akkor, amikor túl sok forrás áll a rendelkezésükre. Ilyenkor „túlfejlesztik” magukat. „Tületetés” esetén egy hálózat alkotóelemei tetszés szerinti számú és irányú kapcsolatokat alakítanak ki. A hálózat így a sok információt kódoló, „mérésékeltlen összekötött” állapotból a semennyi információt sem kódoló, teljesen vagy véletlenszerűen összekötött állapot felé tolódik el.

Ha az agyunk képtelen elraktározni a bejövő információkat (etetnek-ítatnak minket, de nem engedik azt, hogy aludjunk), az nagyon komoly egészségkárosodáshoz, sőt halálhoz vezethet. A részleges felejtés, az emléknymok

fontosként és kevésbé fontosként való rendezése az emberi lét egyik alapfel-tétele. Veszteség lenne az, ami nem tolaszkodik be a gondolkodásunk közé-pébe? Ha nem lenne ilyen „veszteség”, lenne-e gondolkodásunk vajon?

Én sokáig „mutánsnak” hittem magam az emberi közösségben, mert más-hogyan jártam a temetésekre, mint a többiek. Nekem egy temetés minden személyes gyász és tragédia ellenére a feltámadás örömmüzenete volt. A „mind együtt leszünk az Úrral, immáron színről színre, teljesen” érzésének a bizonyos-sága. A felszabadultság nagy érzése lett az a számomra, amikor a magyarorszáki sarutlan kármelita rend hívó közössé-gében az egyik alapító rendtársuk, Co-lette-Marie nővér temetésén átélhettem azt, hogy a nagy személyes veszteség

ellenére a feltámadás örömmüzenetének a közösséget kaptuk meg mindannyian.

Amikor evangélikus lelkészjelölt-ként az első temetési igeszolgálatot végeztem, az elválás tragikuma mellett pontosan ezt, a megváltottság és a fel-támadás jó hírét tudtam közvetíteni a gyászolóknak. Hárman a közeli hozzá-tartozók közül a szertartás alatt jutottak arra a gondolatra, hogy fontos lenne megkeresztelkedniük. **Csak és kizáró-lag veszteség lett volna az, ami ott történt?** Nem egyszerűsítjük le néha túlzottan az Életet magunknak – akár az élet hiányára?

Ha nem igazi veszteség a minket már-már agyonnyomó cuccok csökkenése, ha nem igazi veszteség az emlékeink rendeződése, és ha nem végleges veszteség az, amikor átadjuk egy eltávozott testvérünket az Úrnak, akkor mi az iga-zi veszteség? E földi veszteségeink – legyenek azok akár kicsinyek, akár na-gyok – egy olyan teret tudnak megnyit-ni bennünk, amelyet Urunk betölthet.

Az egyetlen lényegi veszteség az a mi életünkben, amikor ez a „Krisztus alakú úr” ki sem alakul bennünk, vagy kiebru-daljuk onnan a Megváltónkat. Ekkor Isten ígéje sem marad meg bennünk, mert annak, akit ő elküldött, nem hiszünk (Jn 5,38). Ez az igazi veszteség.

CSERMELY PÉTER

*A szerző
biokémikus,
hálózatkutató,
evangélikus
teológus.*

Elkerülhető-e a veszteség?

Fogy egyházunk népe. Pedig nincs is üldözés. Fájó ez? Nagyon. Egyre kevesebb embernek tudjuk a templomokban hirdetni a bűnből való szabadítás örömhírét, hogy Megtartó született nekünk.

Időnként vizsgáljuk, hogy mitől egyház az egyház, mi a célja. A létszámcsökkenés – mint veszteség – kapcsán is gondolkodni kell erről. Jóllehet nem a létszám teszi az egyházat. A fogyás minden tényezőjére nincs befolyásunk, de vannak Istentől kapott eszközeink, amelyeket használnunk kell a keresztyén közösségben. Az intézményes egyháznak nincs a kezében a „létszámfejlesztés”, de a csökkenés indokolhat önvizsgálatot. Alább néhány fontos tényezőt mutatok be.

Az egyik drága ajándék a Szentírás. Érz-e, kedves Olvasó, vágyódást az ige után? Betölt-e, áthat-e Isten igéje? Boldogok azok, akik ebből élnek. Hiszen az örök élet igéje (1Jn 1,1) tapasztalható, megismerhető, életünket átforgató, áldott kinyilatkoztatás. Istennek ereje.

Vannak, akik minősítgetik, bírálják. Luther szerint az Isten igéje „alá” álló embert formálja át, teszi képviselőjévé, hirdetőjévé a drága ige. Átformált-e Isten igéje? Áldod-e Istent és Jézus Krisztust a Szentírás kinyilatkoztatásáért? Akiknek élő Uruk van, másokat is hívni akarnak Krisztushoz. Az elméleti keresztyének nem indulnak el bizonyosságot tenni.

Tapasztalom, hogy a Szentírást lehet szelektíven és keverten is használni. Szelektíven úgy, hogy nem mindent fogadunk el belőle, és elsodródunk. Keverten, hogy idegen vallások, idegen filozófia, pszichológiai gyakorlatok keverednek hozzá, és erőtlenné válik. Mindkettő az igehirdetést rontja le. Egy walesi igehirdető mondta: „Az egyház történetében mindig akkor következett be hanyatlás, amikor az igehirdetésre kevesebb hangsúlyt fektettek”. Nem formai elemekre gondolhatott, hanem a tartalomra.

Nagybátyám Győrben tanult – evangélikus intézményben – közel száz évvel ezelőtt. Lelkésze kijelentette a hittanórán: „Egy evangélikusnak kell, hogy legyen Bibliája”. Neki is lett. Ennyi elég lenne? Nem. *Túróczy Zoltán* egykori püspök mondta, hogy nem a birtokolt Biblia számít, hanem a „bevett” Biblia.

A Bibliából élő evangélikusok bátorítást jelentenek egyházunk számára.

Egy másik drága kincs a Krisztus-hit. Sokan hisznek valamilyen elképzelt Istenben. De Jézus világosan bűnnek nevezi azt, ha őbenne nem hisznek (Jn 16,9). Krisztusban hinni ezt jelenti: bízom benne, ismerem őt, engedelmeskedem neki.

Miért olyan fontos, hogy Krisztusban higgyünk? Mert az ő halála és feltámadása által lehet bűnbocsánatunk és örök életünk, ha elfogadjuk. Ezáltal lehetünk Krisztus testének tagjai. A Krisztus-hitnek (vagy hiányának) vannak gyakorlati következménye is. *Bütösi János* református teológiai professzor mondta: „Ha nem vagyunk a Krisztusnak tagjai, akkor a közösség kikerülhetetlenül az emberi vonalra csúszik át... Vele vagyunk [legyünk] közösségben, ez az elsődleges dolog.”

Ki hirdesse Isten igéjét? A lelkészek, hitoktatók, bibliaórai szolgálók, lelki-gondozók, zenei munkatársak közül azok, akik nem – „emberi vonalon” állnak, hanem hisznek az Isten Fiában. Akik Krisztus illatát viszik. Akik hisznek szavának. Nem magukat akarják megmutatni, hanem Istent és Krisztust megismertetni. Mert ez az örök élet (Jn 17,3). „A szolgáló becsvágya ugyanis a közösség romlása” – olvastam valahol, talán Luthernél. Neki kell növekednie, nem nekem.

Nem a birtokolt Biblia számít, hanem a „bevett” Biblia.

Évekkel ezelőtt megérintett az ige: Zakariás, a választott nép papja nem hitt Isten ígéretében, hogy fia fog születni. Büntetésként megnémult (Lk 1,20). **Hogyan is hirdethetné Isten hatalmát és áldhatná meg a templomi népet hitetlenül?**

Azon áll szolgálatunk valódisága, hogy elhiszük-e, hogy Krisztusnak adatott minden hatalom mennyen és földön (Mt 28,18). Jézus ezzel az indoklással parancsolja a missziót, a közösségépítést. Ha elhiszük, így tesszük-e? Ha nem hiszük el, vagy nem vesszük komolyan az Úr Krisztust és hatalmát, akkor csodálkozhatunk-e, hogy erő-

len az igehirdetésünk? Sokszor nem is Krisztusról szól az igehirdetés. Húsz évvel ezelőtt mondta egyik egyházi vezetőnk, hogy „sok minden hangzik el szószékeinken igehirdetés fedőnév alatt”. Minket is, engem is némává tehet-e az Úr hitetlenség és engedetlenség miatt?!

Krisztus szolgálja Krisztusnak engedelmeskedik. Mindazt mondhatja, amit az Úr mondott. Nekünk az a fontos, hogy csak Isten igéjéhez tartunk magunkat. – Fogalmazott *Samuel Hebich* (1803–1868), a Bázeli Misszió indiai misszionáriusa.

A Krisztusban hívó, róla bizonyosságot tevő evangélikusok bátorítást jelentenek egyházunk számára.

Kapcsolatunk a világgal. Van, hiszen benne élünk. Mégis látjuk a kibékíthetetlen különbséget. Krisztus országa nem e világból való (Jn 18,36).

A gyülekezet ne igazodjon a világhoz! Ne engedjük, hogy bejöjjön a világ szellemisége az egyházba, ahelyett, hogy mi mennénk a világba Krisztussal!

Ordass Lajos püspök tette fel a kérdést 1946-ban, hogy a viharra (!) teremtetett egyház vajon „nem árulta-e el a hivatását. A világ talán csak azért nem bántja, mert túlságosan hozzászimult már akaratahoz?” Az utaknak szét kell válniuk.

Ma különös nyomás nehezedik az egyházra és az egyénre. Szét akarják verni a családot, felrúgni Isten teremtetett rendjét a nemiségben, a házasságban, a szexualitásban (LMBTQ, gender), tönkretennék a nemzet, az együttélés rendjét. Lássuk meg, hogy ezek a Teremtő elleni fellépések. Antikrisztusi jelenségek. Elfogadhatja-e Krisztus gyermeke ezeket? A Krisztust követő ember támogathatja-e az antikrisztusi szellemiséget? **Nem, nem adhatja ehhez a nevét. Hiszen akkor Krisztus ellen lép.** Nem támogathat olyan embereket, szervezeteket, pártokat, akik nyíltan vagy burkoltan antikrisztusi irányba húznak. A keskeny út valóban keskeny, de ez Krisztus útja.

A Krisztus útjához ragaszkodó evangélikusok bátorítást jelentenek egyházunk számára.

A tisztaságról. Kritikus pont lehet egyházunk életében az anyagiak kezelése. Az egyház és a gyülekezetek pénze „szent”. Nem a miénk. Tisztaságra, átlát-

hatóságra van szükség. A pénz csupán eszköz Isten országában.

Egy másik terület az erkölcsi tisztaság (házasság, szolgálat, üzlet). Nem elég tisztának, becsületesnek látszanunk, annak is kell lennünk. A jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa pedig rosszat, ahogyan Jézus is tanítja. Isten színe előtt ez nyilvánvalóvá válik.

Lehet, hogy a világ szemében nem leszünk sikeresek – fogalmazta meg az

egykori litéri orvos –, de mi az Úrnak szeretnénk kedvesek lenni.

A tiszta élet után vágyódó evangélikusok bátorítást jelentenek egyházunk számára.

Fájdalmas a létszámbeli veszteség, de még fájdalmasabb, ha engedjük, hogy tartalmi veszteséget szenvedjen a Szentírás, az evangélium. Őrizzük meg a hitet, hirdessük hitelesen Isten

igéjét, Krisztusról tegyünk bizonyosságot, így készüljünk az Úr eljövetelére!

GÖLLNER PÁL

A szerző a zuglói evangélikus gyülekezet tagja.

Ó, bárcsak ezer nyelvem volna Ének veszteségek közepette

Johann Mentzer (1658–1734) német evangélikus lelkész okkal szomorkodhatott volna, mert nehéz volt az élete. Mégis megírta a címben idézett énekét. Ugyan miért?

Bautzenben járt gimnáziumba, majd Wittenbergben folytatott teológiai tanulmányokat. Lelkész lett. Két gyülekezetben szolgált rövidebb ideig, majd 1696-ban Kemnitzbe került, ahol harmincnégy éven át volt lelkész. Az Úr itt szólította magához szolgáját.

A lutheránus pietizmus erősen megérintette. Az élő hit és annak gyümölcsei fontosak lettek számára. Lelki tartásában meghatározó volt először Zinzendorf gróf nagynagyjával való ismeretsége, majd később a gróffal való is, aki a hermnhuti testvérgyülekezetet alapította. Kapcsolatukat megkönnyítette, hogy a Hermnhut és Kemnitz közötti távolság nagyjából 100 kilométer volt.

Több gyászos esemény köszöntött rájuk a családjában. Eltemette első feleségét, és egymás után tizenkét gyermekét. Volt olyan háromtenes időszak, hogy négy gyermekétől kellett búcsút vennie. Ekkor írta be a halotti anyakönyvbe: „Ó, Istenem, miért adsz egymás után ilyen szívet hasító fájdalmat? Magasztaltassék azonban ezért is a te neved!” Csak egyetlen gyermeke élte túl apját. A halál látogatásait az élő Jézus Krisztus éltető ismerete tette elhordozhatóvá. Nekünk is ez a menekvésünk és vigasztalásunk: Jézus Krisztus legyőzte a bűnt és a halált. Ő mondta: „Én vagyok a feltámadás és az élet...” (Jn 11,25). – Hiszed-e ezt?

Más borzasztó esemény is történt a lelkésszel. 1704-ben egy éjszaka leégett a házuk. Mindenük hamuvá lett. Ezután írta a címben szereplő énekét: egy Istent dicséző éneket. Amikor elkészült

azzal, öröm és boldogság ragyogott az arcán. Az egyik beszámoló szerint voltak olyan gyülekezeti tagok, akik azt hitték, hogy a csapás megzavarta papjuk elméjét. Ő azonban örömtől sugárzó tekintettel lépett hozzájuk és kezdte olvasni új énekét: „Ó, bárcsak ezer nyelvem volna... Ezer áldást ki harmatoz rám? Te egyedül, jó Istenem...”

Sréter Ferenc, egykori evangélikus lelkész, így írt az énekről 1944 decemberében (az idézetek a mai énekszöveghez igazodnak): „Az új látást kapott emberek olyan csodálatosan derűlátók... Mennyivel természetesebb és érthetőbb volna, ha Mentzer panasszal teli, Istennel perló éneket írt volna. **Ő azonban megírta a hálaadás és dicséret himnuszát.** Olyan éneket, amiről azt gondolja az ember, hogy Isten két kézzel halmozta el ajándékaival a szerzőjét. Pedig csak új látást kapott. A hálaadásnak a látását. De szükséges, hogy az új látást nyerő ember vállalja ennek a kellemetlen oldalát is: a bűnbánat látását. »Sok botlásom ki tűri el / Vég-

telen nagy kegyelmével?» (2. versszak) – énekl. Látja önmagát és gyülekezetét kimondhatatlan bűnbán. Meghajlik a dorgáló kéz alatt, és áldja a fenytő vesszőt (3. versszak).”

Egy másik visszaemlékezés szerint Mentzernek már megvolt az éneke, amikor a tűzvész történt. A már énekelt szöveg így kapott hitelesítést szerzője élete által. A régi Dunántúli énekeskönyvünkben még megvan ez a versszak is: „Ha e világot elveszítem, / Úgyis nyertes leszek veled. / Ha jön majd értem a halál, / Hitem még akkor is megáll.” Meg is állt. Élete vége felé részesülhetett a Krisztusért vállalt szenvedésben is. A keresztség ellenzései őt is támadták. A szenvedések és csapások sora Krisztushoz kötötte.

A sokat próbált Mentzerről mondta Zinzendorf: „Ő a szenvedés kemencéjében megtisztított keresztyén”. Bizony, Isten elvehet, elégethet sok mindent, hogy csak ő maradjon nekünk – a Minden!

GÖLLNER PÁL

1. Ó, bárcsak ezer nyelvem volna, / S angyalokéval érne föl, / Mindegyik verse-nyezve szólna / Teljes szívemnek mélyiből / Dicséretedre, Istenem, / Ki annyi jót művelsz velem!

2. Ezer áldást ki harmatoz rám? / Te egyedül, jó Istenem. / Ki vezérel e földi pályán? / Atyám, ki más, hogyha te nem? / Sok botlásom ki tűri el / Végtelen nagy kegyelmével?

3. Hadd áldjam vessződet, ha dorgál! / Meghajlok szent kezéd előtt. / A próba csak javamra szolgál. / Kitartásra ez ad erőt. / Ez tisztítja meg szívemet, / Hogy lássam nagy kegyelmedet.

4. Bár szavam elhatna odáig, / Hol a nap ragyog fényesen, / Szívem amíg ver, mindhalálig / Szeretné Istenét hiven! / Bár mindegyik szívdobbanás / Lenne egy-egy hálaadás!

Az ének meghallgatható a digitális Evangélikus énekeskönyv oldalán:

Szivárvány alatt

A hozzátartozó halálára az ittmaradók nem tudnak felkészülni. Előre elképzelni sem tudjuk, milyen fagyasztó ereje lesz a lesújtó hírtől beálló csendnek. Hogy lehetne azt előre elképzelni, hogy a héttagú családot megbontja a halál, hogy mindig eggyel kevesebben leszünk?

A mi életünket 1998-ban osztotta ketté a váratlan halál „előtte” és „utána” időre. Olyan volt, mint egy cunami. Váratlanul egy nagyon erős hullám csapott le rám, és egy pillanat alatt kimosta a lábam alól a biztosat. Ez teljesen kibillentett az egyensúlyomból. És az egyensúly nem tér vissza magától. Huszonkét és fél éve kisebb-nagyobb hullámok hátán igyekszem megtalálni a lelki egyensúlyt, úgy élni a hiánnyal, hogy ne húzzon le. Ezekben az egyensúlyozásokban azokra a temetésekre gondoltam, amikor én hirdettem teljes meggyőződéssel vigasztalásként Isten ígétét. Azóta én hagyatkozom rá Isten ígéreteire.

Az ötödik gyermekünk két hónapos volt, amikor reformáció napján szívműtéten esett át a férjem. Testi-lelki megújulást ígért az aznapi íge: „Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek: eltávolítom testetekből a kőszívet, és hússzívet adok nektek” (Ez 36,26). Erre hagyatkozva néz-

tünk a műtét elé. Tele voltunk bizonytalansággal, szorongással, csak ez az ígéret volt biztos. Gyors és csodálatos gyógyulásának, visszakapott egészségének és aktív életének örülhettünk hét évig.

'98 nagyhetében ökumenikus ke-rekasztal-beszélgetést szervezett az egyházak szerepvállalásáról a Magyar Televízió. Ide volt hivatalos a férjem is. A késő esti adásban ő arról beszélt,

hogy az egyház elsődleges küldetése Jézus megbízása alapján, hogy hirdesse az evangéliumot. Az utolsó mondata ez volt: **„A Krisztusban hívők mindig tanúskodni fognak arról az örömről, amelyet megtapasztaltak.”** Elmondhatta a tanúságtételét az egész ország felé nyitott „szószéken”, aztán Isten intett, elég. Ez a vallomás lett a beszélgetés végszava. Pillanatok múlva Isten dramaturgiája átírta azt az estét és az életünket.

A temetés idején esett. Alkonyat felé tisztult az ég, gyönyörű, erős szivárvány jelent meg a templom fölött. Szövetség! Velünk, most ebben az állapotunkban, amikor tanulgatni kezdjük a hullámokon való járást. „Mert csak én tudom, mi a tervem veletek – így szól az Úr –: jólétet és nem romlást tervezek, és reményteljes jövő az, amelyet nektek szánok.” (Jer 29,11) Ezt az ígét kaptam valakitől vigasztalásképpen. Isten

*Tudom és érzem, hogy szeretsz:
Próbáid áldott oltó-kése bennem
Téged szolgál, mert míg szívembe metsz,
Új szépséget teremni sebez engem.*

*Összeszorítom ajkam, ha nehéz
A kín, mert tudom, tied az én harcom,
És győztes távolokba néz
Könnyekkel szépült, orcád-fényű arcom.”*

Tóth Árpád: Isten oltó-kése (részlet)

tervében benne vagyunk, és terve a reményteljes jövő.

A fény ígéretével indultunk a házasságunkba: „Meglátogat minket a felkelő nap a magasságból, ... hogy lábunkat a békesség útjára igazítsa.” (Lk 1,78–79) Az ige középső részének üzenete a halálakor éledt fel bennem és vált nagyon erős üzenet: „hogy világítson azoknak, akik sötétségben és a halál árnyékában lakoznak” (Lk 1,79). **Fény most is, a mélységben is, a gyászban is.**

Megtapasztaltam, hogy vannak fozatai a hitnek. A sebzettségem megmutatta, hogy mennyire függök Istentől, hogy egyetlen szál tart, amivel ő magához kötött. Erőt, áldást, békességet hosszú csendek idején is, nehézségeket leküzdő akarást csak tőle kapok. Hálásan gondolok sokak imádságára, segítségére, de a szív mélységeit ő ismeri egyedül.

Azokhoz hasonlítom magam a közel huszonhárom évi özvegységemben, akik kéz vagy láb nélkül élnek. Két lehetőség van, vagy a hiányokra hivatkozva passzivitásba vonulni, vagy tudatos elszánással, kemény munkával, töröten is a legtöbbet kihozni a lehetőségekből. A hiányainkat kell meghaladnunk.

Ezért reggel az ébredés után elmondott imádsággal és igeolvasással indulok. Így kerül sinre a napom. Nem kérdeztem sohasem, hogy miért történt így, és azt sem gondoltam sosem, hogy Isten megvert volna, vagy szeretetlen lett volna velünk.

**BÁLINTNÉ
VARSÁNYI VILMA**

A szerző evangélikus lelkész.

Könyvajánló

Holtág – Füller Tímea elengedő levelei Varga Gyöngyi gondolataival
Luther Kiadó, 2020

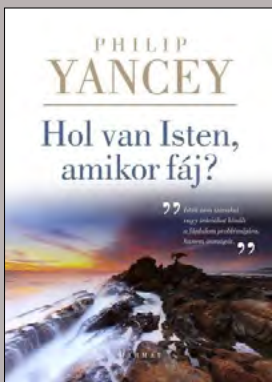
„Sokáig még a szótól is irtóztam: holtág. Ahogy gyerekként riasztott a szertárban a műanyag csontváz, az út szélén az elgázolt macskatetem is. Aztán az évek múltával meg kellett értenem: a halál van. A veszteség valódi, és a maradék veszteségérzetét enyhíteni kell.

Sok beszélgetés szolgált ezt, amelyeknek mint lelkészfeleség voltam a részese. Ezeknek a beszélgetéseknek a végén születtek meg a kötetbe gyűjtött „elengedő levelek”. Levelek egy-egy eltávozott emberhez.

Minden gyász más és más, így különbözők a levelek is – egy dologban azonban egyformák: a szédítő mélység széléről visszavezettek minket, a beszélgetések résztvevőit az útra, amelyet életnek nevezünk. A beszélgetések lezárásakor mindannyian azt tapasztaltuk meg, hogy szeretteink nem a semmibe távoztak el.” – Füller Tímea

Philip Yancey:
Hol van Isten, amikor fáj?
Harmat Kiadó, 2018

A szerző ezúttal sokak által elkerülni igyekezett területre lép: közel megy a fájdalomhoz és a szenvedéshez, hogy válaszokat találjon a földi élet árnyékos oldaláról érkező kínzó kérdéseinkre, segítségül hívva az emberi tapasztalat és a Biblia gazdagságát.

Naszádi Kriszta – Nemes Ödön:
Párbeszéd az öregséggel
Harmat – Jezsuita Kiadó, 2010, 2019

Meg lehet-e élni az öregedést is szabadon, örömmel és szeretettel? „Istennel folytatok párbeszédet. Rajtam múlik, hogy valamit, amit ő hoz az életembe, szabadon vagy kényszerből fogadok-e el” – vallja az idős jezsuita, Nemes Ödön. „Ez a hozzáállás segített rádöbbenem az idős kor új lehetőségeire, és világossá vált előttem, hogy az öregedés nem tragédia, hanem új kihívás. Nemhogy nem zárultak be az ajtók, de teljesen újak nyíltak meg előttem”.

Öt módszer a Bibliából veszteségeink feldolgozására

Keress közösséget

A Biblia rendkívül nagyra értékeli az emberi közösséget. „Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek! [...] Olyan, mint a Hermón harmatja, amely leszáll a Sion hegyére. Csak oda küld az Úr áldást és életet mindenkor” – éneklí a 133. zsoltár, és a Biblia számos története is arról tanúskodik, hogy a korabeli ember rendkívül komolyan vette a közösség gyógyító erejét.

Haláleset és gyász esetén a vigasztalás, a közös gyászolás kifejezett intézmény volt az ókori Közel-Keleten; Jób könyvében például három barát kerekedik útra, hogy megvigasztalják barátjukat, és ruhájukat megtépve együtt gyászoljanak vele (Jób 2,11–13). A közösség gyógyító erejét számos pszichológiai vizsgálat is igazolja. Egy 2020-as publikáció például (tizenhat korábbi kutatást elemezve) azt találta, hogy hirtelen vagy erőszakos halál esetén az elhunyt hozzátartozói körében szignifikánsan csökkennek a depressziós és poszttraumás tünetek, ha a gyászukat közösségben élhetik meg (Scott, Pittman et. al. 2020).

Sajnálatos módon a tömegtársadalmak elmagányosodása a szenvedőket, gyászolókat is egyedüllétre ítéli, és sok helyzetben nehéz új közösségre, barátokra lelni. Ha ilyen helyzetbe kerülünk, ne hagyjuk magunkat! **Keressünk közösséget, barátokat, akik támogatni tudnak, és akiket mi is támogathatunk.** Ha új helyre költöztünk, a helyi gyülekezet felkeresésére bár elsőre nem mindenki veszi rá magát könnyen, de ez nagyon jó kezdet!

Mondd el

Az elmagányosodás egyik következménye, hogy sokszor egyszerűen nincs kinek beszélni a minket ért veszteségekről, még akkor sem, ha szeretnénk és szükségünk lenne rá. Sokan teljesen magukba fojtják a fájdalmat, nem képesek vagy nem is akarnak beszélni róla, abban a reményben, hogy ha nem beszélnek róla, kevésbé fáj vagy hamarabb elmúlik a fájdalom.

A Biblia korában, mint Jób könyvében is látjuk, rendkívül fontos volt az együtt vigasztalás intézménye. A gyászolót meglátogatták, vele együtt sírtak; korabeli szokás szerint megszárgatták a köntösüket, hamut szórtak a fejükre, és vele együtt töltöttek el egy egész hetet (Jób 2,11–13). Sajnos a modern társadalmakban, különösen nagyvárosban, ezek a közösségi formák jóformán megszűntek, és a Covid-járvány miatti távolságtartás még tovább csökkentette az emberi érintkezések számát és időtartamát. **Az elfojtott, ki nem beszélt veszteségek azonban még mélyebb fájdalmakhoz vezetnek.**

A pszichológiai kutatások szerint a kimondott, leírt, megfogalmazott fájdalom, legyen szó halálesetről, válásról, munkanélküliségről vagy bármi másról, jelentősen hozzájárul a fizikai és lelki talpra állásban is (pl. Pennebaker 2018). Ne féljünk megfogalmazni, átbeszélni ezeket, keressünk lelki társakat családban, barátok között, gyülekezetben vagy akár az online térben is. Ha nincs kinek elmondani, egy napló is sokat segíthet.

Gyászold meg

A Bibliában számos szokás kapcsolódik a gyászhoz. Azontúl, hogy siratóéneket énekeltek, gyászba öltöztek és kopaszra nyíratkoztak (Ez 27,31); a fejükre földet vagy port szórtak (pl. 1Sám 4,12; Józ 7,6), hamuba ültek vagy feküdtek (Ez 27,30), mezítláb jártak (Ez 24,17) és megtépték a ruhájukat (Jób 2,12).

Hasonló gyászrituálék más kultúrákból is ismertek, sőt egyes vallási vagy etnikai csoportok mind a mai napig őriznek és gyakorolnak hasonló szokásokat. A gyász szertartásait számos antropológiai és pszichológiai kutatás vizsgálta. Egy amerikai kutatássorozatban azt vizsgálták, hogy különböző társadalmi csoportok milyen rituálékot követtek vagy akár alakítottak ki egy-egy súlyos veszteség feldolgozása során. A kutatás egyik stádiumában a kutatók saját maguk is dolgoztak ki rituálékot, és azt kérték a gyászolóktól, hogy ezeket kövessék (pl. rajzolják le egy papírra az érzéseiket, majd erre hintsenek sót és a rajtot tépjék össze stb.). A kutatás végső konklúziója az lett, hogy mindenféle rituálé, amely ismétlődő cselekményekből áll, és a veszteség feldolgozására irányul, a kivitelezés módjától függetlenül jelentősen csökkenti a gyászoló fájdalomát és diszkomfort érzetét (Vitelli 2014).

A kutatás fényében érthető, hogy a tradicionális gyászrituálék elmaradása, a modern tömegkultúra kényszerítő hatása, hogy a fájdalomunk mellett (is) siessünk el, milyen nagy extra terhet rak ránk napjainkban. A helyzet azonban nem reménytelen! **Magunk is alakít-**

hatunk ki segítő szokásokat, és ehhez a ruháinkat sem szükséges megszagtunk. Egy esti gyertyagyújtás, rövid imádság máris kimeríti a segítő rituálé fogalmát; vagy betérhetünk reggelként egy közeli templomba munka előtt elmondani egy Miatyánkot.

Végző soron Isten szeretete, községe az, ami enyhíti a fájdalomunkat, de a kialakított apró szokások sokat segítenek az elcsendesedésben és önreflexióban is.

Sirasd meg

Ad Vingerhoets holland professzor kutatásai szerint a nők 30–64 alkalommal sírnak évente, míg a férfiak csupán 6–17-szer, annak ellenére, hogy fájdalomveszteségek egyaránt érik mindkét nemet, és a sírás ugyanolyan pozitív hatással van mind a férfiakra és a nőkre. A férfiak könnytelenségének egyszerre van biológiai és kulturális oka is. Míg az ún. erősebb nemben alacsonyabb a sírásért is felelős prolaktin hormon szintje, a társadalom erre még rá is erősít azzal, hogy a sírást már kisfiú korban gyengéségnek vagy akár szégyennek állítja be.

A sírás tabuja még nehezebbé teszi, különösen férfiak számára, a fájdalmak elhordozását és feldolgozását. Pedig még Jézusról is feljegyzi a Biblia, hogy gyászában eleredtek a könnyei: „Amikor Jézus látta, hogy Mária sír, és a vele jött zsidók is sírnak, háborgott lelké-

ben, és megrendült [...], (majd) könnyekre fakadt” (Jn 11,33.35). **Ez az ige különösen a férfiakhoz szól: ne szégyelld a könnyeidet!** Ez is egy olyan rendkívüli képességünk, amely segít a lelki egyensúlyunk megtalálásában és a veszteségeink feldolgozásában: „Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.” (Mt 5,4)

Engedd el

„Megvan az ideje a sírásnak, és megvan az ideje a nevetésnek. Megvan az ideje a gyásznak, és megvan az ideje a táncnak” – tartja a Prédikátor (3,4). A gyász és a siratás teljesen természetes folyamatok, de nem tarthatnak bennünket végérvényesen letaglózva. A földi lét-hez hozzátartozik az időhöz kötöttség, **a rendelkezésünkre álló időben kell megélnünk örömet és szomorúságot, szeretetet és gyászt.** A fentebb tárgyalt szokások, módszerek mind azt a célt szolgálják, hogy a gyász leteltével megnyugvást találjunk, és a szép emlékeket megőrizve tovább tudjunk lépni. Ugyanez vonatkozik más jellegű veszteségekre, például szakításra, válásra, végérvényes búcsúzásra is.

Sokszor nagyon-nagyon nehéz elengedni azt, akihez vagy amihez ragaszkodunk, de szükséges a testi-lelki

egészségünk érdekében, hiszen még más feladataink is vannak e világon... A gyász idejét nem átlépve vagy megrovidítve, hanem végigimádkozva, átélve, megélve őrizzuk meg a szepet és jót, és engedjük el, amit kell. Erre Jézus is példát mutatott, amikor az őt sirató szülőanyját hatalmas lélekjelenléttel elengedte és egy tanítványára bízta: „Asszony, íme a te fiad!” (Jn 19,26). Adja Isten, hogy öbenne és szerető ember-társaink között mindnyájan megnyugvást és békességet találjunk.

**MAROSSY
ATTILA**

A szerző
teológus.

Imádkozzunk!

Urunk, mindnyájunknak meg kell majd jelennünk előtted, mégis úgy élünk, mintha nem kellene. Bocsásd meg, hogy mi csak a láthatókat látjuk, és a láthatatlanokat képtelenek vagyunk érzékelni. Hit nélkül nem is lehet, add nekünk a hit ajándékát! Emeld fel a szemünket, ami annyira a földhöz tapad! Szabadíts meg minket, akik kincsekhez, emberekhez, egymáshoz, önmagunkhoz kötődünk, s nem tudunk számolni.

Engedd meglátnunk, hogy a láthatók ideigvalók, a láthatatlanok örökkévalók, és hogy előtted van értéke az ideigvalónak is. De az életünket igazán ahhoz érdemes kötnünk, ami örökkévaló. Segíts, hogy eljussunk tehozzád! A bánatunktól a vigasztalásig. A gyászunktól a reménységig. Köszönjük, hogy vigasztaló Szentlelkedet elküldted nekünk. Töltsön be minket ő maga! Ámen.

Cseri Kálmán

Adjunk hálát:

- mindazokért az ajándékokért, amiket annyira természetesnek veszünk, hogy csak akkor gondolunk rájuk, amikor elveszítjük őket;
- hogy Urunk még a veszteségeinkből is tud valami jót, valami újat kihozni, ha vele megyünk végig az úton, és nem őt kezdjük el okolni a magunk vagy mások bűneinek a következményeiert!

Könyörögjünk:

- testvéreinkért, akik az elmúlt nehéz időszakban elvesztették a munkájukat, anyagi tartalékaikat, szeretteiket, lelki békességüket;
- az evangélium terjedéséért, hogy minél több emberhez eljusson, és minél többen megtapasztalhassák Isten ígéjének erejét, vigasztalását, mely semmi máshoz nem hasonlítható békességet tud adni!

Rejtvény

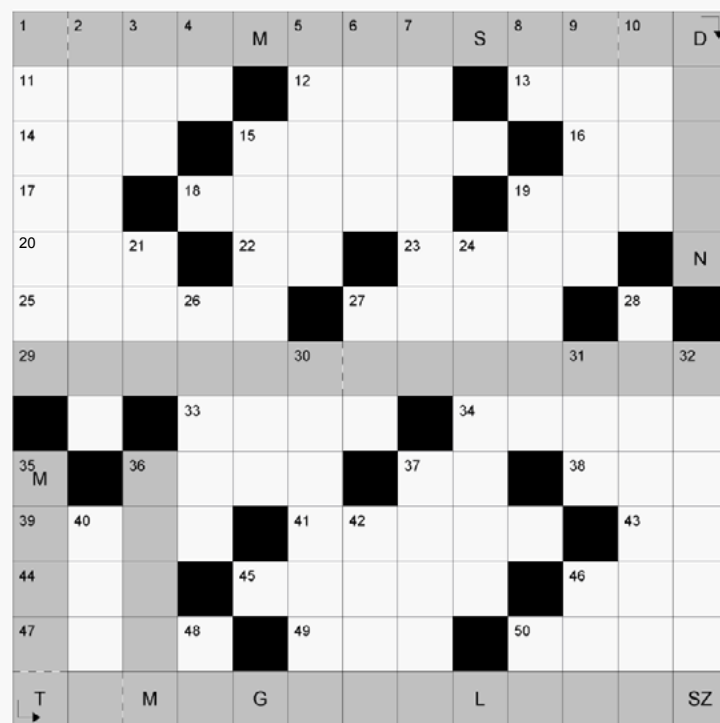
Sokféle veszteségről, emberi nyomorúságról olvashatunk a bibliai történetek szereplőinek életében. Párosítsuk össze az alábbi neveket az állításokkal:

Nábót, Dávid, Naomi, Mózes, József, Ézsau, Jákób, Ádám, Sámson, Áron, Salamon, Saul, Hámán

1. Fia testvérgyilkosság áldozata lett.
2. Elveszítette az atyai áldást.
3. Kedvenc felesége szülés után meghalt.
4. Testvérei eladták rabszolgának.
5. Fiai meghaltak, mert idegen tűzzel áldoztak az Úr előtt.
6. A Kórah által vezetett csoport fellázadt ellene.
7. Felesége árulása miatt elveszítette az erejét.
8. Elveszítette férjét és két fiát idegen földön.
9. Felkent uralkodó, akitől később eltávozott az Úr.
10. Fia erőszakot követett el a saját húgán.
11. Szívét más istenekhez hajlították a feleségei.
12. Agyonkövezték, hogy megszerezhessék a szőlőbirtokát.
13. Ki akarta irtani a zsidókat, végül őt akasztották fel.

Szeverényi Jánosné

Keresztrejtvény

Vízszintes:

1. Az igevers első része. **11.** Győzedelmeskedik. **12.** Ritenuto, röviden. **13.** Satu ...; Szatmárnémeti román neve. **14.** Te, ti, angolul. **15.** Alkohol. **16.** Probléma, gond. **17.** Futamvég! **18.** Erdélyi német. **19.** São ... és Principe; szigetszország Afrika nyugati partjainál, a Guineai-öbölben. **20.** Karen Patricia ...; az 1972-es müncheni olimpián 200 méteres pillangóúszásban aranyérmert nyert amerikai versenyző (1953–). **22.** Az arzén vegyjele. **23.** Bútorfa. **25.** Elgondolást, tervet magában továbbfejleszt, fontolgat. **27.** Benedek ...; kisbaconi születésű magyar újságíró, író, „a nagy mesemondó”. **29. Az igevers második része.** **33.** Bibliai szárazürmérték, kb. 2,2 liter. **34.** Régi magyar juhajtó. **36.** ...-alkohol; borszesz, etanol. **37.** Vaku része! **38.** ... Francisco; a Golden Gate híd városa. **39.** Működő szicíliai vulkán. **41.** Felénk tüzel. **43.** Kezdődik a parti! **44.** Költői napszak. **45.** Csuromvizessé váló. **46.** Magyar Államvasutak, röviden. **47.** Volga-parti orosz város, 1931–1990 között Kalinyin volt a neve. **49.** Északi férfinév. **50.** Hát persze!

Függőleges:

1. Magzat fejlődik benne. **2.** Nagy szűkségben él, tengődik. **3.** Île d'...; kis sziget Franciaország nyugati, atlanti-óceáni partjainál. **4.** Arany, Párizsban! **5.** Lopás, elavult szóval. **6.** Ferdinand ...; német zeneszerző, Beethoven egykori tanítványa. **7.** Közönséges, alpári. **8.** Ellentétes kötőszó. **9.** Középfrikai ország, fővárosa: Libreville. **10.** Lendület. **15.** Felvágottféle. **19.** Görög eredetű női név, jelentése: Isten dicsősége. **21.** A Rajna jobb oldali mellékfolyója. **24.** Feljelentő. **26.** Ettől az időponttól fogva. **27.** Elektronikus Közbeszérvési Rendszer, röviden. **28.** Az alsó testrészt izmainak erősítésére szolgáló eszköz. **30.** Les Reed, Barry Mason és Sylvan Whittingham dala, amelyet először Tom Jones adott elő 1968-ban. **31.** Tata Consultancy Services, röviden. **32.** Vászonkötésű szövet, amelyet újabban pamutból és lenből is készítenek. **35. Az igevers harmadik része.** **36. Az igevers negyedik, befejező része.** **37.** Betegét ápol, kúrál. **40.** A „sivatag hajója”. **42.** Veszprém megyei község. **46.** Kihalt új-zélandi madárféle. **48.** Szolmizációs hang. **50.** Henger közepe!

Súgó: AKE, DÁKA, ELZ, MARE, MOA, MOE, ÓMER, RIES, TVER, YEÜ, YOU.

Készítette: Meleg Dávid

A rejtvények megfejtéseit a szerkesztőség címére várjuk: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Egy mondat a kegyelemről

Hol kegyelem van, ott kegyelem van,
de nem csak a klastromokban, templomokban,
az erre elkülönített rezervátumokban,
hol a hit rézbőrű harcosai ülnek,
arcukon egy izom sem rezdül meg,
hol kegyelem van, a kegyelem ott van
az okozatokban és az ősökben,
az egymásra tornyozott raklapokban,
melyek rácsszerkezetként égre merednek,
lecsupaszítva DNS-mélyi rendet,
a kegyelem itt van meg ott van,
ahol világrekordot dobtam,
s ahol az utolsó helyezést elértem,
Istennél ez is aranyérem,
mert nem érdemes van nála s érdemetlen,
a kiérdemelhetetlent osztja nagy tételekben.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
a tüdőgümő-buborékokban,
minden harapás levegőben,
mely elodázza a végenincs időben
légszomjunkt, s csordultig tölt étellel,
jelezve, hogy az a kéz nem engedett el
szakadék felett, semmi ágán,
bármí gyáván
menekülünk előle
bálna gyomrában, ülven repülőre,
a kegyelem ott vár már a reptéren
egy nagy táblával s a mi nevünkkel éppen,
ott van a hátfájásban, gyógytornában,
a lépesmézben, a fanyar tornában,
ott az ételben és a koplalásban,
az izgalomban, hogy kedvesemet lássam,
a fájdalomban, hogy hányszor nem szerettek,
hogy hányszor néztek képek avagy keretnek,
ott a futásban, ott van az úszásban,
a rémülten álmodott fulladásban,
melyből ő húz ki, ő ad mesterséges
légzést lelkünknek, hisz mindenre képes.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
bakancsra ragadt sárkoloncokban,
melyek száradva, meg is repedezve
leválnak rólam, lábam könnyű dzseszszre
szvingel, pedig már elhittem, élethosszan
e trutymót magammal kell hordozzam,
ott van a kegyelem a szikében,
mellyel a daganatot metszik éppen,
ott van, ha izmunk vástítja a munka,
mikor megcsalva meredünk magunkba,
mikor ujjongunk, új élet jött világra,
mikor az utolsó leheletet kívárva
lefogjuk szemét, s távolodik szerettünk,
magunkból szinte darab húst lemetszünk.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
dadogva vörösödő kamaszokban,
izzadt kezű, szégyenlős kézfogásban,
lassan kihunyó lelkesedés-parázsban,
ott van a feltört földből előtörőkvő
növényben, a hasasodó felhő
végre elszabaduló záporában,
minden érkezésben és távozásban,
az aljasságban, melyre tán az
áramló békkesség az egyetlen válasz,
a kampóra húzott húsban, az áldozatban,
míg háttérben az ég kékje változatlan,
az ősszel földre boruló kódokban,
a születés helyét őrző köldökökben,
egygyé sístergő húséges párokban,
kikben egy vagy ötven év tüze lobban,
agonizáló katona sóhajában,
kinek agyában végtelensok halál van.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
a megbocsátott ütleben és szitkokban,
a magunk elé beengedett autókban,
a gesztenyében, mely aszfalton koppan,
s az ovisokkal eljátszott játékokban,
az átengedett gyalogosokban,
ott van a boltos mosolyának mézébe ragadva,
mellyel a sok századik vevőt fogadja,
kátrányos munkájában az ütegyengetőnek,
súlyában pihének, súlyában a kőnek,
türelmes munkájában az ékszerésznek,
jussában a szívnek, jussában az észnek,
akrobatikájában a cirkuszosnak,
poénkodásában a giroszosnak,
ringatózásában a kismamáknak,
türelmében anyának, kit kisfia rángat.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
a mégsem elsütött hazugságokban,
a mégis megadott jobbkéz-szabályban,
a végül mégis feltételes szabaddalban,
az újrakezdésre megadott esélyben,
a rehabban, na meg a tucserében,
a megfürdetett, borotvált alkeszokban,
a figyelemmel felügyelt koleszokban,
a bekötözött lótt, szúrt, harapott sebekben,
a jószívűség üritette zsebekben.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
az Istent meghosszabbító emberi karokban,
a világ végére elcaplító lábban,
bár energiaminimumra törekszünk általában,
ott a kegyelem a megosztott kenyérben,
a mondatban: „gyere, fiam, egyél benn”,
tékozló fiakban, tékozló atyákban,
méretben pont passzentes turkált gatyákban,
abban, ahogy a babaholmik körbejárnak,
vasmarkában a télnék, izzásában a nyárnak,
meleg pokróccal ellátott hajleszokban,
abban, hogy tüzet adok, bár leszoktam,
a továbbadott jelekben, szavakban,
mikről nem tudni, melyik kinek szívében csattan.

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
a kiröhögött misszionáriusokban,
a vonatkupéban zajló lázas beszélgetésben,
az embertelenül gyilkos lelki présben,
melyből egy fohász emel ki lassan,
s hőlégballonként imbolygunk a magasban,
a tudományosan igazolt gyógyulásban,
melyre legyint az orvos: „ugyan, kérlek alássan”,
a zibongó zárandokhelyekben,
a kinért, mit más szenved helyettem,
s mivel az egészet értem felajánlja,
végül engem kelt életre a lángja,
a kegyelem ott van
óriásplakátokban,
melyeket épp alkalmas pillanatokban
megpillantottam,
s bár nyittam, mint nyomorult féreg,
megvígasztalt az „AHOGY VAGY, ÚGY SZERET TÉGED.”

Hol kegyelem van, a kegyelem ott van
a hátunk mögött lévő évmilliókban,
mikor Isten szeretetre programozta,
s behajította bolygónkat a kozmoszba,
s bár tudta, hogy lépten-nyomon meggyalázzák,
mégis ő méri mindenki látát,
izgul felettünk, bárkinek apja-anyja,
felforralja, ha hagyjuk, ami lanyha,
lehűti, ha hagyjuk, forró fejünket,
büntetjük magunkat, ő csak áld, sose büntet,
lábunk elé terítve az élet, kusza halmaz,
s ő ráadásként önmagával jutalmaz,
a földre jött, velünk leélni értünk,
s ha ez sem elég, még meg is halt értünk.

LACKFI JÁNOS

Édesapám, Laborczi Zoltán (1919–2004)

Édesapám ahhoz a nemzedékhez tartozott, amelynek tagjai életük során súlyos történelmi katalizmákkal találkoztak. Átélték a 20. század két totalitárius rendszerének minden borzalmát, embert, hitet próbáló nehézségeit, az üldöztetés kínjait, a megtévesztés cselvetéseit, az evangélium ügyének fondorlatos akadályozását és a nyílt hatalmi arroganciát, az egyház leigázásának, sőt megszüntetésének szándékát. Átélték a háború alatti tehetetlenséget, az azt követő újjáépítés minden tervét, örömet, az ébredés lendületét, a szocializmus alatti elszűrkölést, a puha diktatúra minden kapcsolatot meggyengítő mérgező hatását, a kirakategyház „lám, meggy ez így is” kincstári optimiz-

musát. Azután megérhették a kétpólusú világrend összeomlását, az ezt követő eredmények és kudarcok idejét.

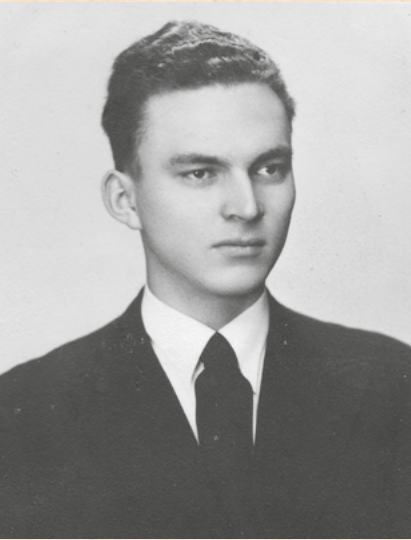
Eltévedt, elveszett, céltévesztett nemzedék lettek ezalatt?

Édesapám többször beszélt arról, hogy a drámai történelmi események milyen sebeket ejtettek a lelkeszek, gyülekezeti tagok egymáshoz való viszonyában. Ez neki is komoly traumát okozott. Még időskorában is nehezen beszélt arról, hogy volt teológustársa, barátja, később püspöke milyen minősíthetetlen hangnemben közölte vele, hogy többé már nem barátok. Ezzel a nagyon nehéz teherrel együtt azt is látni szabad ennyi idő távlatából, hogy

nem egy igaz út volt ezekben a nehéz időkben. Ha csak a kommunista időszakot vesszük alapul, láthatjuk, hogy milyen eltérő életpályák, tehát eltérő értékvalasztások voltak jelen. Édesapám azok közé tartozott, akik semmilyen formában nem hódoltak be a hatalomnak, ennek megfelelően nem képességeinek megfelelő helyen szolgált, át kellett élnie a kontraszelektált egyházban azt, hogy nála lényegesen kevesebb talentummal rendelkezők döntenek sorsáról. **Ennek ellenére nem lett cinikus, kiégett ember, csak nagyon szomorú.**

Azt is látom azonban, hogy voltak olyanok, akik előtt más út állt. Nagybátyám, dr. Pröhle Károly rá a példa. Meggyőződése szerint neki azt a rettenetes döntést kellett meghoznia, hogy csak akkor lehet az Evangélikus Teológiai Akadémia professzora, ha aláírja az együttműködést a politikai titkosrendőrséggel. Ha nem írja alá, akkor alkalmatlan káderek odaküldésével teszik tönkre a lelkészképzés ügyét, lezüllesztve a teológiai színvonalat. Ma azt gondolom, hogy ő is nagyon nehéz, de szükséges döntést hozott, hiszen több generáció tőle, és a hozzá hasonló nehéz döntéseket meghozó professzoroktól tanulta a teológia elkötelezett és minőségi művelését. Én mindenesetre hálás vagyok nekik, hogy ezzel a szellemi örökséggel ajándékoztak meg.

A különböző döntések vizsgálata azt a kérdést is felveti, hogy milyen értékek mentén hozta meg az ő nemzedékük a különböző döntéseit. Ha példaként az úgy nevezett *Egyezmény* aláírása körüli egyházi dilemmára gondolunk, elég jól kirajzolódnak a különböző megfontolások. Voltak, akik a túlélést tartották a legfontosabb szempontnak, voltak, akik a teljes behódolást szerették volna, voltak, akik a szervezeti érdekek mindenek előtt való voltát hangoztatták, és voltak olyanok, akik ezekben a nehéz időkben is minden túlélést, behódolást, szervezeti szempontot meghaladó módon krisztocentrikusan gondolkodtak. **Édesapám is ezek közé tartozott.** Kiélezett háborús helyzetekben is, amikor szó szerint az életét veszélyeztette mások védelméért, amikor az ÁVO által letartóztatott Szabó József későbbi püspököt ment meglátogatni az „oroszlán barlangjába”, és amikor a bencésekkel való barátságát kellett volna megtagadnia.

Én úgy látom, hogy édesapámat az Isten hitén keresztül megóvta attól, hogy visszavonhatatlan rossz döntést hozzon ezekben az embert próbáló nehéz időkben. Ezzel, miként *Arany János*, ő is a mocsoktalan nevet hagyta ránk örökül.

Ha édesapám lelkészi örökségét a *Wolfhart Pannenberg* által felállított „négy serpenyőjű mérleg” segítségével vizsgálom, akkor az alábbi rövid eredményt látom. Az egyik serpenyőben a teológia tudományos igényű művelése van, míg a vele ellentétes oldalon a személyes érintettség. E kettő egyensúly elengedhetetlen, az egymás ellen való kijátszása súlyos tévedések forrása lehet. A harmadik serpenyőben az értékek megőrzése, míg a vele ellentétes oldalon az újrafogalmazás képessége van, szintén egyensúlyban és nem egymással ellentétben. E mérleg segítségével arra a hálás következtetésre jutok, hogy ő mindig is törekedett ezek egyensúlyára. Ez a szemlélet érhető tetten az *Észrevételek* című dokumentumban is. Az ezt megelőző talál-

kozó megszervezése, az ott felismert igazságok megfogalmazása és nyilvánosságra hozatala nagyon bátor cselekedet volt részéről és a többi aláírótól.

Én tőle mindig azt hallottam, hogy az evangelizációt, az egyház ébresztő szolgálatát támogató lelkészek sem voltak teljesen egységesek. Édesapám ahhoz a közösséghez tartozott, amely a megújulást, az ébresztést, az evangelizációt kizárólag az egyház keretein belül képzelte el, és itt sem belső, elkülönült, kizárólagos szektás csoportként akart szolgálni, hanem **minél több lelkészt és gyülekezeti tagot szeretett volna megnyerni ennek a fontos ügynek.**

Fontos még megemlítenem, hogy mennyire fontos volt számára az Istenel és a gyülekezettel együtt megélt liturgikus közösség. Ennek érdekében sok-sok változtatást vezetett be, mindig figyelve arra, hogy az értékek megőrzésének és az üzenet új módon való megfogalmazásának egyensúlyát megtartsa. Ennek érdekében minden változtatás előtt sor került a gyülekezet tanítására és a közösség véleményének megismerésére.

Nem szeretném kikerülni a számvetésemben a lelkészgyerekből lett lelkész dilemmáját sem. Az első, amit felnőtt fejjel látok, hogy szüleink a nagyon szűkös anyagi körülmények ellenére úgy neveltek fel bennünket, hogy nem éreztük a szegénységet, a bizonytalanságot, hanem a gyermekkor elengedhetetlen feltétele jelen volt: az érzelmi biztonság. Maig sem tudom igazán, hogy voltak rá képesek, hiszen összesen heten voltunk arra a kevésre, ami jutott, de vidáman ettünk, ha nem volt más, a cukrozott kenyeret, gond nélkül, sőt büszkén vi-

seltem idősebb testvéreim kinőtt ruháit. Ezzel elsegítették minket arra, hogy ne az anyagi javak jelentsék életünkben a legfontosabb szempontot. Így a hit nem a kapzsiságot, anyagiasságot elrejtő álca lett, hanem a mindennel való megelégedettség öröme.

Következő szempontom az, hogy ő sem tudta elkerülni a lelkészekre leselkedő veszélyt, a teljes embert igénylő hivatás és a családi élet összhangjának időnkénti megbillenését. Úgy gondolom, ahhoz, hogy itt ne legyek félreérthető, nagyon fontos leszögezmem, hogy mi, gyermekként nem két Laborczi Zoltánt ismertünk: egy lelkészt és egy privát embert. Ő nem lett más a két szolgálat közben. Ugyanakkor többször éltük meg azt, hogy voltak nálunk fontosabb ügyek is. Amikor egyszer egy iskolai konfliktus miatt nagyon elkeseredetten mentem haza, és olyan jól esett volna vele megbeszélni, éppen nem ért rá, mert voltak nála lelképásztori beszélgetésen. Azóta lelkészként én is küzdök ezzel a nagyon nehéz dilemmával, és nem mindig sikerül megtalálnom az egyensúlyt.

A lelkészgyerekből lett lelkész másik nagy küzdelme az, hogy az apjához képest ítéljük meg, tehát meg kell felelni ennek az elvárásnak, szélsőséges esetben az apa epigonja, hasonmása lesz csak. Sokat tanulhattam tőle a lelkészi szolgálatról, példája erőt adó is volt, annak ellenére is, hogy többször nem értettünk egyet helyzetek megítélésében. De elfogadta, hogy én nem kis Laborczi Zoltán, hanem Laborczi Géza vagyok.

Összegezve úgy látom, hogy csak hálával tartozom Istennek azért, hogy ebben a családban nőhettem fel. Örülnek, ha az egyház megújulása, megújítása nem csoportérdekek mentén, hanem a Lélek vezetésével történne egyházunkban, ha nem sodródnánk a történelmi eseményekkel, hanem tudatos döntéseinkkel az evangélium ügyét szolgálnánk, sokszínűen, de egységben.

Édesapám azok közé tartozott, akik semmilyen formában nem hódoltak be a hatalomnak.

LABORCZI GÉZA

lelkész

Nem élhetünk Krisztus nélkül

*Erdéssné Kárpáti Judit a rádióműsorokban tizenkét év alatt sok embert kérdezett az Úr Jézussal való kapcsolatáról. Most férjével, Erdész Zoltánnal személyes tapasztalataikról val-
lanak. Judit a Magyar Evangélikus Rádiómisszió munkatársaként, Zoltán a Mátyás-templom
Gondnokságának vezetőjeként igyekszik életével és munkájával is az Urat szolgálni.*

Mi a megtérésetek története?

Judit: Összefonódik a kettőnk hitre jutása. Az én édesapám evangélikus, édesanyám katolikus volt, de templomba csak ünnepeken mentünk, s ennek is végét vetett szüleim válása. Aztán a Fásori Evangélikus Gimnáziumba jelentkeztem, és azért kezdtem el járni a kispesti gyülekezetbe, mert a lelkész csak ezzel a feltétellel adott ajánlást.

Egy év múltán, a konfirmációi felkészülés alatt sokat hallottunk arról, Jézus mit tett értünk, de nagy kérdés volt számomra, hogyan lehetséges az, hogy egyvalaki hal meg mindenkiért. Hogyan lehet érvényes az ő kereszthalála értem is? A konfirmandus tábor volt döntő számomra. A gazdag ifjú történetéről szóltak a szolgálatok, és éreztem: nem mehetek úgy haza, hogy nem válszoltam Istennek. Nélküle nem tudok továbbmenni! Nélküle elveszek. Egy csendes helyre elhúzódva kimondtam neki magamban, valami ilyesmit: „Úr Jézus! Kérlek, vedd el a bűneim terhé, és tartsd kezeden az életem!”

Juditot a bátyján keresztül ismertem meg, akivel egy osztályba jártunk. Juditnak akkoriban kezdett fontos lenni a hit, és elhívott az ő vasárnapi istentiszteletükre. Megdöbbenő volt, hogy amiről gyerekként tanultam, és száraz ismeret volt, az akkor, ott élővé vált. Nem értettem, hogy van az, hogy minden vasárnap, amikor ott vagyok Széll Bulcsú közösségében, egyre arra vágyom, hogy hétről hétre minél több igazságot megértsék Isten igéjéből.

Fantasztikus időszak volt! Elővettem a Bibliát, ami addig csak porosodott a polcon, és ugyanazt tapasztaltam, mint az istentiszteleteken: a statikus, fekete-fehér, kemény valamiből színes, élettel teli Ige lett. Olyan elképesztő élmény volt ez, hogy azonnal, egy életre rabul ejtett.

Később megtapasztaltam, hogy a megélt hatására elkezdtek változni körülöttem a dolgok. Azt gondoltam, ha az ember kötelességtudó és eljár templomba, okos, illedelmes és kitanul valamit, akkor előrejut az életben. De – ahogy Pál apostol is fogalmaz – mindez

mel. Késő este értünk a faluba, ahol helyi lakosoknál voltunk elszállásolva. Nem volt lehetőségünk teljesen kicsomagolni, éppen csak kirángattuk a pizsamát a táskánkból, és beestünk az ágyba. Ekkor már mindennap olvastam a Bibliát, most valahol a csomag mélyén lapult. Nyugtalan lettem. Eltelhet úgy egy nap, hogy Isten a nap végén nem szól hozzám? Miután lefeküdtünk és becsuktuk az ajtót, mögötte volt egy kicsi tábla, amire rásütött a holdvilág. Jób könyvéből volt olvasható rajta egy ige: „Én tudom, hogy az én Megváltóm él.” Lett üzenet aznap este is! Csak azt tudtam mondani: Én Uram, és én Istenem!

Akinek élő kapcsolata van az Úrral, most talán feleleveníti a saját élményeit. Mit tegyen az, akinek nincs, de szeretné megismerni Istent?

Judit: Egy kedves tanárom, dr. Veres Sándor pszichológus professzor hívta fel a figyelmünket arra, hogy gondolkodjunk el, milyen megmagyarázhatatlan dolgok történtek az életünkben. Ennek alapján buzdítom azokat, akik keresik Istent, hogy mondják ezt: Istenem, ha hallasz, hozd elem, te mikor és mit tétél velem! Ha megpróbáljuk gyerekkorunktól áttekinteni az életünket, megláthatjuk ezeket a különben nem megmagyarázható történeteket az utunk során.

Ha körülnézünk a természetben, megláthatjuk a Teremtő jelenlétét, de a Biblia nélkülözhetetlen ahhoz, hogy Jézusról halljunk. Ha vannak keresztyén ismerőseink, kérdezzük őket bátran! Jézus korában is szájról szájra adták a bizonyítételeket. Így szolgál a rádiómisszió is, mert a személyes történeteken keresztül nagyon működik Isten Szentlelke.

A megtérésetek óta eltelt már sok év. Hogyan élitek meg a hiteteket a mindennapokban?

Zoltán: Olyan ez, mint az érettségi. Azt gondoljuk, valami lezárul, de kiderül, hogy csak most kezdődik. A házassággal, a gyerekekkel, a munkával, de az Istennel való kapcsolatunkban is voltak kihívások, de megérte végigcsinálni, mert a folyamat és a végeredmény is szép. Istennek mindennel célja van, és folyamatosan formál.

Zoltán: Konzervatív családból származom. Vasárnaponként templomba jártunk, ami a szocializmus idején nem volt egyértelmű döntés. Én ezt inkább kötelességnek éreztem. Utólag látom, mekkora ajándék, hogy megtanítottak imádkozni. Kamaszként aztán sok mindent megkérdőjeleztem, és kérdéssé vált számomra, hogy akarom-e ezt a fajta életvitelt.

Krisztusért kár és szemét! Az egész világ azt akarja elhitetni, hogy a rengeteg felesleges erőfeszítés miatt lesz jobb az életem, de engem Isten kegyelme tart meg. Az a lényeg, hogy ki tudjam mondani: Uram, itt vagyok, a tiéd vagyok, formálj engem! Nagyon felszabadító volt ezt átélni.

Eszembe jut egy történet. A '90-es években Erdélybe utaztunk a szüleim-

Egy példa. Az előző munkahelyemen tizenöt évig dolgoztam. Nagyon jó volt, de éreztem, valami hiányzik. Ekkor talált meg egy lehetőség. A Mátyás-templom plébánosa keresett valakit, aki a világi tudást, szakértelmet és a hívő életet ötvözni tudja a mindennapokban. Egy közös barátunk révén rám gondoltak. Hetekig vívódtam. Éreztem, erre kellene mennem – ekkor ismertem fel Isten hiányát a munkámban. Mégis hiába vittem az Úr elé a kérdést, nem jött válasz. Nem akartam úgy elindulni, hogy ő nem mond semmit, ezért amikor lejárt a kapott határidő, péntek este megírtam a plébánosnak, *Laci* atyának, hogy sajnos nem tudok élni a lehetőséggel. Majdnem elküldtem a levelet, amikor abban a nem szokványos időpontban felhívott egy hívő barátom, mert úgy érezte, hogy segítségre van szükségem. Az ő telefonhívása és igei biztatása alapján el tudtam fogadni végül az állást. Másnap az *Útmutató* két igéje aláhúzta a döntést. Az egyik ez volt, korábbi munkámra utalóan: „Az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az Úr neve!” (Jób 1,21). A másik: „Akik Istent szeretik, azoknak minden a javukra van” (Róm 8,28). Ma vezető beosztásban dolgozom a Mátyás-templomban.

Sok év távlatából látom, mennyi ige és történet által formált Isten abban, hogy egy mindenkinek megfelelni akaró, döntésképtelen emberből egy döntéseket könnyebben meghozó emberré váljak.

Judit: Sokféle szakasza van a hitnek, de ugyanígy a kettőnk kapcsolatának is. Mi egy időben szerettük meg Istent és egymást is, tizenhét évesen. Meg kellett tanulnunk, mit jelent az, hogy már nem a lendület visz tovább. Reggel fölkel, Isten felé fordulsz és rábízod a dolgokat – akkor is, ha úgy érzed, menne nélküle is. Vannak napok, akár hetek is, amikor ezt elfelejtené az ember, de jó megélni, hogy utána Isten újra visszahúz magához.

Egy mással is így voltunk. Huszonnégy évesen házasodtunk össze, tehát eltelt hét év a kezdetek után. Amikor a gimnáziumot követően új közegekbe kerültünk, újra el kellett köteleződnünk egymás és a közös jövőnk mellett. Amikor azt kérdeztük, hogy lehet-e, kell-e folytatni, Isten mindig megerősítette, hogy igen.

Hogyan mondta Isten az igent?

Judit: Volt, amikor a szívünkben érkezett fordulat: addig kételkedtünk, és hirtelen békeséget kaptuk; de volt, amikor Isten ígét adott vagy tanácsolt valaki által. Ő ezerféle módon tud hatni ránk.

Volt olyan ige, ami segítette kimondani egymásra az igent?

Zoltán: Első pillanattól kezdve világos volt, hogy nekünk dolgunk van egymással, és ez több volt egy érzésnél. A napi történetek és igék által éltünk meg, hogy Isten vezet minket ebben a kapcsolatban. Az imádságban, igeolvasásban mindig volt olyan iránymutatás, ami nem hagyott kétséget afelől, hogy együtt kell tovább mennünk. Egy pillanat, egy ige nem volt, de volt százegy, amit semmire sem cserélnék el.

Judit: Körülbelül egy időben tértünk meg, és nem volt minden keresztyén tanítás azonnal a fejünkben. Amikor elkezdtem ismerkedni Zolival és megtudtam, hogy jár templomba, ez számomra azt jelentette, hogy ő egy hívő fiú (pedig még nemigen volt az!). Ez elég biztatás volt a folytatáshoz. Ami az akkori hitbeli állapotunkban érthető jel volt Istentől, azt megkaptuk.

Isten gyermekekkel ajándékozott meg titeket. Hogy élitek meg azt, hogy szülők vagytok?

Zoltán: A gyerekek tükröt tartanak elénk: hogyan élünk, és hogyan kommunikálunk egymással, Istennel és velük. Isten rajtuk keresztül tanított meg sok mindenre.

Van egy leány- és egy fiúgyermekünk. Nagyon különböznek egymástól és tőlünk is. *Bálint* egy logikusan gondolkodó, racionális ember, *Boróka* pedig egy cserfes közösségi lény; azt szoktam mondani: egy zsák színes pillangó. Az ő gondolkodásmódjuk a körülöttünk lévő világnak egy olyan tág leképezése, amire reagálnunk kell. Hogyan tudjuk ezt összehangolni, és formálgatni őket – ez olyan feladat, amit nem hiszem, hogy teljes egészében meg tudtunk ugrani. Próbálkozunk, fejlődünk, és látjuk, hogy jó az irány, de ez egy iskola mindannyiunk számára. Ebben is látjuk Isten munkáját.

Judit: Ajándékok – az biztos! Én látom magunkat bennük. Zoli inkább a lányunkkal „egy lélek”, én pedig a fiunkkal. Az Istennel való kapcsolatukért rendszeresen imádkozunk. Úgy szeretnénk elindítani őket, hogy ha belenyúlnak a „táskájukba”, megtalálják a lelki úttravalót, amit becsomagoltunk nekik. Most ennek nem érzik szükségét, inkább hátat fordítanak neki, de biztatnak minket, akiknek a gyerekei már túl vannak a kamaszkoron, hogy be fog érni mindez.

Zoli már elmondta, hogyan talált munkát. Judit, téged hogy vezetett Isten a rádiómisszióhoz?

Judit: Ez az egyik megmagyarázhatatlan történetem, hogy én, aki olyan bátorlalan és bizonytalan voltam, hogy jeles tanuló-

ként sem tanultam tovább, és minden biztatásra nemet mondtam, ide kerültem. A Fasor után inkább kitanultam egy szakmát, és egy nyomdában dolgoztam kiadvánszerkesztőként, tipográfusként a gyerekek születéséig. Aztán a gazdasági világválság miatt nem tudtak visszavenni ide.

A szívemen volt, hogy jó lenne Istennek szolgálni a munkámmal. Kaptam a lelkészünktől egy CD-t, amit az Evangélikus Missziói Központ adott ki. Felkeltette a figyelmemet, hogy itt működik egy kiadó, és bár a rádiós szerkesztéshez nem sok közöm volt, írtam a Központ vezetőjének, felajánlva a munkámat. Az, hogy *Szeverényi János* behívott beszélgetni, csoda volt számomra, és hogy aztán úgy vehettem át a munkakört, hogy még itt volt az elődöm, és tőle (Tőled, Enikő!) tanulhattam meg az interjúkészítést és a vágást, külön ajándék volt.

Olyan szolgálat ez, amit nem lehet rutinból csinálni. Ha Isten Lelke nem segít, semmit nem tudunk tenni. Akkor nincs beszélgetés, és nem használhat olyan rádióműsor, amit Isten használni tud.

Isten humora, hogy én, aki nem merek kiállni az emberek elé, hallatom a hangom a rádión keresztül.

Miért vagytok leginkább hálásak Istennek?

Zoltán: Ha belegondolok, honnan indultunk és hova juthatott volna az életünk, hányszor meghalhattunk volna testileg-lelkileg, hányszor elfordulhattunk volna egymástól és Istentől, akkor csoda az, hogy élünk és hitben járunk.

Judit: Hálás vagyok, hogy itt lehetünk és mindeddig megsegített az Úr. És hogy nála van tiszta lap! Lelki értelemben ebben az életben is lehetséges a teljes felépülés, ennek én hétről hétre láthatom a nyomait a munkám során. Gyakran döbbenetes történeteket hallhatok, és hogy ezt a magam életében is átélhetem: hatalmas dolog! Mindenkit biztatok, hogy törődjön a megmagyarázhatatlan dolgokkal és a nem látható valósággal, mert ott az igazi élet – ott vár minket Isten.

HULEJ ENIKŐ

lelkész

Mi a legnagyobb baj a bővölködés-teológiával?

Egy szóban: a bálványimádás. A bővölködésteológia lényege az a meggyőződés, hogy az istenfélő, szent élet – vagy egyszerűen csak a megvallott hit – következménye az anyagi áldás. Ha engedelmesek vagyunk Istennek – vagy elég nagy hitünk van –, gazdagok leszünk, ahogy Ábrahám, Izsák, Dávid király, vagy a bővölködés evangéliumát hirdető evangélisták.

Világszerte népszerű ez a teológia, de legnagyobb sikereit a szegény harmadik világban érte el (Afrikában, Dél-Amerikában, Ázsiában), ahol az emberek a bővölködésnek azt a szintjét szeretnék hit által elérni, mint ami Észak-Amerikában van. **Tragikus látni, hogy világszerte hányan „térnek**

meg” Jézushoz anyagi áldás reményében. A bővölködésteológia bálványimádás, mert a pénz istene szolgálatába állítja a Biblia Istenét. A bővölködés evangéliumát tolmácsoló evangélista azt hirdeti: „Higgy Istenben, és ő bővölködővé tesz!” A tényleges üzenet azonban könnyen dekódolható: „Ha a Biblia Istenét imádod, általa eljuthatsz a valódi istenedhez, a pénzhez!” A bővölködésteológiában a Biblia Istenének imádata eszköz a másik isten, a pénz imádatához. A valódi isten a pénz, a hozzá vezető út pedig a Biblia Istenének lerótt hódolat. A bővölködésteológia nem csak megengedi, hogy továbbra is a pénz bálványistenét szolgáljuk, de menthetetlen szemtelenséggel az

élő Istent is fel akarja használni ennek a bálványnak a szolgálatához.

A bővölködésteológia a bálványimádás egyik legrosszabb formája. Jézus figyelmeztette a népet: „Vigyázzatok és óvakodjatok minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővölködéstől függ az ember élete” (Lk 12,15 – Szent István Társulat fordítása). Pál apostol a kolosséi hívők előtt nyíltan leleplezi a pénz utáni sóvárgás valódi természetét: „Öljétek meg tagjaitokban azt, ami földies: az erkölcstelenséget, a tisztátalanságot, az érzéki vágyakat, a bűnös kívánságokat és a kapzsiságot, ami nem más, mint bálványimádás” (Kol 3,5 – Szent István Társulat fordítása). Pál határozottan óvja Timóteust azoktól, „akik a kegyességet a nyereszkesedés eszközeként tekintik” (1Tim 6,5). Elismeri, hogy az evangéliumnak van hozama, de az nem a pénz: „Valóban nagy nyereség a kegyesség megelégedéssel, mert semmit sem hoztunk a világba, nem is vihetünk ki semmit belőle. De ha van élelmünk és ruházatunk, elégedjünk meg vele. Akik pedig meg akarnak gazdagodni, kísértésbe, csapdába, sok esztelen és káros kívánságba esnek, amelyek az embereket pusztulásba és romlásba döntik. Mert minden rossznak gyökere a pénz szerelme, amely után sóvárogva egyesek eltévelyedtek a hittől, és sok fájdalmat okoztak önmaguknak. Te pedig, Isten embere, kerüld ezeket.” (1Tim 6,6–11)

Nem azt állítom, hogy Isten a szegénység pártján áll. Azt sem mondom, hogy az Istenhez való megtéréssel nem indulhat el olyan helyreállítási folyamat az emberek életében, melynek egyik következménye az anyagi áldás. A problémám azzal, hogy a bővölködésteológia az Istenbe vetett hit motivációjaként használja a pénz szeretetét. Ez így bálványimádás. A nép Jahve nevét veszi a szájára, de a szentek szentjében Mammon szobra áll. Ne tévelyegjünk, Istent nem lehet becsapni, és nem lehet megcsúfolni! Dágón szobra is darabokra tört előtte, Mammonnal is el fog bántani. De jaj annak, aki a szobrot a szentélybe vitte, és jaj annak, aki leborult előtte. Ha Isten embereinek tartjuk magunkat, hallgassunk a figyelmeztetésre és messzire kerüljük el a bálványimádásnak ezt a formáját!

SZABADOS ÁDÁM

teológus

Divinity.
SzabadosAdám.hu

„Mert semmit sem hoztunk a világba, nem is vihetünk ki semmit belőle. De ha van élelmünk és ruházatunk, elégedjünk meg vele.”

(1Tim 6,7–8)

Az elégedettség mint a lelki békesség fontos eszköze

Sok olyan ember van, aki elégedetlen, pedig egészséges, nincs anyagi gondja, szép háza, autója, nyaralója van, évente utazásra is telik. Ezzel ellentétben olyanok is vannak, akiknek a felsoroltakból több is hiányzik, mégis elégedettek.

Egyetemi tanulmányaim alatt a pécsi ifjúsági közösség alkalmait látogattam. Soha nem felejttem el, hogy egyik alkalommal *Balikó Zoltán* lelkész a következőt mondta: „Az a boldog ember, aki elégedett, és minden egyes dolognak, amit életében elért, szívből tud örülni.” Ha belegondolunk, ez nem is olyan egyszerű, amikor azt látjuk, hogy sokan több műszakot vállalnak, a szabadidejüket is feláldozzák arra, hogy anyagilag minél jobb helyzetbe kerüljenek. Nem tudnak örülni az elért eredményeknek, még többre vágynak. A túlmunka azonban rengeteg energiát emészt fel, és nemcsak testileg, hanem lelkileg is megviseli ezeket az embereket. Mindezekből az következik, hogy családjukat elhanyagolják és Istentől is eltávolodnak. Azt gondolják, ha elérik a kitűzött célokat, akkor majd megpihennek és bepótolják mindazt, amit elmulasztottak. Feltehetjük a kérdést: ez valóban bekövetkezik? Nem jó az öröm nélküli élet! **Isten arra tanít bennünket, hogy tudjunk örülni a legkisebb dolognak is.**

Az életünk során felhalmozott anyagi javainkat gyermekeink, unokáink fogják örökölni, hiszen az ige szerint

semmit nem vihetünk ki ebből a világból. Ennek örülni kell, mert a fáradságos munkával megtermeltek nem vesznek kárba, fontos alapot jelentenek szereteteink számára, a többit pedig tisztességes munkával kell megkeresniük.

Számos betegség leselkedik ránk. Az utóbbi hónapokban a járványhelyzet arra világított rá, hogy mennyire kiszolgáltatottak és sebezhetőek vagyunk. Életünk bizonytalan, ezért naponta imádságban kell köszönetet mondani Istennek azért, hogy a betegség elkerül bennünket. Bizony nagy kincs az egészség, s ezt különösen azok tudják, akik szenvedésekkel

Az Úr mindig velünk van...

járó, egyre súlyosabb állapotban élnek napjaikat. Ilyenkor nagy szükség van a megértő családi és gyülekezeti közösségre. Minden egyéni és imaközösségben elmondott könyörgés gyógyírt jelent a testi szenvedés miatt elgyötört beteg léleknek. Az Úr mindig velünk van – egészségben és betegségben, örömben és bánatban.

Egyszer hallottam édesanyámtól, hogy egy közeli ismerőse azt mondta: „mindenünk megvan, még több is, mint kellene, boldogságunk azonban nincs”. Az anyagi jólét önmagában nem jelent boldogságot. Pénzen nem vehetünk sem örömet, sem egészséget. **Fontosabb az, hogy stabil családi közösségben, az Úrra figyelve, hitben éljük minden-**

napjainkat. Gondoljunk arra, hogy Isten mindig annyit ad, amennyire szükségünk van. Ez pedig nem kevés! Kapunk egészséget, amelyre helyes életmóddal vigyáznunk kell, tudomásul véve azt a tényt, hogy életünkkel együtt mulandó. Betegségben erősít és lelki vigaszt ad, és a gyógyulás útjára vezethet. Istentől kapunk lehetőséget arra, hogy boldog, kiegyensúlyozott, szerető családban élhessünk, amelyet övnünk és védünk kell. A napi elvégzett becsületes munkával tisztességes megélhetésünk lehet még akkor is, ha úgy érezzük, többet érdemlünk, mert mások – kisebb időráfordítással, esetleg alacsonyabb iskolai végzettséggel – hozzánk képest sokkal jobb anyagi körülmények között élnek. Ennek a viszonylagos jólétnek azonban veszélye is van: ha többet kapnánk, többet el is veszíthetnénk. Például családot, egészséget, örömet és boldogságot.

Ezért hát fogadjuk el mindazt, amit az Úrtól kapunk, és elégedjünk meg vele! Cserébe életünk sokkal kiegyensúlyozottabb, boldog és örömteli lesz.

DR. KOCH BÉLA

házi orvos

Megajándékozottság

Kinczler Zsuzsanna
ének-zene és
zeneelmélet-tanár,
egyházzenész.
A Liszt Ferenc Zene-
művészeti Egyetemen
szerzett doktori
fokozatot. Tanított a
Deák Téri Evangéli-
kus Gimnáziumban,
dolgozott szolfézs-
tanárként, majd az
Evangélikus
Hittudományi Egye-
tem tanára lett. 2016-
tól a Károli Gáspár
Református Egyetem
Egyházzenei és Zene-
pedagógiai Tanszéké-
nek főiskolai tanára.
A cinkotai evangélikus
gyülekezet kántora
csaknem harminc
esztendeje.

Már gyerekként eldöntötted, hogy énekkel, zenével szeretnél foglalkozni?

Ez elég hamar eldőlt. A gyerekkoromat a kőbányai evangélikus gyülekezetben töltöttem, ahol édesanyám kántor volt, édesapám pedig felügyelő. Nem minden program alatt volt gyermek-foglalkozás, de mivel a szüleink mindig ott voltak, így nekünk is menni kellett velük.

Veöreös Imre bácsi, a lelkészünk, tudós ember volt, a prédikációi egy gyerek számára nem mindig voltak érthetőek. Számomra az orgonazene és az éneklés volt érdekes az istentiszteleten. Az, hogy zenével fogok foglalkozni, hamar kiderült, de hogy egyházzeneész leszek, nem, hiszen ilyen állás akkoriban nem létezett.

Milyen utat jártál be zenei tanulmányaidban?

Zongorázni és csellózni tanultam. A zongoratanárom azt mondta: „Ennek a gyereknek zenésznek kell lennie!”. Egy ideig arról volt szó, hogy csellista leszek, de nem tudtam egy hangszer mellett elköteleződni. Mindent kipróbáltam, amit csak lehetett. Harsonáztam, orgonáltam, ütőhangszeren is játszottam. Most is ezerfelé visz az érdeklődésem.

Végül az tűnt számomra megfelelőnek, hogy középiskolai ének-zene

tanár, karvezető legyek, mert akkor taníthatok, foglalkozhatok zenével, és közben éppen az a jó, ha minél több hangszert meg tudok szólaltatni.

Az I. László – ma Kőbányai Szent László – Gimnáziumba jártam, speciális angol szakra. Egy ideig az is felmerült, hogy nyelvekkel kellene foglalkoznom. *Schulek Mátyás* volt az angoltanárom, aki később a Deák Téri Evangélikus Gimnázium igazgatója lett.

Végül a karvezetés mellett döntöttem. Tizenkilenc évesen felvettek a Zeneakadémiára, ami egy nagyon másfajta világ volt. Nehéz volt bekerülni, örültünk, hogy sikerült, de sok csalódás is érte az embert, mert kezdő hallgatóként hirtelen a zenészsranlétra legaljára került a nagy művészek között. Ezt a lépcsőt végig kellett járni.

1989-ben végeztem, akkor még nem volt a Zeneakadémián egyházzenei képzés.

Németországban tanulhattál egyházzenei is ezt követően.

Mindenképpen szerettem volna külföldön is tanulni valamennyi ideig. Szerettem utazni, és addig csak Kőbányán a zeneiskolában, és a kőbányai gyülekezetben éltem. Először Izlandra hívtak, ahol szeretnék volna meghonosítani a Kodály-módszert. Végül Finnországba adtam be a jelentkezésemet, de onnan hónapokig nem érkezett válasz.

A fői kántorképzőben odalépett hozzám *Trajtler Gábor*: „Hallom, hogy a finnek nem válaszolnak. Nem lenne kedved Németországba menni ösztöndíjjal?” Ezzel a váratlan fordulattal lettem a herfordi Hochschule für Kirchenmusik hallgatója.

Mit adott neked mindez szakmailag, és mit tett hozzá a további utadhoz?

Szakmailag és magánéletileg is nagyon sokat hozott ez a közel három év. Felszabadultságot adott. Az itthoni zene-tanítási elvek után egészen más zene-pedagógiai világot ismertem meg.

Elindult bennem az egyházzene iránti érdeklődés. Rengeteget lehetett muzsikálni a gyülekezetekben. Hétről hétre zenés áhítatokat tartottak, és mi, hallgatók, énekeltünk, csellóztunk, furulyáztunk. Ez nagyon sokat jelentett. Ott találtam meg a helyemet, ott derült ki számomra, hogy ezt a sokszínűséget kerestem. Volt, hogy egy esküvőn én voltam a dobos a *Szentivánéji álom* nyitányában, a következő hétvégén aztán a fúvósokkal mentünk szerepelni. Közben aktívan magánénekeltem, és azzal kerestem a kenyerem, hogy esküvőkön szólót énekeltem.

**Úgy tudom, Németországban ismer-
ted meg a férjedet is. Miután hazajöt-
tél, milyen folytatás következett?**

Igen, a férjem az orgonatanárom volt. 1992-ben jöttem haza, *Herbert* 1993-ban jött utánam, és ezután született a két fiunk.

Nehéz volt hazatérni, mert az említett sokszínűséget nem találtam meg itthon. A Deák Téri Evangélikus Gimnáziumba kerültem énektanárnak. Ez nehéz terep volt számomra.

Idővel *Muntag Andor* és *Trajtler Gábor* hívtak az evangélikus teológiára, így kezdtem el tanítani a levelező hitoktató hallgatókat. A felnőtt korosztály már nagyon is nekem való, most is nagyon szeretem őket tanítani. A fiatalokhoz a cseperedő gyerekeim révén kerültem közelebb.

Hogyan tanítottad a gyerekeidet a zene szeretetére? Miket énekeltél nekik?

Én egy énekes alkat vagyok. Ha fölébredtek, énekelek, és amíg lefekszem, énekelek, ameddig a hangom bírja... Nem könyvből énekeltünk a gyerekekkel, hanem fejből azt, ami éppen eszembe jutott. Később, amikor szerettem volna, hogy az egyházi énekeket jobban megismerjék, volt egy olyan szokásunk, hogy reggel, a sietős óvodába indulások után a kocsiban énekeltünk és imádkoztunk. Ez a kettő elválaszthatatlan volt.

El szoktam mondani hallgatóknak és szülőknek, hogy kutatások is bizonyítják – ez a szakterületem –, hogy a gyerekek zenei érdeklődése attól függ, amit a szülők és a környezetük elé tárnak. A zenei anyanyelvem mi, szülők adjuk.

Az egyik fiam a Deák térré, a másik a Fasorba járt. Nagyon alapos zenei nevelést kaptak *Bence Gábortól*, illetve *Nováky Andreától*. Amikor kicsik voltak, mindig velem jöttek a cinkotai énekkar próbáira. Este a fürdésnél az összes aznap tanult szólamot el tudták énekelni.

Hogyan történt nálatok a hitbeli nevelés? Egyáltalán nevelni kell erre a gyerekeket, vagy a szülők hitét idővel magukévá teszik?

A gyerek utánózik, ismételi, követ. Látták, hogy én hogyan állok a hithez, és talán ez hagyott bennük legerősebben nyomot. De jártak gyülekezetbe, este és reggel együtt imádkoztunk, kánont énekeltünk.

Ez az áldott kisgyerekkor, tudjuk, el szokott múlni. Azért intenzíven viszszaértünk a kőbányai gyülekezetbe, különösen, amíg a szüleim éltek. Oda jártak a gyerekek hittanra, ott konfirmáltak. A gimnáziumban pedig adott volt a hitre nevelés.

Ha visszatekintesz eddigi életedre, látod-e benne, hogy Isten hogyan vezetett?

Sok nehézség volt az életemben, de az sosem kérdőjeleződött meg bennem, hogy Isten lát és vezet engem. Sok mindenben vitáztam vele, és sokat ostromoltam, de utólag mindig kiderült, hogy mindent megkaptam, amire szükségem volt. Azt vallom, hogy engem Isten vezetett és szeretett. Az összes gond ellenére jó úton tartott, és a döntéseimben mindig velem volt. Én erre hagyatkozom.

Akármi is történik velem, egy ponton mindig úgy érzem, mintha elkapnának, és akkor kikerülök abból a szituációból. Megtanultam, hogy nagyon türelmesen kell várni. Ami pedig nem érik be, másképp alakul, azt el kell engedni; amit szükséges, be kell látni, meg kell vállalni.

Azt mondhatjuk, hogy Istennel könnyebb lesz minden, de attól még nem lesz könnyű végigjárni életünk útját.

Könnyűnek semmiképpen nem nevezném! A nehéz helyzetekben is segít nek a korálok – valami éneksor mindig eszembe szokott jutni. Ez egy hatalmas megtartó erő.

Amit még nagyon hiányolok az istentiszteleteinkből, az a belülről fakadó hálaadás. Sok mindent szeretne az ember, de álljunk meg hálát adni is mindazért, amit eddig kaptunk! Érdekes kicsit megfigyelni az istentiszteleti közvetítések felvételein – felekezettől függetlenül –, hogy milyen arccal ülünk ott. Mondjuk, hogy hálát adunk, de úgy, hogy arcizmunk se rezdül.

Az éneklés is kezd kikopni a mindennapjainkból. Megváltozott a zenéhez való hozzáállásunk, pedig ez nagyon hiányzik a fiataloknak és a gyerekeknek is. Tudatosan kell felvállalni a felnőtteknek, az egyetemistáknak, a gyülekezet-

nek, hogy igen, erre időt és energiát szeretnének fordítani, mert ez fontos. Ami leginkább hiányzott az embereknek a Covid-járvány ideje alatt, amikor nem mehettünk együtt templomba, az a közös éneklés volt. A lelkeket megmozgató részt nem lehet online közvetítéssel pótolni.

Kántorként mit látsz küldetésednek, mi a mai kántorok feladata?

A legfontosabb a folyamatos gyülekezeti szolgálat és munka a közösségben. A gyülekezeteknek állandóságra, kiszámíthatóságra van szükségük.

A cinkotai gyülekezet szlovák gyökerű, itt nagyon szeretnek énekelni. Harminc éve ülök az orgonapadban, és ez alatt az idő alatt teljes családtörténeteket láttam; születéstől halálig, válástól újraházasodásig. Olyan kántorokra lenne szükség, akik huzamosabb ideig tudnak élni a közösség örömeivel, bányaival, és zeneileg kísérik ezeket a folyamatokat.

Egyházzenei területen melyik feladatot említenéd szívesen?

Amiről szívesen beszélek, az az európai protestáns egyházzenei szervezete, az ECPCM (European Conference for Protestant Church Music). 2011 óta tevékenykedek a vezetőségben, és minden évben kétszer két hétvégére elutazom, hogy Európa-szerte megismerjem a gyülekezetek életét zenei szempontból.

Nagyon érdekes azt látni, hogy az ehhez a szervezethez tartozó tizenhat ország mennyire különböző. Mi az egy-egy dolgozunk, de mindig beszélgetünk az egymást építő különbségekről is.

Milyen éneket vagy bibliai részt tudnál felidézni, amelyik fontos számodra?

Ami mostanában mindennap ismétlgetek, a következő: „Uram, nem vagyok méltó arra, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szót szólj, és meggyógyul a szolgám” (Mt 8,8). És talán még egy kedves énekemből, a 277. evangélikus énekeskönyvi énekből ez a sor: „Légy velünk hűségeddel, megtartó Uristen, adj erőt, hogy megálljunk mindvégig a hitben”.

**ERDÉSZNÉ
KÁRPÁTI JUDIT**

missziós
munkatárs

„Vajon érted-é, amit olvasol?” (ApCsel 8,30)

A Károli-Biblia néven ismert, 1908 óta változatlan formában használt Biblia mai helyesíráshoz igazított szövege a Magyar Bibliatársulat Alapítvány (MBTA) és a Kálvin Kiadó közös munkájának eredményeként került 2020 ősze folyamán az olvasók kezébe. Az új kiadványt népes hallgatóság előtt mutatta be Gáncs Péter püspök, dr. Szabó András professor emeritus és dr. Pecsuk Ottó PhD.

Gáncs Péter az MBTA elnökeként méltatta a Károli-Biblia szövegének jelentőségét az idősebb generáció számára. Munkája során más fordításokat is használ, de érzelmileg közel áll hozzá ez az „eredetinek” tekintett szöveg. A hagyomány azonban nem arra szolgál, hogy múzeumi tárgyként őrizgessük ezt a fordítást. Meg kellett újítani nyelvezetében, hogy a 21. század olvasói számára is feltáruljanak erői. Ez az új kiadás valódi értékteremtés.

Szabó András professzor felhívta a figyelmet arra, hogy az általánosan ismert 1908-as kiadás korántsem azonos az „eredeti” szöveggel, több ízben javították, finomították a nyelvezetét.

A bibliakiadások kezdetben a gyülekezeti igényeket szolgálták, a nagyméretű köteteket az oltáron vagy az űr asztalán helyezték el, s a szöveget a hívek a lelkészek felolvasásában ismerték meg. Később lehetővé vált a személyes, otthoni bibliatanulmányozás is. Ennek az igénynek felelt meg az 1908. évi kiadású Károli-Biblia, melyet csak 1975-től váltott fel a protestáns új fordítás, majd 2014-ben a Revidált Új Fordítás (RÚF).

Dr. Pecsuk Ottó MBTA főtítkárként arról számolt be, hogy az alapítvány célja a mai magyar helyesíráshoz igazított szöveg gondozása volt. A régi olvasók számára ismerősen csengő, alapvetően ma is érthető és zamatos magyar nyelvű fordulatok érintetlenül maradtak, ugyanakkor a régies helyesírású szavakat, illetve a sokszor következtlenül használt központozásokat, a téves keresztthivatkozásokat javították. A mára elhomályosult értelmű szavak megértését szómagyarázat segíti, a keresztthivatkozások lapalji jegyzet formájában történő feltüntetése pedig támogatja a bibliai szöveg mélyebb megértését.

A Károli-Biblia szövege iránt nemcsak papíron, hanem elektronikus formában is érdeklődés mutatkozik. Ennek az igénynek tesz eleget az *abib-*

liamindenkie.hu honlap, mely a felülvizsgált szövegű Károli-Biblia tanulmányozását és a Revidált Új Fordítással való párhuzamos olvasását egyaránt lehetővé teszi. Regisztráció nélkül is lehetséges mindkét fordítás olvasása, de a honlap igazi értékei az előzetes, in-

kítására is sor kerülhet, ami segítséget nyújt gondolataink megőrzéséhez.

Az apostolok cselekedeteiről írt újszövetségi könyv nyolcadik fejezetében Fülöp apostol és a „szerecsen főember” történetének részlete Károli izes magyarságával így szól: „Filep azért

gyenes regisztrációt követően táruznak fel. Egy adott bibliai könyvet olvasva a képernyő oldalsávon a fejezethez tartozó háttérinformációk jelennek meg, melyek az adott szövegrészlet megértéséhez elengedhetetlenek. Ezen kívül a *Bibliaolvasó Kalauzban* megjelent,

odafutamodván, hallá, amint az Ésaías prófétát olvassa vala. És monda: Vajon érted-é, amit olvasol? Ő pedig monda: Mi módon érhetném, ha csak valaki meg nem magyarázza nékem? És kéré Filepet, hogy felhágván, üljön mellé.”

A Kálvin Kiadó és a Magyar Bibliatársulat Alapítvány gondozásában megjelent friss kiadvány reménység szerint évtizedeken keresztül hatékonyan támogatja majd a jövő generációk bibliatanulmányozását is.

Ez az új kiadás valódi értékteremtés.

egyes fejezethez kapcsolódó rövid áhítatok is segítenek a bibliai üzenet értelmezésében. A regisztrációt követően lehetővé válik az olvasó számára a személyes jegyzetek elektronikus formában történő rögzítése. Ezek a későbbi bejelentkezések alkalmával is hozzáférhetők, így egy „személyes Biblia” kiala-

DR. ZSUGYEL JÁNOS

A szerző az MBTA pénzügyi gondnoka.

Misszió és megújulás

A Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói és Evangelizációs Bizottságának javaslata, melyet a zsinat kérésére készített 2015-ben. A hetvenoldalas anyag bevezetőjét közöljük.

Alapvetés

Bizottságunk elsősorban a Zsinat kérésére, de evangélikusságunk iránti felelősségtől is vezérelve a következő javaslatot terjeszti a Zsinat elé. Célkitűzésünk, hogy egyházunk jelenlegi helyzetében, az időszerű népszámlálási adatok fényében egyházunk megújulását szolgáljuk:

- erősítsük meglévő egyháztagjainkat és a gyülekezeteket;
- érjük el és szólítsuk meg a periférián lévőket,
- segítsük elő új gyülekezetek létrejöttét.

Kiindulási pontunk, hogy Jézus Krisztus missziói parancsa ma is személyes elhívásunk és küldetésünk alapja. A missziói munkára Jézus Krisztus belső ismerete tesz alkalmassá. Erre az ismeretre pedig Isten ígéjének hallgatása és olvasása során juthatunk el. Ezért **misszió és megújulás nem képzelhető el Isten ígéje nélkül.** A hit hallásból van!

Jézus Krisztus evangéliuma az az örömhír, amelyre ma is a legnagyobb szüksége van egyének és közösségeknek. Ez az örömhír képes megváltoztatni a világot. És ez az a lámpás, amelyet nem rejthetünk véka alá.

Ezért egyházunk átalakulása és megújulása nem képzelhető el a tiszta evangélium erőteljes hirdetése nélkül. A reformáció, az ige egyházaként is erre van küldetésünk. Minden lelkészünk elsősorban missziói küldetésre kapott elhívást. Hittanórán, temetésen és esküvőn, diakóniai szolgálatunkban és személyes beszélgetésekben éppúgy, mint a szószéken ez a feladatunk: az örömhírt közvetíteni a Krisztus nélkül élő embernek.

Egész egyházi szolgálatunkat tehát úgy kell átalakítani, hogy minden te-

rületen elsőbbséget élvezzen az evangélium hirdetése és a misszió ügye. Mindez nemcsak a lelkési szolgálatra vonatkozik, hanem az egyház bármely más munkaágára országos, kerületi, egyházmegyei, egyházközségi szinten. Hiszen Jézus lélekmentő szeretete kell, hogy áthasson minden tevékenységet az egyházban az elkötelezett Krisztuskövetőkön keresztül a gyermekmunkától kezdve az ifjúsági munkán át, az idősek, haldoklók gondozásáig. „Minden egyház, amelyben megszűnik a missziói lendület és bátorság, fogatlan, vén oroszlánna lett...” – mondta *Túróczy Zoltán* egykori püspök (*Én a prófétákra támadok*, 63–64. oldal).

Úgy véljük, hogy csupán a struktúra átalakítása önmagában még nem elegendő. Ezért dolgozni és dolgoztatni szeretnénk, megmozgatni minél többeket. **Elsődleges cél, hogy missziói gyülekezetek széles hálózatává formálódjon át egyházunk!** „Missziói találkozás akkor jön létre, amikor az egyház az evangélium átfogó törekvéseit alternatív életformaként testesíti meg abban a kultúrában, ahová Isten helyezte. Ezáltal az adott kultúra alapvető feltevéseit éri kihívás.” (*M. Goheen*)

Cél: a misszió és az evangelizáció ügye élvezzen prioritást minden egyházkormányzati szinten.

A hatékonyságot elősegítő változtatások

Lelkészek

- Legyen minden hallgatót érintő, gyakorlatilag egybekötött missziológiaoktatás az Evangélikus Hittudományi Egyetemen.

- Az EHE-n a mindenkor lelkigondozó lelkész kinevezése a Missziói Bizottság egyetértésével történjen.

- Új hallgatók felvételénél legyen alapvető szempont a jelentkező hitbéli meggyőződésének, elhívásának vizsgálata, ha ez a hallgatói normatíva miatt problémát jelent, szükséges az egész rendszer átgondolása, hogy elkötelezett hitoktatók és lelkészjelöltek kerüljenek ki a hittudományi egyetemről.

- Legyenek evangelizációs alkalmak teológushallgatók számára.

- Létesüljön egy lelkigondozó ház elsősorban a lelkészeknek, de más missziói munkatársaknak is – pl. a Béthel Belmissziói Otthonban vagy másutt.

- Legyenek lelkészek számára szervezett evangelizációs alkalmak.

- Meg kell teremteni az aktív lelkészek számára a szombatév lehetőségét.

Ifjúság

- Iskoláink missziói munkáját erősíteni kell az iskolalelkészek és a kerületi missziói lelkészek rendszeres találkozásával.

- Legyen egy színvonalas, vonzó evangélikus ifjúsági újság.

- Legyenek hitébresztő táborok iskolásaink részére.

- A Szélrózsán legyen hangsúlyos az ige hirdetése, a bibliai munka.

Gyülekezetek

- Elerőtlenedett gyülekezetek esetében ne a bezárásról gondolkodjunk, az ilyen közösségek kapjanak még egy esélyt,
- megfelelő embert és anyagi támogatást.

- A népszámlálási adatok ismeretében meg kell erősíteni a lelkési szolgálatot ott, ahol kimutathatóan gyarapodik az áttelepülő evangélikusok száma.

- Új gyülekezetek létrehozása.

A sötét oldal titkai

Mit kell tudni egy keresztyénnek a szellemvilágról?

A felvilágosodás óta kialakult kulturális változás hatott a tudományos fejlődésre. Ennek következtében a természetfeletti mint olyan, kezdett kiszorulni a gondolkodásból. Ez reakcióként kiváltott egyfajta romantikus miszticizmust a második világháború után: spiritizmus, New Age mozgalom, majd maradt a populáris ezoterika.

Hollywood is meglovagolta a témát, de hatott a teológiára is. A liberális, szabadelvű teológia a mítosz, a folklór, a naivitás területére lökte ezeket a jelenségeket. A másik oldalon pedig szinte kötelező a természetfeletti jelenségekben való hit, mintha a karizmatikusság egyenlő lenne az esztelenséggel. Nyilván egyik véglet sem igaz. Az egyház bizonyos részeiben tapasztalható komoly teológiai hozzáállás is a témához. Az ördögűzők nemzetközi szövetsége (ilyen is van) is igyekszik a pszichológiai, neurológiai és egyéb kutatásokat figyelembe venni.

A sokféle hozzáállás között nem könnyű eligazodni. **A világképi hát-**

térrel érdemes kezdeni. Egyetemes emberi tapasztalat, hogy van láthatatlan világ, és vannak benne jó és rosszindulatú lények. A bibliai világkép ezen túlmenően arról szól, hogy Isten mindennek, láthatónak és láthatatlannak a teremtetője és ura.

A láthatatlan világ teremtményei között is voltak olyanok, akik ugyanúgy fellázadtak, ahogy az ember. A bűnbeesés történetében a kígyó Istent hazugsággal vádolja, az embert pedig öntörvényűségre csábítja. A kígyó, a sátán a bibliai hagyományban a vádló. Hogy mikor lett azzá, erről nincs bibliai adatunk.

Az 1Mózes 6 szerint az özönvíz előtt az „istenfiak” (mennyei lények) lejöttek és utódokat nemzettek az emberek lányainak. Ezek lettek az óriások. Az „istenfiak” angyalok. Az angyal valójában hírnököket jelent, ez tehát inkább a tevékenységüket, nem a lényüket fejezi ki. A 2Péter 2,4 szerint Isten a bukott angyalokat sem kímélte. A Júdás 6–7-ben is erről van szó, ez visszautal

az 1Mózes 6-ra. További információt csak az apokrif iratokban találunk erről, Énók első könyvében, mely sosem volt a kánon része, de nagyon hatott a zsidó közgondolkodásra. Eszerint ezek a lények az embereket megtanították illegitim dolgokra, asztrológiára, jelek értelmezésére, növények alkalmazása mágiához stb., és mindez sok szenvedést okozott az emberek világában. **Titkokat tanítottak, és megrontották az embereket.**

Az emberekre ítéletként jött az özönvíz, a bukott angyalok pedig sötétben, láncra verve várják a végítéletet. Az óriások egymás kezétől pusztultak el, és testetlen lelkeik lettek a gonosz szellemek. A 4Mózes 13,33 utal az óriások túlélő leszármazottaira. A Józsué által vezetett Izraelbe való bevonuláskor nem önmagáért való népirtást rendeztek, hanem kifejezetten olyan városokat támadtak, ahol Anák fiai, az óriások leszármazottai éltek (5Móz 9,1–3). Később az „istenfiak” vezették a népeket. Egy-egy terület tar-

tozott az adott nép és istene fennhatósága alá. De Babilon például az asztálkultuszra épült. A környező népek a Napban, Holdban sorhatalmakat láttak, istenként tisztelték ezeket. Az Úr az mondta Izraelnek, hogy közöttük ne így legyen. Ott van a teremtéstörténetben, hogy az égitesteknek fizikai funkciójuk van. Azért adta őket Isten, hogy világítsanak és segítsék az időbeni tájékozódást. De az Úr mint teremtő az égitestek változásait azért fel tudja használni jelként. Ilyen volt Jézus születésekor a betlehemi csillag. Mivel a pogány istenek egy-egy terület istenei voltak csupán, **egészen szokatlan volt Izrael az ő Istenével, aki mindenek teremője, és ezért mindenütt jelen van.**

A kor gondolkodásában nem véletlen, hogy minden uralkodó istenektől származtatta magát. A népek felett nemcsak a király uralkodott, hanem volt a király felett egy szellemi hatalom is. Egyes szellemi hatalmak a népekkel rosszul bánnak. A 82. zsoltárban olvassuk, hogy Isten elítélte ezeket a hatalmakat. Az újkorban is bizonyos emberek – *Hitler, Sztálin* vagy *Pol Pot* – szellemi töltése kontinensnyi embert hozott nyomorult helyzetbe. Vajon ezek csak szociológiai történések, vagy más is van mögöttük? Az Isten ellen támadó szellemi hatalmak gonoszsága az oka a sok nyomorúságnak, a korabeli gondolkodás szerint.

Krisztus evangéliumának az is része, hogy ezeket a szellemi erőket lefegyverezte, és Isten minden népet bevon a saját családjába, ahová eredetileg tartoztak. Krisztussal valami egészen új érkezett a világba (1Jn 3,5). A sátán és angyalai lezuhantak a mennyből a földre, olvassuk a János 12,31-ben, miután a Fiú igent mondott a küldetésre. A lezuhanás hátterében a Fiú engedelmsége áll.

A Lukács 10-ben Jézus sajátos módon megosztotta a hatalmát a tanítványaival is. Kiküldte őket, hogy hirdessék Isten országának a közelségét, és ennek része volt, hogy démonokat űztek ki.

A Jelenések 12-ben pedig azt látjuk, hogy háború van a mennyben Mihály angyal és a sárkány között, a földön pedig sok a mártír. A mennyben folyik a harc, de itt a földön a hívők akár az életüket is adják, és ez is hozzájárul ahhoz, ami aztán fent történik.

A háború már akkor eldőlt, amikor Jézus teljesítette a küldetését. Ez nem jelenti azt, hogy ne lennének még csaták, de a háború eldőlt. Krisztus úr mennyen és földön. Az Atya Krisztus-

nak minden név fölött való nevet adott, felmagasztalta őt. Egy zsidó számára ez a név csak Jahve lehet, akinek nevére minden térd meghajol mennyen és földön. Nagyon fontos ebben az egész témában látnunk, hogy ki az úr. Krisztus lefegyverezte a lázadó hatalmakat (Kol 2,15), és végleg el fogja törölni őket (1Kor 15,24; Jel 20,10). Ez azért fontos, mert vannak olyan tanítók, akik azt mondják, hogy még mindig dolgunk van ezekkel a hatalmakkal.

Párhuzamosan azzal, ami a szellemvilágban történt, Isten elkezdte a népeket visszaszerezni a lázadó hatalmak

A hitre jutók életében uralomváltás történik.

uralma alól. A János 10,16-ban Jézus a zsidóságon kívüli népekre gondol. Olyan korban mondja ezt, amikor a zsidók elkülönültek minden néptől. Izrael vallása ekkor kinyílik, hogy az egész világon hirdessék, hogy áthassa a világot és visszafogadja a népeket. Eddig a népek olyanoknak szolgáltak, akik természetüknél fogva nem istenek (Gal 4,8). Vagy a képzelet szülöttei, vagy csak lázadó angyalok. A hitre jutók életében uralomváltás történik (Kol 1,12–13). Az egyház a bűnbocsánat és az örök élet evangéliumával támad. Ennek még a Hádész hatalmai sem tudnak ellenállni, mondja Jézus (Mt 16,18). Aki ilyet mond a Hádész-kultusz központjában, annak hatalma van. Elhangzik, hogy a sátán e világ istene. Szemben az eljövendő világgal, melynek reménysége végig ott van az Újszövetségben (Gal 1,4).

A gonosz erői itt még működnek. A vádló szellemisége megjelenik erkölcsi rosszként és vallási, spirituális félrevezető erőként, társadalmi és egyéni szinten egyaránt (Ef 2). Ahogy a dolgok a világban mennek, amögött szellemi erők is állnak, ezek tévútra viszik a világ gondolkodását (Jel 12,9). Vagy úgy, hogy kényszerítik az embereket bizonyos ideológiák elfogadására, vagy úgy, hogy ők maguk vonzódnak ilyen tanokhoz. Aki nem rakja össze a hallott információkat, azzal pedig elfeledteti (Mt 13,19). Ezért nem mindegy, hogy mennyire érthetően beszélünk, amikor az evangéliumot hirdetjük.

A kezeletlen konfliktusok, a megbotcsátás hiánya mind teret, alkalmat ad a vádlónak a munkálkodásra (Ef 4,27). Nem egymásból kell ördögöt űzni, ha-

nem **meg kell alázkodni, békességre kell törekedni, meg kell bocsátani, és akkor az ördög elfut tőlünk** (Jak 4,7). Nem azért, mert megijed, hanem azért, mert nem tud velünk mit kezdeni.

Az Efezus 6,10–18 részben figyelmeztet a Szentírás, hogy hogyan harcoljunk, és hogy nem emberek ellen kell harcolni. Ha az Isten ellen lázadó hatalmak látják, hogy az emberekben ott van Isten lelke és Isten tud bennük dolgozni, valami megjelenik bennük, amit ezek a hatalmak gyűlölnék. Ezért támad ránk. Ez nem személyes, nem rólunk szól. Aki miatt gyűlöl és támad, az Krisztus, aki megnyerte a háborút és a saját oldalára állította a megtért embereket. Amit tehet ellenünk: megkérdőjelezi az üdvösségünket, azt, hogy Istenben érdemes bízni, hogy Krisztusért igaznak fogad el bennünket, hogy érde-

mes az Úr mellé állunk. Ennyit tudnak tenni ezek a lefegyverezett hatalmak. De azért ez nem kevés, mert némelyeket el tudnak bizonytalanítani.

Van, aki azt mondja, hogy mindez csupán pszichológia. Démonok nincsenek. De az evangéliumi szövegekből látjuk, hogy itt jelenségek vannak, amelyek pszichiátriai szempontból sem magyarázhatók meg. A másik véglet az, hogy mindenütt démonokat látnak. Fellekezetek jöttek létre beteg emberek látomásaira alapítva, mert vallásos értelmezést kapott az, ami valójában pszichés jelenség volt. Az ördög mindkét végletnek örül. Vagy azért, mert nem foglalkoznak vele, és azt csinál, amit akar, vagy azért, mert csak vele foglalkoznak, és ezért azt tehet az illetővel, amit akar.

DR. SZALAI ANDRÁS

teológus,
valláskutató,
az Apológia
Kutatóközpont
igazgatója

apologia.hu

Az előadás két részben
meghallgatható:

Tudós teológusként is „Isten kicsinye”

Bácskai Károly az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének munkatársa, egyetemi docens. A beszélgetésben felidézi útját, amely során irodalom- és sport-szerető fiatalból Isten követőjévé, lelkésszé és tanárrá vált.

Szolgálati területed az Újszövetség tanítása. Mielőtt mai feladataidról kérdezek, beszélj magadról! Hol születtél, milyen családban nőttél föl? Hogyan érintett gyermekkorodban a keresztyénség?

Budapesti születésű vagyok. Édesapám gépészmérnök volt, édesanyám középiskolai tanár. Egy öcsém van. Nyugodt és békés gyermekkorom volt. Szüleim egymás felé is nyitottsággal, kedvességgel viszonyultak, és ezt a példát mutatták nekünk. Ezért nagyon hálás vagyok.

Édesanyám rokonságában vannak evangélikus lelkészek is, édesapám családja római katolikus háttérű, szintén összetartó, kedves közösség.

Ez nagyon szép és hálára méltó, de aztán jött a kamaszkor. Semmiféle konfliktus, lázadás nem következett?

Komoly ellenkezések, lázadások nem voltak. A kamaszkor magával hozott bizonyos fokú eltávolodást, egyéni gondolatokat, de ezek nem kifelé való lázadásban nyilvánultak meg egyikünkönél sem, hanem inkább belső útkeresés formájában. Ilyenkor az ember szembesül a leendő felnőtt önmagával. Az első lépéseket teszi ezen az úton, ránehezedik az elmúlás súlya, fölméri, hogy fel kell nőni, és ezek a gondolatok, érzések belső konfliktusokhoz vezetnek. Érdekes módon az irodalom segítségével belül próbáltam megtalálni az élet értelmét. Végül aztán ez vezetett a hithez és a megállapodáshoz az egyház világában. Legfőképpen a jézusi útra találás során, amiért megint csak nagyon hálás vagyok.

Kérlek, beszélj kicsit részletesebben az Istennel való találkozásodról! Hogy történt?

Kisgyermekkoromban mondogattam édesanyámnak, hogy lelkész leszek. A követendő példa számomra a tonzúrás, csuhás barát volt, aki mindenkiel kedves, segítőkész. Édesanyám mindig azt mondta, hogy ez szép elgondolás, kisi-

am, de valami még hiányzik hozzá. Akkor még nem tudtam, hogy a hitről beszél, ami az alapfeltétele a keresztyén életnek.

Ezután vargabetűk következtek. Újságíró szerettem volna lenni és tanár, közben sportoltam, és a testnevelés is vonzott. Mígnem a befelé fordulás és belső keresgélés során ébredtem rá lassacskán, hogy minden, ami az ember rendelkezésére áll a világban – legyen az szépirodalom, sport vagy bármilyen szellemi tevékenység – véges. A legvégző válaszokat, amelyek igazán érdeklik az embert, hogy honnan jövünk, hová tartunk, ezek nem válaszolják meg.

Ezen útkeresés során jutottam el immár nagykaszként, érettségizőként egy diáktáborba, ahol komolyan beszélgettem művészelzárakkal, mert ez egy sport- és képzőművész tábor volt. Az egyik fiú hazafelé a vonaton hallgatta az én útkeresésem hosszú mondatait. Ennyi volt a tömör válasza: „Károly, én hiszek a Teremtőben”. Nem meggyőzni akarva mondta ezt, hanem inkább summázva az én hosszú monológomat, hogy nem értelmetlen a töprengés. Egy értelme van: rádöbbenni arra, hogy Isten teremtményei, gyermekei vagyunk. Ekkor kezdődött bennem valami konkrétabb keresés, ami ha nem is egy csapásra, de a folyamat eredményeként értelmet adott mindennek, ami addig nem állt össze.

Ebben az időben már olvastad a Bibliát?

Elkezdtem érdeklődni iránta. Édesanyámnak volt egy régi gyermekkori Bibliája, amelyben még a csecsemőkori hajtincseinket is őrizgette. Azt olvasgattam, és megfogott a Szentírás szövege, hiszen arról volt szó benne, hogy kicsoda a Teremtő, aki az életem gyöngyeit felfűzte egy szálra.

Ezután az irodalom, a sport és minden, amit tettem, a Teremtő szolgálatába kezdett állni. A szál, amire az életgyöngyök felfűződnek, bizonyos értelemben a mi kezünkben is ott van,

az Isten kijelentése formájában, igéje segítségével. Jó volt ezt a szálát újra meg újra a kezembe venni. Aki a Bibliát olvassa, úgy érezheti, hogy együttműködik Istennel az élete formálásában.

Tudva, hogy evangélikus vagyok, lesétáltam az óbudai gyülekezetbe. Megvilágosodás jellegű élményem volt – nekem, aki félenk voltam –, hogy nem tarthat vissza semmi attól, hogy lenyomjam a kilincset. Hatalmas erőt kaptam ahhoz, hogy megtegyem. Talán ez volt életem legfontosabb mozdulata.

A lelkész kedvesen fogadott. Azt sem tudtam, hogyan kellene megszólítani, és csak annyit mondtam, hogy szeretném a hitemet gyakorolni. Ez már egyfajta tudatosságot jelentett az érzelmeken túl, hogy a hitet nem lehet önmagában, otthon ülve, esetleg a Bibliát olvasva gyakorolni. Szükséges az a környezet, amit a hívők közösségének nevezünk. Az éledező hit megerősödik a mások hitétől támogatva. Az is igaz, hogy a hit hallásból van. Az ember érzi, hogy szüksége van a hit ápolására.

Görög Tibor volt akkor a lelkész Óbudán?

Igen, idősebb Görög Tibor, aki már akkoriban sem volt fiatal lelkész, viszont nagyon nyitott volt az ifjúság irányába. Összeverődött ott néhány hozzám hasonló fiatal. A „kerekasztal lovagjainak” neveztük magunkat, mert a lelkész hivatalban volt egy kerek asztal, amit szombat délutánként körülültünk. Ma már lehet, hogy másképpen vezetnék egy ilyen bibliórát, de akkor fontos volt, hogy az alapos, átfogó biblikusság felől közelítsük az Isten konkrét igazságait.

Mindig elámul az ember, hogy Isten mennyire nem egy kaptafára dolgozik, és milyen jó, ha a szülők, a lelkész érzékeli, hogy Isten személyre szabottan munkálkodik. Hogyan kaptad az elhívást a teológiára, és mit jelentek számodra a teológusévek?

Egyrészt mindig is humán típusú érdeklődés volt bennem. Szövegekkel, idegen nyelvekkel szerettem foglalkozni. Egy alkalommal, már konfirmáció után, a lelkészi hivatalban éppen a pályaválasztás időszakában ért a lelkészi kérdés: „Arra nem gondoltál, hogy teológiára menj?” Ez szöveget ütött a fejembe, hogy tényleg, ilyen is létezik.

Ekkor úgy döntöttem, hogy várok egy évet, hogy kiderüljön, tényleg elég erős-e a meggyőződés és az elhívás, mert nem játék a teológiára való indulás. Egy esztendőn át készültem, bejártam a teológiai órákra is, ahol nagyon megfogtak az ókori nyelvek. Minden, ami abban az időben velem történt, ebbe az irányba segített és a hitemet mélyítette.

Érdekességgként említem, hogy sokat hallgattam a héber zsinagógái énekeit bakelitlemezről, és kezdtem felismerni, hogy itt az Énekek énekéből, ott a 23. zsoltárból való a szöveg. Egészen komolyan a hatal-

mába kerített – voltaképpen – az Isten igéje. Minden irányból ez hálózott körül, és végérvényesen eldőlt, hogy teológiára fogok menni, noha akkoriban mindenkit besoroztak. Ha jelentkezem a teológiára, akkor bizonyára vidékre, nehezebb helyre fognak küldeni. De eldöntöttem, hogy ezt is vállalom, bízva, hogy Isten ilyen kihívások között is meg fog tartani. Vállaltam, túléltem, ennek már negyven esztendeje.

Miért orientálódta az Újszövetség felé, és mi volt a doktori disszertáció témája?

Megadatott, hogy a teológia öt éve során szinte csak ezzel foglalkozhattam. A biblikus előmenetelnek komoly feltétele ma még az, hogy az ember értse az eredeti bibliai nyelveket. Mivel ez nekem ment, meghatározta az érdeklődésemet. Másrészt számos teológiai tudományág létezik, ezek adják a bibliai tudományok melegét, de a tűz mégiscsak az, hogy milyen alapon beszélhetünk teológiáról, mi van megírva a Bibliában. Engem ez a tűz érdekelt. Egy idő után jelentkeztem doktori képzésre Újszövetségből.

Amikor elég népes lett a teológusok serege, meg kellett osztani a görög nyelvi csoportokat, s mivel én éppen ott dolgoztam tanulmányi titkári minőségben, egy csoportot rám bízta.

Így kezdődött az oktatói pályafutásom, ami mindmáig tart.

A lelkészi szolgálat mellett kezdtem el a doktori képzést, de nem valami fellengzős, vagy önmagáért való témában, hanem Cserháti Sándor professzor úr felhívta a figyelmemet Jézus kicsinyeire, hogy ez még egy kidolgozatlan terület. Kik azok, akiket Jézus kicsinyeknek nevez?

Jézus kicsinyei a szinoptikus evangéliumokban összefoglaló címmel írtam értekezést. Ez a mindenkor hozzáférhető magatartásomat is tükrözi ars poeticaként, hitvallásként, hogy az ember csak akkor tud keresztyénként tenni valamit, ha egyet hátralep, ha tud kicsi maradni.

Szólj néhány szót a tanári munkásságodról! Milyenek a fiatalok? Mindenki elhívással érkezik, vagy van, aki a teológián jut hitre, esetleg elveszti a hitét a bibliakritika hatására?

Amikor megérkezik néhány hívő érettségizett fiatal, várják a tudás gyarapodását és a hitben való megerősítést. Ezzel nem szabad visszaélni és nem is szabad lekicsinyelni.

A fiatalokra általában jellemző, hogy teljes mértékben nyitottak, még akkor is, ha valamilyen kételkednek. Nagyon őszintén és nem számonkérő módon kell őket megszólítani. El kell mondani, hogy ez és ez fontos lesz a keresztyén élethez és a lelkészi szolgálathoz. Hiszen ők egyrészt mint hívő keresztyének, másrészt mint lelkészi szolgálatra készülők vannak jelen a teológián.

A zavarok akkor keletkeznek, amikor ez a kettő nem tisztázott a hallgatók számára, és a teológus esztendő során nem is tisztázódik. Vagyis nem csupán tudományokra tanítunk, hanem keresztyénségre is, ami ebből tanítható. Ehhez az oktatónak is döntenie kell, hogy mit szeretne elérni: lelkészeket akar képezni, vagy csak általában előad valamely teológiai nevezhető tantárgyat azaz, hogy a jövő nem az ő kezében van, majd történik valami.

Nem tudom kihagyni a sport szerepét az életemben. Mi ennek a jelentősége, akár bibliai összefüggésben is?

A sport, a testmozgás és a keresztyén életmód szervesen egymáshoz tartozhat. Éppen ezért minden olyan mozgásforma, ami nem tereli el kimondottan az ember gondolatát, azután az életvitelét a Krisztus-követésről, az képviselhető.

Az Újszövetség, de már az Ószövetség is gyakorta említ sporttal kapcsolatos képeket. Gondoljunk csak Pál apostol sporthasonlataira. A paletta nagyon széles, a lovaglástól az úszáson, futáson át még olyan testmozgásokig is, amelyek nem európai eredetűek vagy görög hátterűek, hanem távol-keletiek.

Biztatok, bátorítok minden kedves keresztyéniséget gyakorolni igyekvő testvért, hogy merjen mozogni, természetbe menni, ápolni azt a testet, amely a Lélek temploma.

SZEVERÉNYI JÁNOS

A teljes interjú meghallgatható itt:

Lábam előtt mécses a te igéd

Fotó: SzJ

**„Aki bízik az Úrban, azt ő szeretettel veszi körül.” (Zsolt 32,10b)
„A reménység pedig nem szégyenít meg, mert szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adott Szentlélek által.” (Róm 5,5)**

Ki vagyok én, mennyit érek, mit mutatok magamról, mit gondolok magamról? Valóban igaz, hogy Isten minden, én semmi vagyok?

Kemény kritika éri az internetezőket. Kétségtelen, hogy ott aztán minden megtalálható... Sokan vannak, akik elfogadást, elismerést, szeretetet, közösséget várnak ettől a fórumtól. Talán azért is, mert köreikben nem kapják meg. Ez az igény könnyen belevisz minket a dicsekvésbe, önmagunk fényezésébe, képmutatásba. A legtöbb ember csak úgy tud élni, dolgozni, ha elfogadják, elismerik.

Értsük jól a mai igéket. Igen, Istené egyedül a dicsőség. Nem egészséges, ha túlértékelem magamat. Ugyanakkor tudni kell, hogy Isten a maga képére, hasonlatosságára teremtett minket. Annyira fontos számára a mínuszba süllyedt ember, hogy életét adta érte. Ez semmi?

Nem vagy semmi! Isten szeme fénye, megváltott gyermeke vagy. Ez adjon önbecsülést, tartást, méltóságot, erőt, kitartást és alázatot neked és nekem is. Környezetünkől – család, munkahely, társadalom – vagy kapunk, vagy nem elismerést. Sokat jelent, ha anyánk, házastársunk, gyermekünk biztat, de legyünk óvatosak. Néha azoktól kapunk kritikát, elutasítást, akik a közelünkben vannak. Jézust nem értette saját családja, gyülekezete, egyháza. Tanítványai sem mindig. Követőinek nem ígért nagy karriert. A legnagyobb „siker” életemben, ha tudom: az övé vagyok.

„Dávid és egész Izráel pedig szent táncot járt Isten színe előtt teljes erővel, énekelve, citera, lant, dob, cintányér és harsona kíséretével.” (1Krán 13,8)

„Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete! A ti szelídségeitek legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel!” (Fil 4,4–5)

Dávid azt akarta, hogy a szövetség ládája Jeruzsálembe kerüljön, abba a városba, amelyet Isten segítségével ő alapított. Dávidnak volt egy álma, amit Isten adott neki, hogy legyen egy hely az emberek számára, ahol találkozhatnak az élő Istennel.

A választott nép számára a szövetség ládája Isten jelenlétét jelentette, nem jelkép volt. Amikor Isten elkészíttette Mózesrel, azt mondta, hogy ő ott fog szólni, ahol a láda van. Különös, izgalmas dolog annak az Istennek a hangját hallani, aki minden jót megálmodott és megvalósított!

Dávid miért gyűjt össze ennyi fiataalt? Honnan ez az erő ebben a királyban? Széztavarni is tudott ellenséget, istenellenes erőket, de összegyűjteni is tudott az Úr jelenlétébe embereket. Dávid álma, szerelme az Isten volt. Élete és mindene volt az Isten. Miért? Azért, mert ő szólt hozzá, és Dávid megismerte Istent.

(Részlet a Pasaréten, 2006-ban elhangzott szolgálatomból)

„Örülni fog a szívetek, és örömtöket senki sem veheti el tőletek: és azon a napon nem kérdeztek éntőlem semmit.” (Jn 16,22–23)

„Istennek van ereje ahhoz, hogy megsegítsen, vagy elbuktasson.” (2Krón 25,8b)

„Ki ítélne kárhozatra? Hiszen Krisztus Jézus az, aki meghalt, sőt feltámadt, aki Isten jobbján van, és esedezik is értünk.” (Róm 8,34)

Augusztus 20-án Magyarország születésnapja van. Isten éltesen, kis haza, szétszóródott, összetört nemzet!

Nincsenek illúzióink. A nemzeti elkötelezettségűek között is számtalan hiba, bűn megtalálható. Nem rutintól, hanem őszintén soroljunk bűnvallásként néhányat a megtisztulás vágyával: mások lenézése, pénzimádat, a hittől való visszaélés, arrogancia...

Urunk, adj világosságot, hogy helyesen lássunk! Bocsásd meg bűneinket! Tisztíts meg minket! Neked van erőd ahhoz, hogy megsegíts vagy elbuktass embereket, intézményeket, kormányokat. Könyörülj népünkön, hazánkon, vezetőinken! Adj megtérést, megújulást, jövőt!

Imádkozunk egész népünkért. Azokért is, akik nem tudnak hinni, akiknek ismeretlen érzés a hazaszeretet, akik negligálják az isteni törvényeket. Adj nekik is megtérést!

Krisztus Jézus nevében kérünk, aki meghalt, sőt feltámadt, aki Isten jobbján van, és esedezik is értünk.

„Mielőtt kiáltanak, én már válaszolok, még beszélnek, én már meghallgatom.” (Ézs 65,24)

„Isten azonban a maga szeretetét mutatta meg irántunk, mert Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk.” (Róm 5,8)

Építés – rombolás.

Összegyűjtés – szétdobálás.

Kapcsolat – magány.

Hívó bizalom – skeptikus bizalmatlanság.

Irgalom – ítélkezés.

Ünneplés – ünneprontás.

Felemelés – megalázás.

Tíz Ige – korlátlan szabadosság.

Bűnbocsánat – megkeményedés.

Megelőző szeretet – izzadságszagú vallásosság.

Evangelium (örömhír) – rossz hírterjesztés.

Teljesség – szétesettség.

Mennyország – pokol.

„Ne vedd ki számból teljesen az igazság beszédét...” (Zsolt 119,43)

„Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert visket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhoz odafordulnak.” (2Tim 4,3–4)

„Az egyház kincse valójában Isten dicsőségének és kegyelmének szent evangéliuma.” (Luther)

Ez az egyház titka, ereje. Ennek hirdetésére és megélésére kapott megbízást. Ezt rajta kívül senki nem végzi el.

Az evangélium teremt hitet, egyházat. Ezt a gonosz is tudja, ezért mesterkedik sikeresen azon, hogy az evangélium a törvénnyel együtt eltűnjön, mint számár a ködben. Egyetlen önazonos vallási szervezet (buddhista, muszlim...) sem tolerálná, ha felelős tagjai feladnák identitásukat, annak alapjait.

A kereszténység nagy nyomás alatt van. (Mindig így volt.) Ezt nem mindenki veszi észre, mert az agyamosoda professzionálisan, meggyőzően működik. Az eredmény pedig az, hogy hitünk alapjai (teremtési rend, a személyes gonosz léte, bűn, bűneset, törvény, a megváltás evangéliuma, a megtérés követelménye, megszentelődés, ítélet, üdvösség, kárhozat...) szép lassan (napjainkban gyorsan) kicsúsznak a lábunk, templomunk, egyházaink alól.

Foglalkoznak disszertációkban, cikkekben, előadásokban, ígehirdetésekből érdekes, fontos témákkal: szociális munka, gasztroteológia, környezetvédelem vagy természetvédelem, társadalmi kérdések (kisebbségi jogok, migránsok befogadása, gazdaság, béke...), bibliakritika stb. Mindezt empatikus, humanista, szenzibilis stílusban. Nem is lenne ezzel baj, ha az evangélium a helyén lenne.

Felekezet és nevek megemlézése nélkül, sok esetben olyan beszédek hallunk világegyházi szinten is, amit elmondhatna akár egy becsületes ENSZ-munkatárs vagy egy emberjogi aktivista. Hitünk jelentős személyiségei – kezdve az apostoloktól Bonhoefferen keresztül a mai hitvallókig – Jézusról, a bűnről, megváltásról, az isteni szeretetről, annak megéléséről beszéltek. Én sem arra gondolok, hogy mint kegyes papagáj reggeltől estig a János 3,16-ot kellene mondogatni. Aki valóban Szentlélek által megtért és újjászületett, annak gondolkodását, beszédét áthatja a klasszikus evangélium. Azután ez az ige megtermi a gyümölcsöket, azokat is, amelyeket fent soroltam fel.

Olvassuk el újra a két mai igét!

„Benned égnie kell annak, amit lángra akarsz lobbantani másokban.”

(Szent Ágoston)

„Köztetek járok, és Istenetek leszek, ti pedig az én népem lesztek.” (3Móz 26,12)

„A mi közösségünk pedig közösség az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal. Ezt azért írjuk meg nektek, hogy örömünk teljes legyen.” (1Jn 1,3–4)

Néha elégünk van az emberekből és szeretnénk elrepülni, mint a fecske.

Kapcsolat, közösség a mai igék fő üzenete. A közösség csak szeretetben és bizonyos kompromisszumokkal tud működni. Sokan váltanak a nehézségek, sérülések, konfliktusok miatt házasságot, munkahelyet, gyülekezetet, országot.

Léteznek határesetek, ez kétségtelen. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy a hedonista, fogyasztói szellemiség szinte mindenkit becsap és megront. Minden eldobhatóvá vált.

Meg kell tanulnunk küzdeni a kapcsolatért; nem eldobni, hanem megjavítani, és közben tűrni is. Tökéletes társat, egyházat, nemzetet, munkahelyet nem találok, már csak azért sem, mert én is tagja vagyok annak.

Isten bemutatkozik, megszólít minket: Köztetek járok, Istenetek leszek. Közösségünk van Jézussal és egymással; ez az örömünk kiteljesedése. Áldjon meg minket ezzel az Örökkévaló!

„Krisztus szeretete szorongat minket, mivel azt tartjuk, hogy ha egy meghalt mindenkiért, akkor mindenki meghalt; és azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt. (...) ha valaki Krisztusban van, új teremtes az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre. Mindez pedig Istentől van, aki megbékéltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békéltetés szolgálatát.” (2 Kor 5,14–15; 17–18)

„Így szól az Úr: Ne gyalázzátok meg szent nevetemet...” (3Móz 22,32)

„Mivel ő, a Szent hívott el titeket, ti is szentek legyetek egész magatartásotokban.” (1Pt 1,15)

A szent szó inkább távol tart némelyeket a hittől, mint vonzana hozzá.

A hétköznapi életben elkülönítjük a tisztát a szennyestől: ruha, étel... Minden normális ember tisztálkodik, takarít. Nagyjából erről van szó itt is. Szent az, aki vagy ami megtisztított, elkülönített. A Szentírás azt tanítja, hogy mindenki szent, akinek életébe Isten belépett, és ott elindult egy tisztulási folyamat.

A nagy turmixmester korát éljük, aki mindent összekavar, egybeemos. Sőt a tisztát, a jót bemocskolja, rossznak mondja, és fordítva.

Ne adjuk fel, ne engedjünk ennek a pusztító, megalázó, pokolba vivő erőnek.

Úr Jézus, segíts meg minket!

II. János Pál pápa imája

Uram, köszönöm neked az ajándékba kapott éveket és évtizedeket. Köszönöm az életem minden eredményét, amivel megörvendeztetted, és minden kudarcát, amivel a korlátaimra figyelmeztetted. Köszönöm a családtagjaimat, akik elviselnek, akik mellettem állnak és szeretnek. Uram, kérek, bocsásd meg, amit rosszul tettem, és amit elmulasztottam. Köszönöm, hogy te nem mégy nyugdíjba, hanem ma is mindent megteszel az üdvösségemre.

Uram, adj nekem hálás szívet, hogy mindig észrevegyem: több okom van a hálára, mint a panaszra. Ments meg az ingerségtől, elégedetlenségtől, nyugtalanságtól, a mindent-tudás látszatától és a mindent-jobban-tudás hazugságától, a gyanútól, hogy valaki mindig bántani akar. Ments meg a közönytől, a házsártos, barátságtalan viselkedéstől, az örökös zsörtölődéstől, a rút önzéstől, a mindent elborító keserűségtől és a hiábavalóság nyomasztó érzésétől. Uram, adj erőt, hogy békésen hordjam az öregkor terheit, humorral fogadjam a feledékenységem jeleit, erőtlenységemet, érzékszerveim tompulását, testi-szellemi erőm hanyatlását.

Uram, adj bölcs szívet, hogy meg ne feledkezzem a végről itt, és a kezdetről odaát. Kérek, adj kedvet a munkához, amit még elvégezhetek. Tégy hasznossá, hogy ne érezzem csak tehernek magamat, és adj alázatot, hogy belássam, hogy egyre inkább másokra szorulok. Adj kedvet az imádsághoz, a veled való beszélgetéshez. Adj világosságot, hogy jól lássam magam, és jól lássak másokat is. Adj jókedvet és nyitottságot, hogy még mindig tudjak befogadni és adj szeretetet, hogy ne csak panaszkodjak mások hidegsége miatt, hanem árásszam a szereteted melegét.

Uram, maradj az, aki mindig is voltál: a megbocsátó Édesatyám. Ez indítson arra, hogy én is tudjak megbocsátani. Ne engedd, hogy valaha is fáradt legyek a köszönetmondáshoz. Ne engedd, hogy valaha is abbahagyjam a dicséretedet. Tartsd meg, és növel a hitemet.

Szólj, Uram, még hallja a te szolgád!

SZUPER ERŐS RAGASZTÓ

A Fiú minden teremtménynél előbb létezett,
s az egész világmindenséget ő tartja egyben.

KOLOSSÉ 1,17 (EFO)

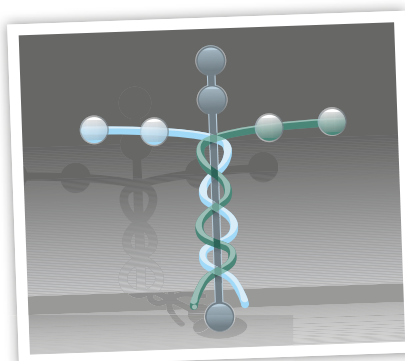
Láttad már, hogyan építik a téglaházakat? Nem csupán téglákat pakolgatnak egymásra. Valamilyen ragasztó-anyagra is szükség van, ami az egymásra helyezett téglákat összetartja. A téglákhoz használt ragasztót *habarcsnak* hívják.

A tested is így épül fel, 37,2 billió pici téglából, amit *sejtnak* hívunk. Az épületekhez hasonlóan a sejteknek is szükségük van valamilyen ragasztóra, hogy együtt tudjanak maradni. A sejtek ragasztója a *laminin*.

A *te testedet* is laminin tartja össze. Ami még ennél is érdekesebb, az az alakja. Ha jól megnézed a laminint (és ehhez elektronmikroszkópra lesz szükséged), olyan, mint... egy kereszt.

Miért fontos ez? Mert ez is arra emlékeztet minket, hogy Isten teremtményei vagyunk. Látod, Isten ujjlenyomata mindenütt rajta van a teremtet világon. A Bibliából tudjuk, hogy bár Isten végtelen ereje és isteni természete számunkra láthatatlan, mégis, teremtményein keresztül megismerhetjük őt (Róm 1,20). Jézus jelen volt a világ teremtésénél. Ő az, „aki által Isten a mindenséget teremtette: a mennyei és földi lényeket, láthatókat és láthatatlanokat... az egész világmindenséget ő tartja egyben” (Kol 1,16–17; EFO).

A laminin annak szemléltetése, amit Jézus az ő igéjében mond – ő a ragasztó, ami testünket, lelkünket és minden mást összetart. Így, amikor fáradtnak és túlterheltnak érzed magad, és a lehető legrosszabb napod van, gondolj a lamininra, és jusson eszedbe, hogy Jézus összetart téged és minden mást is körülötted.

Laminin

GONDOLTAD VOLNA?

A legrégebbi ismert ragasztó a nyírfakéreggyanta volt, amit lándzsák készítésénél használtak. A legkorábbi írásos emlék a ragasztó használatáról az ősi Egyiptomból származik. A hi-eroglifák szerint Tutanhamon fáraó koporsójához állati csontból és bőrből készült ragasztót használtak.

Mennyei Atyám, amikor aggódni kezdek az életemben és környezetemben történő dolgok miatt, juttasd eszembe, hogy te vagy mindennek az Ura, és te vagy az, aki mindent egyben tartasz, engem is beleértve.

Louie Giglio: Leírhatatlan – 100 tudományos kaland Isten csodálatos világegyetemében

Encián Kiadó, 2020

Tudományos áhítatoskönyv gyerekeknek. Tudomány és hit?! Igen! A könyv számtalan példán keresztül mutatja be, hogy a körülöttünk lévő világ megismerése hogyan erősíti hitünket és segít közelebb kerülni a szerető, gondviselő, minket név szerint ismerő és megváltó Istenhez.

A kötet többek között kapható az Evangélikus és a Huszár Gál könyvesboltban. További információk és rendelés a kiadó honlapján: encian.hu

Ábel, a lelkész, földműves és fordító

Így él egy evangélikus lelkész Mozambikban

Ki gondolná, hogy napjainban, amikor oly sok keresztyénüldözésről hallunk, amikor egyesek rossz szemmel néznek a Bibliára és a keresztyénség szimbólumaira, mégis van, ahol új egyház alakul, sőt ébredés zajlik? Mozambikban az evangélikus egyházat 2006-ban alapították, az utóbbi hat évben pedig százharminc gyülekezet alakult, a megkeresztelték száma pedig negyvenezerre nőtt!

A százharminc frissen alakult gyülekezetben huszonegy felszentelt, helyi lelkész végzi a szolgálatot. A brazil Concordia Szeminárium által szervezett teológiai képzésben pedig jelenleg nyolcvan hallgató felkészítése zajlik. A képzés öt évig tart és hét intenzív mo-

dulból áll. Az oktatást Braziliából érkező lelkészek tartják *Carlos Walter Winterle* és *Andre Buchweitz Palmer* lelkészek koordinálásával.

De hogyan is képzeljük el egy evangélikus lelkész elhívását, tanulmányait, majd gyülekezeti szolgálatát Mozambik eldugott, szétszórt falvaiban, ahová csak földút vezet, és ahová a meghívott brazil lelkészt poros ösvényen, tűző napon, két és fél órás utazással szállítja ki egy helyi erős legény rozoga biciklije csomagtartóján?

A teológiai oktatásra a jelölteket szülőfalujuk közössége választja ki, nyilván az illető képességei, rátermettsége és megbízhatósága alapján. Ez egyben azt is jelenti, hogy az adott falu elvárja, hogy a képzés befejeztével a kiválasztott náluk szolgáljon majd. Ha netán két férfit ért a megtisztelés, akkor egyikük a környéken egy másik falu lelkésze lesz.

Már tanulmányaik éve alatt végzik a szolgálatot saját falujukban, istentiszteletet tartanak, igét hirdetnek, láto-

gatják a betegeket és tanítják a *Kiskátét* gyerekeknek és felnőtteknek. Úrvacsoraosztáshoz, a gyermekek és a frissen megtértek kereszteseléséhez felszentelt lelkészt hívnak.

Nos hát, ahol nincs munkalehetőség, kemény munkával, kezdetleges földműveléssel kell előteremteni a családnak a betevő falatot, bizony jól jár, akit kiválaszt a faluközösség erre a szolgálatra – gondolhatnánk –, hiszen megélhetésre lel, és azért csak-csak könnyebb prédikálni, mint faekével a száraz földet túrni! Mekkora tévedés ez! Hiszen a falu népe nem képes a lelkészének fizetni, ha tudnak, legfeljebb némi élelemmel könnyítenek az életén. Ő, a kiválasztott, marad ott, ahol volt, marad dolgozni a „machamba” (pici gazdaság) földjén, ahogy eddig, csak feladatai megszorodtak. Talán több munka jut a feleségnek és a gyerekeknek is, amikor a család fő a szolgálatot végzi.

Mert a külföldről érkező adományok nem a lelkészek fizetésére vannak szánva. Azokból új templomokat építenek; segítik talpraállni a természeti katasztrófákban – ciklonokban, árvizekben, aszályban – kárt szenvedetteket; helyreállítanak viharban megsérült templomokat és házakat; fenntartják a teológiai képzést; felelősek a két-három hetes modulokra érkező hallgatók útiköltségét és ételmét; kutat fűnek a teológiának, hogy ne vásárolni kelljen a vizet; gazdaságokat alapítanak és varrógépet vásárolnak a szabó-varró tanfolyamok részére.

Ábel lelkész a közelmúltban választották meg az egyház vezetőjének. Küldött néhány fotót „civil” foglalkozásáról, otthonáról és a családjáról. Fordítói munkát is végez, teológiai irodalmat fordít portugál nyelvről saját, szena nyelvükre.

Legyen ez a lelki megújulás lelkesítő, jó példa számunkra, erősítse reménységünket és sarkalljon buzgó imára!

BÁLINTNÉ KIS BEÁTA

misszionárius

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület minden évben meghirdeti „Vízkeresztől húsvétig” címmel egy konkrét célt szolgáló adománygyűjtését. Az idén a Mozambikban zajló ébredést, a növekvő egyházat szeretnénk támogatni.

Kitekintés

Összeállította: Ribár János

Haiti

Kanadai és amerikai misszionáriusokat családtagjaikkal együtt raboltak el Haitin 2021-ben fegyveres bandák egy buszról. A hittérítők a fővárosban egy árvaházat akartak meglátogatni karitatív céllal. Az emberrablás célja pénzszerzés volt, a rablók a túszerzés cserébe fejenként egymillió dollárt követeltek, valamint a bűnbanda börtönben ülő egyik vezetőjének a szabadon bocsátását. Nagyjából húsz főről volt szó. 2021 októberében végül elengedték a túszerzőket, akik között kisgyermek is volt. Haitin az emberrablás, a túszerzés gyakorlat, célja váltságdíj követelése, hivatalos adatok szerint 2021-ben 949 emberrablás történt, főleg egyházi személyeket érintett ilyen inzultus.

Nigéria

A Boko Haram hírhedt dzsihádisták terrorista szervezet 2002-ben alakult meg Nigéria északi részén, célja az iszlám törvénykezés (saria) erőszakos bevezetése. Elnevezése egy ottani (hausza) nyelvű szó szerint vallási és politikai jelszó, jelentése: „a nyugatiasodás szentségtörése”. 2013-ban a csoportot terrorszervezetnek nyilvánította a nigériai állami hatalom.

A vatikáni Fidesz hírnöke szerint a nigériai kormány komoly erőfeszítéseket tesz megbékélés címén, hogy rávegyék a békére a dzsihádisták fegyveres alakulat vezetőit. A Boko Haram számos vezetője azonban titokban elhagyta az országot, és ismeretlen helyre távozott.

Nigéria Nyugat-Afrika legnépesebb országa kétszáznyolc millió lakossal, amelynek közel fele keresztyén (40–46%). 2009–2014 között a Boko Haram hatszázötvenezer keresztyént üldözött el a lakóhelyéről, és mintegy ötezer főt gyilkolt meg, lányokat raboltak el szexuális rabszolgának. Kérdés, hogy a nigériai kormány békítő erőfeszítései sikerrel járnak-e. Helyi keresztyén vezetők az imádságban bizakodnak.

Afganisztán

Amióta az Amerika vezette nyugati katonai erők pánikszerűen elhagyták Afganisztán jobb sorsra érdemes népét, főleg az ottani keresztyének helyzete romlott drámaian. Ez a tálib hatalomátvételnek köszönhető. Az ott élő keresztyének próbálnak alkalmazkodni a helyzethez, és igyekeznek a hitüket megélni. Biztonsági okok miatt névtelenül megrendítő beszámolók szivárognak ki az országból, hogy Krisztus követése súlyos szenvedésekkel jár együtt. Különben is több mint negyven éve életveszélyes fenyegetettségben élnek az afgán keresztyének, hiszen korábban is lehetetlen volt nyíltan követni Jézust, de most még rosszabb a helyzet. Egy anonim nyilatkozó: „Készült egy lista a neveinkkel... Egyeseket megöltek. Másokat elraboltak, vannak, akik eltűntek. Bármilyen megtörténhet.”

Finnország

„Sohasem hittem volna, hogy megvádolnak, mert megosztom a Biblia tanításait” – jelentette ki Päivi Räsänen, a volt finn belügyminiszter, parlamenti képviselő és keresztyén-demokrata. Budapesten volt rövid látogatáson és hosszabb interjút adott a Kossuth Rádió Vasárnapi Újság közéleti műsorának. Beszél az LMBTQ-mozgalom káros tevékenységéről, a múltat eltorzítani, hazuggá tenni akaró kiközösítési törekvésekről (cancel culture, ami a kiközösítés modern formája, kitörlés, kizárás a közéletből, maoista, kommunista eszköz volt). S beszélt arról a büntetőügyről is, ami ellene indult Finnországban, mert a Biblián alapuló értékrendet képviseli nyilvánosan.

„Amikor gyerek és fiatal voltam, a keresztyén hívők még többségben voltak a finn emberek között. Manapság, azt hiszem, hogy a finnek kisebbsége tartozik azokhoz, akik hisznek a keresztyén tanításban és tanoknak, amelyeket a Biblia leír. Olyan helyzetbe kerültünk, amelyben a keresztyéneknek bátorságra van szükségük ahhoz, hogy kitartsanak a Biblia tanítása mellett, és emellett hogy nyitottak legyenek a hit dolgában” – fejtette ki Päivi Räsänen a Vasárnapi Újság című műsorban. Továbbá hangot adott annak is, hogy mindezek ellenére sok ezer keresztyén él Finnországban, akik hűségesen kitartanak a Biblia tanítása mellett, hogy a házasság az egy férfi és egy nő története. „Nem kell szégyenkezünk amiatt, hogy a Biblia mit tanít például a házasságról, hogy keresztyén nézőpontból egyedül a férfiak és a nők van joga ehhez. Azt gondolom, hogy ez most nem a hallgatás ideje, hanem hogy használjuk a szabadságot, és aktívan éljünk vele. Erre bátorítok mindenkit.”

Päivi Räsänen továbbá azt is megemlítette, keresztyén emberként úgy gondolja, minden ember értékes, természetesen a homoszexuálisok éppen úgy, mint a heteroszexuálisok, mind Isten teremtményei, de a Biblia azt mondja, hogy a homoszexuális cselekedetek nem egyeznek Isten akaratával, ez az ő akarata ellen való, vagyis bűn. A keresztyéneknek, de a keresztyén politikusoknak is – Magyarországon és Finnországban is – szabad legyen ezt hangosan kimondaniuk. Emellett különösen fontos, hogy a gyerekeket, kiskorúakat megóvjuk, mert a család anyával és apával a legjobb hely a felcseperedéshez. 2022. január végén tartották az ellene folytatandó tárgyalást a Helsink-i Körzeti Bíróságon.

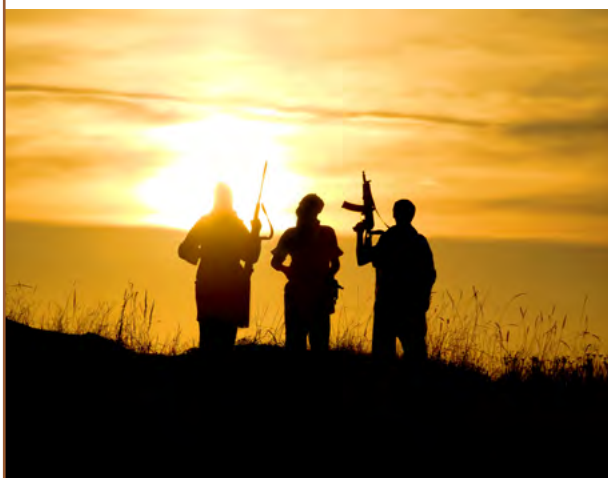

India

Uttar Prades államban, Észak-Indiában tavaly ősszel radikális hindu csoportok keresztyén hívőket hurcoltak el, és azzal vádolták őket, hogy „erőszakos módszerekkel térítették”. Ezek a vádak csak ürügyek voltak a zaklatáshoz. Mindezt még azzal a váddal is kiegészítették, hogy a keresztyének „nem követték a Covid-19 elleni előírásokat”, és pénzt ajánlottak azoknak, akik hajlandók keresztyén hitre áttérni. A hindu szélsőségesek célja elűzni a keresztyéneket a környékről is. A szélsőséges csoportok attól sem riadnak vissza, hogy a keresztyénekre az otthonaikban támadjanak rá, de megzavarják az összejöveteleiket is, megrongálják a gyülekezőhelyeket, Bibliákat és egyházi kiadványokat semmisítenek meg. Az indiai Uttar Prades államban kétszázharminc-millió ember él, 78,5%-uk hindu, 19% muszlim, és összesen háromszázötven-ezer lelket számlálnak a keresztyének. Őket akarják elűzni.

Mozambik

Az egyik északi tartományban lázadó dzsihádisták gerillák tartják évek óta rettegésben a lakosságot, elsősorban a keresztyéneket. Tavaly a V4NA hírügynökség szerint egy helyi evangélikus lelkésznek a fejét vágták le, és egy táskában átadták a feleségének, aki a helyi rendőrkapitányságra vitte a táskát férje fejével. Drámai adat, hogy a négy éve tartó dzsihádisták tevékenység miatt nyolcszáz ezer keresztyén lakos volt kénytelen elhagyni otthonát és vált földönfutóvá.

Kilencszáz éves kard

Izrael északi partjainál egy amatőr bűvár olyan kardot fedezett fel a tengerben, amely egy méter hosszú, és a hivatásos régészek szerint egy keresztes lovagé lehetett kilencszáz évvel ezelőtt. „A tökéletes állapotban megőrzött kard gyönyörű és ritka lelet, ami nyilvánvalóan egy keresztes lovagé volt” – nyilatkozta egy szakember. Az izraeli hivatalos szakértő hatóságok ígéretet tettek arra is, hogy alapos tisztítás és vizsgálat után kiállítják a ritkaságnak számító tárgyat.

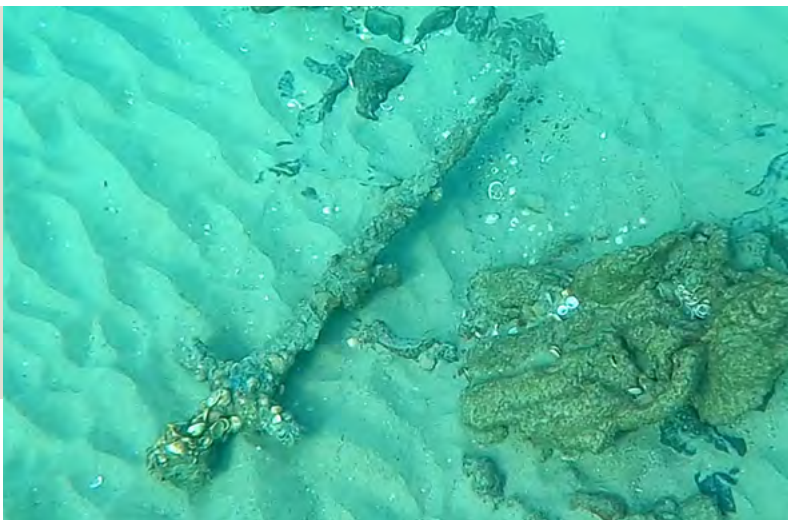

Újjáépítési terv

„Megkezdődhet a Notre-Dame tényleges helyreállítása” – közölte az MTI francia forrásokra hivatkozva. Ismert, hogy 2019. április 15-én gyulladt ki a leghíresebb párizsi székesegyház érthetetlen okok miatt, sokak szomorúságára és fájdalmára. A várakozás és a hivatalos előrejelzés az, hogy az első istentiszteleti alkalmat (misét) emberi tervek szerint 2024. április 16-án lehet majd megtartani. Ember tervez, Isten végez.

Templomavatás Lengyelországban

Lengyelországban új evangélikus templomot avattak. A gyülekezet kinőtte a régit. A pandémia miatt vasárnaponként ugyan „csak” ötszázan vannak, de még ezeröt-százán online is bekapcsolódnak az istentiszteletbe.

Új vallásközi párbeszédközpont Irakban

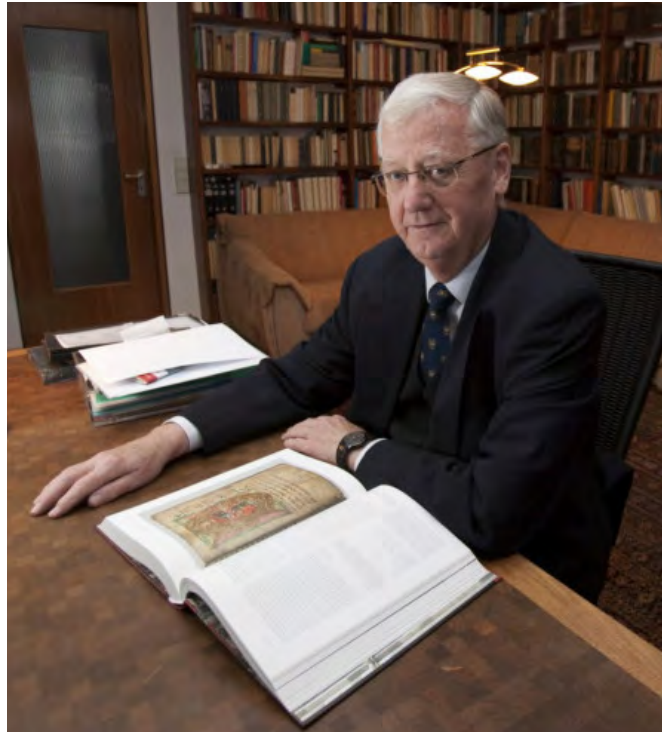
Az Al-kúti és a Vásziti Egyetemek együttműködésben szervezték meg az ún. Ábrahám-vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlító tanulmányozására a vallásközi párbeszéd központi intézményét, és tudományos szimpóziumot szerveztek 2021 szeptemberében arab nyelven. A tanácskozás központi témája Jézus Krisztus és Szűz Mária személyének a muszlim hagyományok szerinti értelmezése volt. A cél az volt, hogy megalapozzák és elmélyítsék a közel-keleti vallási közösségek békés egymás mellett élését. Ugyanekkor adták ki azt az összeállítást is, aminek a címe *Jézus Krisztus az iszlám felfogásában*, amihez arab és angol nyelven lehet hozzáférni. Mindezt a tolerancia jegyében.

A karácsony szó eltörlése

Ilyen ötlet is felvetődött 2021 vége felé Brüsszelben, nem sokkal a karácsonyi ünnepek előtt. Az ötletgazda *Helena Dalli* uniós biztos, aki ún. politikailag korrekt kommunikációs irányelvet akar bevezetni, ezért ismert keresztény neveket, fogalmakat ki akart iktatni a beszédből. Az akció látszólagos célja az lett volna, hogy a kereszténynek szóhasználat ne sértse a más (muszlim, hindu, buddhista, sintoista, taoista stb.) vallásúak lelki érzékenységét. Ez az ötlet még a katolikus egyház fejét, *Ferenc* pápát is tiltakozásra indította. Dalli javaslata a kereszténység elleni durva támadásnak minősíthető, még ha megbocsátó szeretettel is gondolunk rá, ajánlatos lenne lemondania az uniós tisztségéről. Különben esetleg még visszaterhet az ötletére.

KARÁCSONY

Elhunyt a híres tübingeni evangélikus dogmatikaprofesszor

Eberhard Jüngel 1969-től 2004-ig Tübingenben tanított, és 2021. szeptember 28-án, nyolcvanhat éves korában hunyt el. 1984–85-ben hallgathattam, és tudni illett, hogy dogmatikai előadásaira a kezdés előtt minimum tíz perccel hamarabb illett érkezni az esetleges helyhiány miatt. Ilyen esetben a szomszéd előadóteremben lehetett az előadását követni hangszóróból. Előadásai nemcsak érdekesek voltak, hanem különleges zamatúak is, amit széles látóköre biztosított és szarkasztikus humora színezt. 1934. december 5-én Magdeburgban született, ami a II. világháború után a kommunista NDK városa lett. Ebből a közegeből csak egyetlen menekülőt tudott, ezért teológiai tanulmányokat kezdett el. Ezt a helyzetet használta ki, és menekült el az NDK-ból. 1969-ben került Tübingenbe, katedrát kapott, ahol évtizedeken keresztül a diákság kedvelt tanára lett.

Teológiailag nagyon fontosnak tartotta, hogy mi, emberek, nem rendelkezhetünk Istennel, ugyanis nekünk az élő, valóságos Isten előtt kell meghajolnunk (*K. Barth* követője). Valamint szellemi rokona volt *Luther*nek a „kereszt teológiája” kapcsán. Szentháromságtanát Jézus kereszthalálának az összefüggésében írta le, s ellenezte a „dicsőségteológiát”. Jelentős könyvet írt a megigazulás tanáról is. Mint igehirdetőt is szívesen hallgatta a diákság. Isten két nagy titkát előszeretettel emlegette: az életet és a szeretetet. Számomra fontos könyve a *Tod (A halál)*. Itt csak alig érinthetem a látásmódját: egyrészt vallásfilozófiai, másrészt dogmatörténeti, valamint dogmatikai szempontjai voltak a műben. Legvégül azonban kijelentette, hogy a halálértelmezések legnagyobb poénja az, hogy Isten az egyedüli Úr a halál felett. A hitünk pedig az az eszköz (fegyver), aminek a segítségével szembeszállhatunk az életünkbe betörő halállal. S emberi méltóságunk ősképe az a megfeszített Jézus, akibe hittel kapaszkodunk. A professzor küldetését beteljesítette, hisszük, hogy a megfeszített Úr irgalma öleli körül.

Kedvcsináló ötletbörze a missziói pályázathoz

A Magyarországi Evangélikus Egyház Evangelizációs és Missziói Bizottsága minden évben pályázatot ír ki az evangélikus gyülekezetek missziói munkájának támogatására. Azokat a beérkező pályázatokat támogatják, amelyek hangsúlyosan evangelizációs és missziói tartalmat hordoznak.

Az elmúlt két évben jóval kevesebben pályáztak, és sokkal kevesebb ilyen alkalom valósult meg. Sokan a bővebb gyülekezeti hírlevélben keresztül tartották a kapcsolatot a hívekkel, de több lelkész, gyülekezetvezető próbálkozott újszerű ötletekkel,

melyek a korlátozott lehetőségek közepe mellett mégis missziós karakterűek.

Aki csak tudta, kihasználta a nyári vírusmentesebb időszakot. Bakonytamasiban családi missziói napok adtak alkalmat a találkozásra. Bala-

Bátran próbáljanak ki új ötleteket, újszerű programokat!

tonfüreden tanévzáró csendes délutánnal fejezték be a munkaévet. A gyermekfoglalkozások, bizonyágtételek után jólesett a templom udvarán bográcsban főtt közösen

elfogyasztott vacsora. Budavárban közösségépítő hétvégéket tartottak a gyülekezet kisközösségei számára. A csillaghegyi gyülekezetben 2021-ben sem maradtak el a hagyományos biblidramatikus foglalkozások a gyerekek és a fiatalok számára. Zuglóban keresztyén könnyűzenei missziói koncertet tartottak. A kora délutántól estig tartó programon sok kívülről érdeklődő is megfordult.

A pestújhelyi-újpalotai gyülekezet templomkerti kertmozit szervezett. Ezekre az alkalmakra nemcsak a gyülekezet tagjai, hanem ismerőseik, barátai is eljöttek, és olyanok is, akik csak a film iránt érdeklődtek. Öt filmet néztek meg közösen, melyek után kötetlen beszélgetésben dolgozták fel a látottak direkt vagy áttételes keresztyén mondanivalóját.

A rákoskeresztúri gyülekezet missziós hírlevele nemcsak nyomtatott, hanem online formában is elérte az embereket. A kerület közművelődési intézményeiben és a frekvenciáltabb közintézményekben is terjesztették. Facebook-oldalukon sok, gyülekezethez lazán kötődő, útkereső testvérhez is eljutott az újság.

Dunakeszin utcamissziót szerveztek a nyitott templom mellett. Kőszegen kifejezetten a gyülekezetben szolgáló önkéntesek, a szeretetotthon munkatársai és az érdeklődők számára rendeztek missziós napot. Sárszentlőrincen pedig a lelki táplálék mellett az immár hagyományossá vált „cigány ételek főzőnapján” a bográcsban készült finomságok mellett találkoztak a gyülekezet tagjai és a betérő érdeklődők.

Székesfehérváron a Velencei-tó környéki szórványtelepüléseken élő evangélikus családok felkutatásához és gyülekezetbe szervezéséhez kérték a pályázati támogatást. Tabon és Csurgon a két fiatal lelkész sokat hallott a gyülekezeteik közötti korábbi szoros kapcsolatról. Ennek a kötődésnek a megerősítésére közösen szerveztek programot. Sokáig lehetne sorolni, hogy ki hogyan próbálta a megváltozott helyzetben hirdetni az evangéliumot, összetartani a közösséget.

Biztatunk minden lelkészt, gyülekezeti munkatársat, hogy 2022-ben is számoljanak a missziói pályázat lehetőségével, támogatásával. Bátran próbáljanak ki új ötleteket, újszerű programokat!

SZEVERÉNYI JÁNOSNÉ

missziós munkatárs

Bonhoeffer: hová lett az eretnekség fogalma?

Dietrich Bonhoeffer a nemzetiszocialista nézeteket integráló „német keresztyének” (Deutsche Christen) és az ökumenikus mozgalom közömbös viselkedése kapcsán tette fel annak idején a kérdést: „vajon hová tűnt a keresztyénségből az eretnekség fogalma?” Ez a kérdés szorosan kapcsolódott a Hitvalló Egyház (Bekennende Kirche) létrejöttéhez. Az 1934-es barmeni szinódus elfogadta az eredetileg Karl Barth által fogalmazott Barmeni Deklarációt (vagy Barmeni Hitvallást), amely „hamis tanításnak” nevezte a „német keresztyének” etikai álláspontját. A szakadás elkerülhetetlen volt. A hitvalló keresztyének deklarálták, hogy az egyházat nem lehet a Führer és a nemzetiszocialista ideológia kiszolgálójává tenni, mert Jézus Krisztus az egyház ura és vezetője. Bonhoeffer is a Hitvalló Egyházzal tartott, és elvállalta a finkenwaldei lelkészképzés irányítását.

A szakadás idején Bonhoeffert különösen is foglalkoztatta, hogy az akkoriban szárnyait bontogató nemzetközi ökumenikus mozgalom vajon hogy tekint a két formációra. A Hitvalló Egyház célja az volt, hogy a „benácult” protestáns egyházat (Deutsche Evangelische Kirche) az ökumenikus mozgalom szervezetei is tekintsék hitelhagyott egyháznak, és helyette a Hitvalló Egyházat fogadják el a német protestáns keresztyénség legitim képviselőjének. Életrajzírója és legjobb barátja, Eberhard Bethge szerint a jó ökumenikus kapcsolatokkal rendelkező Bonhoeffer könnyen meg tudta volna nyerni a mozgalom rokonszenvét, ha az ügyet politikai síkra tereli, ő azonban az eretnekség oldaláról közelítette meg a kérdést, ahová a kérdés valójában tartozott. Ez pedig inkább elszigetelte őt; szinte egyedüli támogatója az a G. K. A. Bell anglikán püspök volt, aki később Bonhoeffer kivégzésének a hírért is közzölte a világot.

Az időközben belső megtérésen is átment fiatal teológus két tűz közé került. Bethge így foglalja össze Bonhoeffer sajátos helyzetét: „Teljes szívvel a Német Hitvalló Egyházhoz tartozott, de mivel folyton a hegyi beszéddel foglalkozott, a Hitvalló Egyházon belüli testvérei egyre inkább kíváncsiaként tekintettek rá. Ugyanakkor ökumenikus barátai között, akik számára a hegyi beszéd elsődleges fontossággal bírt, azért lett idegen, mert ragaszkodott a Hitvalláshoz és hogy az eretnekséget meg kell tagadni” (E. Bethge: *Dietrich Bonhoeffer: A Biography*, Fountain Books, 1970, 298). Ennek fényében különösebben nem csodálkozhatunk azon, hogy Bonhoeffer fokozatosan csatlakozott az egyházi struktúrákban, ez pedig hozzájárult ahhoz, hogy tevőlegesen részt vegyen a Hitler elleni összeesküvésben, majd börtönéveiben egyenesen egyfajta „vallástalan keresztyénségről” kezdjen gondolkodni. **Az olyan egyház, amely nem képes határozottan nemet mondani az eretnekségre, hitelét veszti a társadalomban is.**

Krisztológiai jegyzeteiben ezt írja: „Amikor a kritikai krisztológia a határok meghúzásával foglalatoskodik, valójában az eretnekség fogalmával dolgozik. Az eretnekség fogalma manapság azért tűnt el, mert nincs tanítói tekintély. Ez borzasztó hanyatlás. A mai ökumenikus zsinatozás minden, csak nem Zsinat, hiszen az 'eretnekség' szót törölték a szótárukból. Nem lehetséges hitvallást tenni anélkül, hogy kimondanánk: 'Krisztus fényében ez igaz, ez pedig hamis!' Az eretnekség fogalma szükségszerűen és visszavonhatatlanul hozzátartozik a hitvallás fogalmához. Egy Hitvalló Egyház tanításának szemben kell állnia a hamis tanítással. Az Ágostai Hitvallás teljesen világosan kimondja: 'Az Egyház elítéli.' Meg kell jegyeznünk, hogy az eretnekség fogalma az Egyház közösségéből fakad, nem a szeretet hiányából. Csak akkor törődik az ember testvéri szere-

tettel a testvérével, ha nem tartja vissza tőle az igazságot. Ha nem mondom el neki az igazságot, úgy bánok vele, mint egy pogánnyal. Ha az enyémtől eltérő véleményen lévőnek az igazságot mondom, azt a szeretetet nyújtom, amellyel tartozom neki.” (Dietrich Bonhoeffer, *Christ the Center*, Harpers, 1978, 75–76).

Bonhoeffer gondolatai ma megint aktuálisak, hiszen antropológiai eretnekségek gyűrik maguk alá a nyugati keresztyén egyházakat, köztük talán első helyen a lutheránus felekezeteket. A mai keresztyének pontosan ugyanazt a hibát követik el, ha nem lépnek fel határozottan a hitet alapjaiban átiró tévtanokkal szemben, mint Bonhoeffer idejében. Természetesen nem mondhatjuk minden nézetkülönbségre, hogy eretnekség, az apostolok sem tették. De a hitvallás és az igaz ökumené szorosan összetartoznak, ahogy az ortodoxia és a katolicitás, az evangélium és az evangéliumiség is. **Krisztusban nincs szeretet igazság nélkül, és nincs igazság szeretet nélkül.** A hitvallás néven nevezi az eretnekséget, és ha kell, a mi korunkban is világosan kimondja: „Az Egyház elítéli”. Mert ha ezt nem teszi, nincs benne valódi szeretet, és végül Isten ítélete alá kerül.

SZABADOS ÁDÁM

Divinity.SzabadosAdám.hu

Isten és a hit szerepe az életemben

Egy felkérés teljesítésére teszek kísérletet, amikor néhány röpké oldalon beszélek, vallok Isten s a hit által betöltött szerepről az életem kapcsán. Ha az ateizmus ellen kellene érveket felhoznom, s támadni a természettudományos elméletek, érvek magvas, mindenhatónak és megdönthetetlennek vélt téziseit, finoman szólva az elsők között lennék, akik a hit oldalára állnának. Persze korántsem hiszem, hogy a hit és a tudomány olyan szöges ellentétben állnának egymással – az ember a szellemi tökéletlensége folytán helyezkedik szembe az isteni tökéletességgel. Igaz az is, hogy a részese-dés elmélete mentén maga az ember is részesülhetett az isteni tökéletesség, szépség ideájából. Ugyanakkor a bűnbeesés ott kezdődik, amikor a mindent megismerni akarás mozzanata, vágya, a kíváncsiság, a Hermész nevéhez köthető büntetés, attitűdök, beszéd, írás, nyelvhasználati mód sok galibát okoz nekünk. A természettudományos tézisekben való kételemek kergettek el Istenhez, kinyilatkoztatásaihoz s a Bibliához harmincévesen.

Rengeteg megrázkódtatás, képmutatás, hányattatás, megmérettetés, megalázás, sértés, meg nem értés, fájdalom s szomorúság jutott ki nekem. Mindig arra gondolok, hogy a sok-sok hátrány több ízben a jót hozta ki belőlem. Aludtam én már sok helyen, nem zenélt nekem a szeretet sem, legalábbis az emberek részéről. Ám panaszáradat helyett sokkal izgalmasabb annak a ténye, hogy a születésem után magamra hagyva, az erdő lágy zöld ölén életben maradtam. Mi ez, ha nem az Isten gondoskodása? – tehetném fel ezt az idióta s persze álnaiv, ostoba kérdést. Az életünk első pillanatában az ember fogalma is kérdéses. Ki, illetve mi az ember? Minden mocskolódás, bántás, bűn(bak)keresés szándéka nélkül csupán az anya, a szülő fogalmára irányul a kérdésem. Megjegyzem, nagyon sok ember nem ért meg. Nem baj. Mondanom se kell, volt olyan cigány, aki ezen

csak nevetett. Megbocsátottam neki, ezt bizony Istennek, s nem nekem köszönheti.

Az isteni szeretet (bár sokáig nem fogtam fel ezt az incifinci, kis mákszemnyi agyammal) valójában áthatotta eddigi létem. Bizonyítékok, érvrendszerek sokasága mellett talán a mindennél erősebb, a tapasztalatokban megnyilvánuló, fenoménként megfogható mozzanatok azok, amelyek bizony Isten szerető gondoskodásait támasztják alá. Ebben az a szép, hogy az állításom, leírásom, megvallásom szerint is így igaz, s talán így szép ez.

Az isteni szeretet nagysága az életemben mérhetetlen, leírhatatlan, hiszen a nagyság fogalma sem tisztázott, éppen úgy, mint annak a kérdése, hogy miért szeretett s szeret engem az Isten – amikor is számtalanszor a számra vettem, szidtam, bántottam, okoltam őt annak ellenére, hogy soha nem kért tőlem semmit. Ha azt írom le, hogy jó párszor voltam a halál torkában, akkor sokszor csodálkozom azon, hogy miként éltem túl az egészet. Ma sem értem.

Az isteni kegyelem, a szeretet, szerelem például 2006-ban mutatkozott

meg irántam, amikor Tübingenben egyetemi tanulmányokat folytattam, megtanultam ott nagyon szeretni. Ugye, milyen különös? Ha az általános emberi szerint gondolkodnék, akkor az általánosítások csapdájában képtelen lettem volna megszeretni *Christoph Mathias Paret* filozófus kollégámat, ebben biztos vagyok. Isten segítségével által templomba mentem, ahol bizony sirva vallottam meg sok mindent Istennek, Christophnak s persze magamnak is. Ma már szeretni is tudok, jó lenne, ha a felejtéssel is ez lenne. Sok mindent kellene elfelejtenem, megbocsátani, szeretni, elengedni s újra tanulni szeretni, szívből szeretni.

Ma is, amikor a halál árnyéka (leukémia), gége- s fül-fájdalmak, sugarak bántó fénymadara mardos belém, bizony az elmúlás(om), a búcsú, az elengedés, az elmenetel foglalkoztat.

Eddigi életem a menekülésről, a nem-tulajdonképpen-lét gyakorlásáról szól, ami ontológiai alaplómód. Ez a világ, ahol vendég voltam, hang, arc s tett nélkül, ez a világ tett menekülővé. Ennek duplikátuma ismert, mert ha története-sen egy, a tulajdonképpeniség létmódján

élő, autentikus, buta cigányként éltem volna, már száz éve a kalitkák lakójaként szomorkodhattam volna a tesők között, ehelyett a menekülés, az alakoskodás, a nem-tulajdonképpeniség-lét élése mellett éltem, féltem ebben a világban.

Isten mindent lát, mindenható. Szeretete oly hatalmas, hogy nekem még a hazug, képmutató, alakoskodó, teatrális, megjátszós, affektáló életvitelt is engedte, megengedte. Úgy gondolom, hogy a jó Isten megértett, megért s meg fog érteni, hiszen velem ellentétben ő tudja, hogy ki vagyok, merre futok, mit érek én? Én még nem tudom a választ.

Isten léte, szeretete mellett ajándékokat osztott nekem – miközben magam a bűneimmel éltem előtte. Ma sem értem azt, hogy ennek ellenére miért kaptam ajándékba a zeneszerzés, a zene tudásának gyümölcsét, miért kaptam a klasszika-filológia, filozófia, esztétika, irodalom, nyelvtudomány szépségeit? Egyetlenegy tippem van: félek az agyhalott állapot beállásától, a butaságtól, a primitívségtől, amely a tudatlanságból ered.

Istenem, hidd el nekem, még rengeteget kell tanulnom, hiszen a szellemem tökéletlensége mellett szeretni kell jobban megtanulnom. Alázatra, ir-

galomra, kegyelemre lenne szükségem, mindezekért esedezem Isten előtt egy porszemhüvelyként, annak ellenére, hogy vannak, akik szeretnek s tisztelnek engem.

Vallomásom záróakkordjaként csak megköszönni szeretném Istennek azt a szeretetteljes attitűdjét, amelyet velem szemben foganatosított a bűnnel teli létem során. Legszívesebben ezt zenével támasztanám alá – ehhez is Isten kegyelme kell.

ORSÓS GYÖRGY

Az Evangélikus Missziói Központ kiadásában megjelent CD-lemez

„Ha fájdalom őszinte, hiszem, Téged dicsér” – Felkészítő és vigasztaló korálok Szluka Lydia énekművész, kántor előadásában, Bence Gábor kíséretében

Szluka Lydia énekművész az Evangélikus Egyház hangzó énekeskönyvéhez készített korálfelvételeket 2020–21-ben a főtí Kántorképző Intézetben. A munka végén kitűnt, van közöttük egy szép csokorra való, amelyet éppen a szenvedés lépcsőin járó hívó vallomása vagy vigasztalása ihletett. Örömmel adjuk most közre ezeket a gyülekezeti énekeket. – Bence Gábor

A CD-n szereplő énekek között: Jézus hív: „Jertek énutánam”; Velem vándorol utamon Jézus; Támadj fel új életre már; Kik Jézus-hoz hazatértek; Harsány szó kiált az éjbe

Megrendelhető a kiadónál:
evmis@lutheran.hu

Ára: 2000 Ft

Derű

A vidám szív a legjobb orvosság,
a bánatos lélek pedig a csontokat
is kiszáritja. (Péld 17,22)

Betegek által felállított diagnózisok

- intratraktusom volt
- árnyéksérvem van
- a gyerekek bronksztitje van
- a jobb vállamon cisztarna van
- tavaly volt egy infarktusom és megkaterizáltak
- néha berzeg a tüdőm
- vesém van, vesés vagyok
- diagnózisom van
- infravénás injekciót kaptam

A szombathelyi Kékkereszt csoport imatermében fotóztam. Talán ez a növény is meggyógyul a túlzott italozásból.

Menyes Gyula

Előzetes a 2022. év missziói programjaiból

március 23.	Missziói konzultáció – Piliscsaba
május 13–15.	Evangelizációs és missziói gyülekezetimunkatárs-képzés – Piliscsaba
május 21.	Városmissziói nap – Hatvan
május 28.	Egyházkerületi missziói nap – Dél – Paks; Észak – Óbuda; Nyugat (Dunántúl) – Balatonboglár
június 19–22.	Közös asztal – Piliscsaba
június 19–23.	Vaktábor – Piliscsaba
június 20–24.	Ökumenikus missziói lelkészi, munkatársi konferencia – Révfülöp
július 3–6.	Az Evangélikus Missziói Központ nyári konferenciája – Piliscsaba
július 13–17.	Szélrózsa találkozók – Gyula
július 23.	Ez az a nap! – Budapest, Puskás Stadion
augusztus 17–21.	BalatonNET evangéliumi találkozók – Balatonszemes
szeptember 9–11.	Evangelizációs és missziói gyülekezetimunkatárs-képzés – Nyírség
szeptember 24.	EPOT – Evangélikus presbiterek országos találkozója
október 8.	Országos evangelizáció – Budapest, Deák tér
október 9.	Missziói nap a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa missziói bizottságának szervezésében – Nyíregyháza
	Alkoholbeteg-mentő gyógyító hét ősszel – Piliscsaba

Fotó: Szevényi Áron

A csecsemőkori fogóreflexet megfigyelhetjük, ha a baba tenyerébe helyezzük az ujjunkat. Ő azonnal megragadja, és minden erejével szorítja.

A fogóreflex már magzati korban megjelenik. Ez a reflex fontos szerepet játszik a baba és a mama közötti kötődés kialakításában.

Imádkozzunk és tegyünk azért, hogy minden babának legyen lehetősége egy ujját megfogni.

Egysorosak

Sokan akarnak Istennek szolgálni, de csak mint tanácsadók.

Könnyebb száz prédikációt elmondani, mint egyet megvalósítani.

Furcsák az emberek: a buszban elől akarnak ülni, a moziban középen, a templomban hátul.

Ne szidd az egyházat: ha tökéletes volna, nem lehetnél tagja.

A béke sokszor egy mosollyal kezdődik.

Isten tanúnak hívott meg, nem bírónak.

Ne tegyél kérdőjelet oda, ahová Isten pontot tett.

Isten nem a tökéleteseket hívja meg, hanem a meghívottakat tökéletesíti.

Isten nem zavartalan utazást, hanem biztos célba érést ígér.

Forrás: Internet

Keresse csatornánkat
Evangélikus Missziói Központ
néven a YouTube-on, és iratkozzon fel rá!

Villáminterjú dr. Cserhádi Péterrel

Első gyermekkori emlék

Kétéves koromban Szárföldön (Győr-Sopron megye) éltünk, ott a rácsos ágyam felett a falon lógó Foxi Maxi-kép.

A leghasznosabb tanács, amit kapott
Luther Márton (Worms, 1521): „mert sem nem biztonságos, sem nem helyes dolog a lelkiismeret ellen cselekedni”.

Konfirmáció

1988, Kelenföld

Példakép

Prof. dr. Manninger Jenő, traumatológus-kézsebész professzor

Rendszerváltás

Féligális evangélikus és ökumenikus ifjúsági táborok; 1988: Hősök tere, Erdély-tüntetés; 1989. június 16.: Nagy Imre és társai újratemetésén ügyelet miatt nem tudtam részt venni, így este bemásztunk egy barátommal a Köztemetőbe, és kimentünk a 301. parcellába.

MEVISZ – Magyar Evangélikus Ifjúsági Szövetség

1988: alapító tag, 1989–1994: elnök, 1988–2010: Bárka – mozgássérültekkel közös táborok szervezője, 1990–1993: állami gondoztott fiatalokkal közös táborok szervezője, 1992–2012: családostáborok Balatonszárszón, majd Bonyhád, országos hittanverseny valamint az Evangélikus Gimnáziumok Országos Találkozója elindításában való közreműködés, egyháztörténeti kutatások, a *Nem voltam egyedül* és a *Tűróczy Zoltán*-kötetek társszerzője.

Ökumené

Evidencia.

Fót

A katolikus templom harangja mindig kicsit előbb szólalt meg. Egy öreg presbiter az érkezésünkkor: „Látja, doktor úr, az övök előbb kezd, de a miénk a pontos”. Azóta huszonhat év telt el, suhannak a kedves gyermek-, majd konfirmandus, illetve házassóló arcok – nincs más ilyen státusz az életben, ahol a születéstől az unokáig láthatod az ívet vagy segíthetsz a törés után...

Legrosszabb emlék

Elkésés az egyik legjobb barátom temetéséről.

Legjobb emlék

2020. április 12., húsvétvasárnap, a kórházigazgatói eltávolításom után a tárogató hívások és sms-ek özöne.

Az élet értelme

A teremtés szépségét észrevenni, csodálni és megőrizni mindenben és mindenkiben.

Covid-19

Ne akarjunk visszatérni a járvány előtti „normális” életmódunkhoz, mert az nem volt az. Az utolsó jelzés a radikális változtatások azonnali szükségességére.

Munkán kívüli időtöltés

Kert és kirándulás (illetve vitorlázás, de nincs rá idő és mód...).

Szülők

Édesapámmal éppen azelőtt mélyült el a kapcsolatunk, amikor igen korán meghalt. Nagyon gazdag élete volt (1956, 1968), szeretnék a Történeti Levéltárban olvasni még róla.

Nagyszülők

Az anyai nagyapa elhunyt a világháborúban, felesége Dédiként a gyermekeink kedvence volt. Épp terveztük 2015-ben, hogy új pécsi tanszékvezetőként rendszeresen nála alszom majd, és ő elmondja a család történetét, amikor a tanév kezdete előtt csendesen elhunyt. Apai nagymamám viszont leírta az éle-

tét, ez a mi unokatestvéri korosztályunk legkedvesebb közös fonala.

Betegség, öregség

Minél tovább maradjon erő az értelmes alkotásra.

Halál

Az utolsó percig maradjon meg a bizalom.

Orvosi hitvallás

Odafigyelni, gondolkodni, dönteni, tanulni és elfogadni.

Egyházunk

A legfontosabbnak a látogatásokat és a találkozásokat gondolom, idősekkel, betegekkel, házassulandókkal, fiatalokkal, presbiterekkel...

Mit szeretne még elérni az életben?

Békés nyugdíjas éveket a feleségemmel (én hétköznap, ő vasárnap!) és a gyerekekkel, unokákkal egy „csak” emberileg melegedő világban.

Kedvenc

zeneszerző: J. S. Bach

író: F. M. Dosztojevszkij

költő: Sz. Jeszenyin

regény: A Karamazov testvérek

színdarab: Th. Wilder: A mi kis városunk

zenemű: J. S. Bach: Máté-passió

szobor: E. Barlach: Lebegő angyal a wittenbergi vártemplomban

festmény: Hugo van der Goes:

Pásztorok imádása (Uffizi)

vers: Pilinszky János: Elég

templom: Bélapátfalva, ciszterci apátság

Bibliai könyv: az evangéliumok

és a Deutero-Ézsaiás

Bibliai szereplő Jézuson kívül: –

étel: sárgaborsó-főzelék

ital: kakaó

hazánkon kívüli ország: Norvégia

hazánkon kívüli város: Freiburg

(Németország)

fa: hárs

állat: gepárd

madár: vörösbegy

szín: zöld

illat: széna

Névjegy

Cserhádi Péter 1963. június 3-án született Pécsen, felesége Szabó Izabella főtí l elkész, négy gyermeke, hat unokája van. Sebész-traumatológus-rehabilitációs szakorvos, korábban helyettes államtitkárként és kórházigazgatóként dolgozott, jelenleg rehabilitációs osztályvezető főorvos, és Pécsen tanszékvezető.

A 2022-es év igéje

*„Aki énhozzám jön,
azt én nem küldöm el.”*
(Jn 6,37)

Élünk, itt vagyunk.

Keserves két év áll mögöttünk.

A világ egyre bolondabb, teli feszültséggel, gyűlölettel,
őrült szabadossággal, érték- és természetpusztító mentalitással.

Nem tud megállni, egyre gyorsabban száguld.

Nem tudjuk, hogy a járvány hogyan, miért alakult ki.

Sejtéseink lehetnek.

Amit tudunk: fék a pusztulásba száguldó emberiségnek.

Isten tud róla, és megengedi.

Az év igéjének az üzenete eljuthat szívünkbe:

Él az Úr.

Köztünk jár, nem mondott le rólunk.

Még ma is hív magához.

Bárki vagy, bármi történt veled,

Jézus tud rólad, nem vet meg, nem küld el.

Számodra is van bocsánat, új élet, megváltás.

Isten téged örök, boldog életre teremtett.

Hívására igent mondani a lehető legjobb voksolás.

Dönthetsz, mert ő már előbb döntött felőled.

Előbb szeretett.

SzJ

